T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MODERN KONUTUN KORUNMASI VE YENİDEN KULLANILMASI: FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ

MÜNEVVER AYGÜN AŞIK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE-RESTORASYON PROGRAMI

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. ELVAN EBRU OMAY POLAT

İSTANBUL, 2017

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MODERN KONUTUN KORUNMASI VE YENİDEN KULLANILMASI: FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ

Münevver Aygün AŞIK tarafından hazırlanan tez çalışması 15.06.2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

Yıldız Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Prof. Dr. Mehmet Cengiz CAN

Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Yrd. Doç. Dr. Sakine Yıldız SALMAN

İstanbul Teknik Üniversitesi _____

ÖNSÖZ

Uzun ve yoğun bir çalışma süreciyle tamamlanan bu tez çalışmasında bilimsel desteğinin yanında, sabrı ve anlayışıyla desteğini hiç esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru Omay Polat'a, Modern Mimarlık Mirasının Korunması konusunda aydınlatıcı bilgilerini benimle paylaşarak beni yüreklendirdiği ve motive ettiği için ne kadar teşekkür etsem azdır.

Hayatımda oldukları için çok şanslı hissettiğim, bu yoğun süreçte sabırla yanımda olan, fikirleri ve yardımlarıyla tezin gelişimine katkıda bulunan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Çalışma ortamını keyifli hale getiren, tez çalışmam sürecinde desteklerini esirgemeyen hocalarıma; mesai arkadaşı ve meslektaş olmanın ötesinde yanımda olan çalışma arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Sadece tez çalışmam süresince değil, hayatımın her anında yanımda olan ve desteklerini hiç esirgemeyen, üzerimdeki emeklerini kelimelerle ifade edemeyeceğim canım annem Nilgün Aşık ve canım babam Ayhan Aşık'a; sabrı ve bitmeyen enerjisi ile hep yanımda olan biricik kardeşim Nazlıcan Aşık'a ve büyük ailemin her bir bireyine çok teşekkür ederim. İyi ki varlar…

Mayıs, 2017

Münevver Aygün AŞIK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ vii

ŞEKİL LİSTESİ viii

ÇİZELGE LİSTESİ xii

ÖZET xiii

ABSTRACT xv

BÖLÜM 1

1.1 Literatür Özeti 1
1.2 Tezin Amacı 2
1.3 Hipotez 3

BÖLÜM 2

2.1 Modern Mimarlığın Tanımı ve Kapsamı 4
2.2 Modern Mimarlığın Korunması 6

BÖLÜM 3

3.1 Yeniden Kullanım 11
3.2 Yeniden Kullanımı Gerektiren Faktörler 18
3.3 Modern Mimarlık Mirasının Yeniden Kullanılması 21

BÖLÜM 4

4.1 Modern Konutu Koruma ve Yeniden Kullanım 22
4.2 Türkiye'de Modern Konutu Koruma 32

BÖLÜM 5

5.1 Yerleşim Özellikleri 41
5.2Tarihçe 49
5.3 Analitik Değerlendirme 62
5.3.1 Mimari ve Yapısal Özellikler 62
5.3.1.1 Plan Özellikleri 62

5.3.1.2 Kütle/Cephe Özellikleri 78
5.3.1.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri 82
5.3.1.4 İç Mekan Özellikleri 84
5.3.2 Yapısal Bozulmalar ve Nedenleri 86
5.3.2.1 Taşıyıcı Sistem Sorunları 86
5.3.2.2 Malzeme Sorunları 88
5.3.3 Restorasyonlar 89
5.4 Restitüsyon 94
5.5 Koruma ve Yeniden Kullanım Önerisi 96
5.5.1 İşlev Seçimi ve Mekansal Gereksinimler 96
5.5.2 Restorasyon Kararları 98
5.5.2.1 Mekansal Müdahaleler 98
5.5.2.2 Malzeme Müdahaleleri 101
5.5.2.3 Mimari Eleman Müdahaleleri 102

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER 104

KAYNAKLAR 108

EK-A

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ RÖLÖVESİ 114

EK-B

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ RESTİTÜSYONU 125

EK-C

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ KORUMA VE YENİDEN KULLANIM ÖNERİSİ 132

ÖZGEÇMİŞ 139

KISALTMA LİSTESİ

COE	Council of Europe (Avrupa Konseyi)
DOCOMOMO	Documentation and Conservation of the Modern Movement (Modern Hareketin Belgelenmesi ve Korunması)
DEMHIST	International Comitee for Historic House Museums (Uluslararası Tarihi Müze Ev Komitesi)
ICOM	International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)
ICOMOS	International Council of Monuments and Sites (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi)
ISC20C	International Scientific Comitee on Twentieth Century Heritage (20. Yüzyıl Mirası Uluslararası Bilimsel Komitesi)
KTVBK	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 Pruitt-Igoe Konut Kompleksi' nin yıkılması……..…..…..5

Şekil 2.2 Hellerhofsiedlung……..23

Şekil 4.2 Hufeisensiedlung hava fotoğrafı……..25

Şekil 4.3 Hufeisensiedlung iç bahçeden konutlara bakış……..25

Şekil 4.4 Auerbach Evi: cephe……26

Şekil 4.5 Auerbach Evi: iç mekan…… 26

Şekil 4.6 Villa Tugendhat, bahçeden villaya bakış, 1931 ve 2012 fotoğrafları……27

Şekil 4.7 Villa Tugendhat'ın Karla Hladká Dans Okulu olarak kullanımı, 1945-1950……27

Şekil 4.8 Çocuk Rehabilitasyon Merkezi, 1959……28

Şekil 4.9 Villa Tugendhat etkinlik fotoğrafları……29

Şekil 4.10 Villa Tugendhat etkinlik afişleri……29

Şekil 4.11 Sonneveld Evi: iç mekan ……30

Şekil 4.12 Sonneveld Evi: cephe……30

Şekil 4.13 Tabloların nerelerde olması gerektiğini gösteren özgün çizim……..30

Şekil 4.14 Ragıp Devres Villası 1938 ve 2015 yıllarına ait cephe fotoğrafları……35

Şekil 4.15 1.Levent'te özgün konut işlevini ve fiziksel özelliklerini koruyan ve koruyamayan yapı örnekleri……36

Şekil 4.16 Rıza Derviş Köşkü Fotoğrafları……36

Şekil 4.17 Suna Kıraç Yalısı Fotoğrafları……37

Şekil 4.18 Taut Evi fotoğrafları özgün ve günümüzdeki durumu……37

Şekil 4.19 Villa Maral'ın özgün ve günümüzdeki durumu ……38

Şekil 4.20 Üçler Apartmanı'nın özgün hali ve günümüzdeki durumu……..38

Şekil 4.21 Rahmi Koç Evi……..39

Şekil 4.22 Bedri Rahmi Evi……..40

Şekil 4.23 Sadberk Hanım Müzesi.....40
Şekil 5.1 Leman Tomsu imzalı soyunma kabinleri çizimleri (1936).....43
Şekil 5.2 Rüknettin Güney imzalı çizim (1938-1939).....44
Şekil 5.3 Rüknettin Güney ve İbrahim R. Erkoğlu imzalı çizim (1938).....45
Şekil 5.4 İbrahim R. Erkoğlu imzalı çizim (1938).....45
Şekil 5.5 Florya Plajı.....46
Şekil 5.6 Sedad Hakkı Eldem'in 1956 tarihli "Florya Sayfiye Tesisleri Planı" çizimi.....47
Şekil 5.7 Sedad Hakkı Eldem tasarımı Florya Plajı (1956-1957).....47
Şekil 5.8 Sedad Hakkı Eldem'in Florya Plajı çizimleri (1956-1957).....48
Şekil 5.9 Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün konumu ve tescil sınırı.....48
Şekil 5.10 Martin Wagner'in Florya için Önerisi.....51
Şekil 5.11 Wannsee Plajı maketi; Martin Wagner, Richard Ermisch (1929).....51
Şekil 5.12 Wannsee Plajı (2007).....52
Şekil 5.13 Wannsee Plajı (2011).....52
Şekil 5.14 Bakırköy'de Deniz Hamamları.....53
Şekil 5.15 Varna Plajı.....54
Şekil 5.16 Ribersborg Kallbadhus.....54
Şekil 5.17 Florya Halk Plaj Evleri Sitesi, Otel, Çarşı ve Soyunma Kabinleri Tesisleri 55
Şekil 5.18 Atatürk köşkün inşaatında (1935).....56
Şekil 5.19 Atatürk köşkün inşaatı sırasında denize girerken (1936).....56
Şekil 5.20 Florya Atatürk Deniz Köşkü ve çevresi vaziyet planı.....56
Şekil 5.21 Mavi Köşk, Beyaz Köşk ve Genel Katiplik Binaları Krokileri..... 57
Şekil 5.22 Mavi Köşk, Beyaz Köşk ve Kırmızı Köşk Rölöveleri.....58
Şekil 5.23 Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Hizmet Birimleri Hava Fotoğrafı..... 58
Şekil 5.24 Atatürk Florya'da.....59
Şekil 5.25 Atatürk'ün Florya'daki çalışma odası.....59
Şekil 5.26 Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Hizmet Birimleri rölövesi, 1988-1993.....60
Şekil 5.27 Genel Sekreterlik ve Yaverlik Binaları rölöveleri, 1988-1993.....60
Şekil 5.28 Yaverlik Dairesi 1935-2013.....61
Şekil 5.29 Sosyal Tesisler Binası (1994).....61
Şekil 5.30 1988 Onarımı sonrası havuz.....61

Şekil 5.31 Florya Atatürk Deniz Köşkü hava fotoğrafı……62
Şekil 5.32 Giriş köprüsü (A.01)…… ……63
Şekil 5.33 Giriş terası (A.02), kazan dairesi (K.38), görevli odası olarak yeniden düzenlenen oda (K.37)……63
Şekil 5.34 Kazan dairesi. Günümüzde kullanılmayan özgün tasarımda kazanın üzerine sabitlendiği düşünülen basamak ve baca……64
Şekil 5.35 Kazan dairesinden çatı odasına ulaşımı sağlayan merdiven ve çatı odası……64
Şekil 5.36 Çatı arası ve ışıklıklar……65
Şekil 5.38 Yarı açık teras (Y.A.01) ……66
Şekil 5.39 Yarı açık terastan ulaşılan ve gişe olarak kullanılan oda-WC……66
Şekil 5.40 Yarı açık terastan ulaşılan amir odası olarak kullanılan oda-WC……67
Şekil 5.41 Yarı açık terastan ulaşılan depo olarak kullanılan oda (K.29)……67
Şekil 5.42 Yarı açık terastan ulaşılan görevli odası olarak kullanılan oda……67
Şekil 5.43 Yarı açık terastan ulaşılan elektrik odası olarak kullanılan oda-WC……68
Şekil 5.44 Camekanlı Teras (Y.A.02)……68
Şekil 5.45 Salon/Toplantı (K.04)……69
Şekil 5.46 Çalışma odası (K.05)……69
Şekil 5.47 Salon ve batı koridoru arası geçiş holü (Aynalı Hol) (K.03)……70
Şekil 5.48 Ana Koridor (K.11)……71
Şekil 5.49 Hol (K.09)……71
Şekil 5.50 Atatürk'ün Odası (K.08)……71
Şekil 5.51 Koridor (K.10)……72
Şekil 5.52 Koridor (K.12)……72
Şekil 5.53 Atatürk'ün Odası (K.08)……72
Şekil 5.54 Atatürk odasına ait banyo/WC (K.07)……73
Şekil 5.55 Banyo/WC (K.13)……73
Şekil 5.56 Yatak Odası (K.14)……74
Şekil 5.57 Ülkü'nün Odası (K.15)……74
Şekil 5.58 Ülkü'nün Odası (K.15)……75
Şekil 5.59 Banyo/WC (K.16)……75
Şekil 5.60 Banyo/WC (K.16)……75
Şekil 5.61 Yatak Odası (K.17)……76
Şekil 5.62 Yatak Odası (K.18)……76

Şekil 5.63 Yatak Odası (K.19)……76
Şekil 5.64 Yatak Odası (K.19)……77
Şekil 5.68 Salon Terası (Y.A.04)……77
Şekil 5.69 Özgün demir ayaklar ve günümüzdeki betonarme kolonlar……78
Şekil 5.70 Muhdes ahşap profilli gölgelikler……79
Şekil 5.71 Alüminyum camekan ve giriş cephesi aydınlatma elemanı……79
Şekil 5.72 Alüminyum camekan ve özgün demir dikmeler……80
Şekil 5.73 Florya Atatürk Deniz Köşkü pencere tipleri……80
Şekil 5.74 Giyotin pencere ve banyo penceresi……80
Şekil 5.75 Sürgülü ve daire pencere örnekleri……81
Şekil 5.76 Florya Atatürk Deniz Köşkü kapı tipleri……81
Şekil 5.77 Giriş cephesinde tuğla kazan dairesi duvarı……82
Şekil 5.78 Çatı detayları……83
Şekil 5.79 Yarı açık ve açık mekanlar zemin döşemesi……83
Şekil 5.80 İç mekan zemin döşemeleri……84
Şekil 5.81 Özgün mimari elemanlar……85
Şekil 5.82 1988-1993 Restorasyonunda yenilenen ahşap strüktür……87
Şekil 5.83 Betonarme zeminde, kolonlarda ve döşemelerdeki bozulmalar……87
Şekil 5.84 Kaldırılan merdivenin özgün sahanlığı……89
Şekil 5.85 Kapı ve pencereler……89
Şekil 5.86 Eklenen kırma çatı……90
Şekil 5.87 Kırma çatının kaldırılması……91
Şekil 5.88 Değiştirilen pencere söveleri……91
Şekil 5.89 Sosyal hizmet binası……92
Şekil 5.90 Havuz onarımı……92
Şekil 5.91 1999 Öncesi Hava Fotoğrafı……93
Şekil 5.92 Tanker kazası sonrası oluşan kirlilik……93
Şekil 5.93 Yeni kullanım şeması: Yerleşim……100
Şekil 5.94 Yeni kullanım şeması: Giriş kat……101

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 Modern Mimarlık Mirası ölçütleri karşılaştırması ……..10

Çizelge 3.1 Uluslararası alanda kabul gören tüzük ve toplantılarda yeniden kullanım……..15

ÖZET

MODERN KONUTUN KORUNMASI VE YENİDEN KULLANILMASI: FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ

Münevver Aygün AŞIK

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

Avrupa'da sosyal, kültürel ve estetik olgulardaki değişimlerin sonucu oluşan modern mimarlık; Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanı ile yaşanan köklü değişimlerle mimari dilin göstergesi olarak karşılık bulmuştur. Bu süreçte, hem Türkiye'de hem de Avrupa'da yaşanan değişimlere şahit olan Seyfi Arkan, mimarlık üretimi süresince kendine has çözümler üretmiş ve Türkiye'nin modern mimarlığa geçişinde önemli bir temsilci olmuştur. Florya Atatürk Deniz Köşkü, Seyfi Arkan tarafından sahilde Atatürk'ün halk ile bir araya gelebileceği bir halk plajı ve denizin üzerinde sahilden bir köprü ile ulaşılan bir köşk ve köşke bağlı yapı grubu olarak tasarlanmıştır. Atatürk'ün ölümünden sonra göreve gelen Cumhurbaşkanları tarafından da kullanılarak konut işlevini sürdürmüş; 1993 yılında kapsamlı bir restorasyon ile işlevi değiştirilerek müze olarak kullanılmaya başlamıştır. Modern mimarlığın Türkiye'deki ilk ve nitelikli örneklerinden olmasının yanı sıra kullanıcısının Mustafa Kemal Atatürk ve mimarının Seyfi Arkan olması köşkün önemini pekiştirmektedir. Bu çalışmada, Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün bilimsel ve çağdaş yöntemlerle korunmasını sağlamak için belge üretmek amaçlanmıştır. Tez altı bölümden oluşmaktadır:

İlk bölümde literatür özeti, tezin amacı ve hipotez sunulmaktadır.

İkinci bölümde modern mimarlığın tanımı ve kapsamı incelenmiş, modern mimarlığın korunması koruma kuramı bağlamında değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde modern mimarlığın yeniden kullanılması başlığı altında yeniden kullanım kavramı açıklanmıştır. Yeniden kullanımı gerektiren faktörler belirlenmiş ve modern mimarlık mirasının yeniden kullanılmasına ilişkin örnek yapılar incelenmiştir.

Dördüncü bölümde modern mimarlıkta konutun yeri incelenmiş, modern konutun korunması ve yeniden kullanılması konusundaki tartışmalara değinilmiştir. Türkiye'nin bu tartışmalarda nasıl yer aldığı üzerine veriler ortaya konmuş, bu bilgiler hem yurt dışı hem Türkiye'deki yeniden kullanım örnekleri ile pekiştirilmiştir.

Beşinci bölümde hem kuramsal hem pratik bağlamda modern konutun korunması ve yeniden kullanılması için örnek olarak Florya Atatürk Deniz Köşkü incelenmiştir. Yapının yerleşim özellikleri ve tarihi incelenmiş, analitik değerlendirmeleri yapılmıştır. Mimari ve yapısal özellikleri, yapısal bozulmaları ve nedenleri ve günümüze kadar yapılan tüm değişiklikler incelenmiş; bu veriler bağlamında bir restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Müze olarak kullanımındaki eksiklikler belirlenmiş, modern koruma ve modern müzecilik anlamında yeniden ele alınmıştır. Müze olarak işlevini sürdürecek bu yapı için bir koruma ve yeniden kullanım önerisi hazırlanmıştır.

Altıncı bölümde ilk beş bölümden elde edilen veriler ile genel bir değerlendirme yapılarak ulaşılan sonuçlar ve öneriler vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Modern Mimarlık Mirası, Yeniden Kullanım, Modern Konut, Florya Atatürk Deniz Köşkü.

ABSTRACT

CONSERVATION AND REUSE OF MODERN HOUSES: FLORYA ATATÜRK MARINE MANSION

Münevver Aygün AŞIK

Department of Architecture

MSc. Thesis

Adviser: Asst. Prof. Elvan Ebru OMAY POLAT

Modern Movement practices in Turkey started with the fundamental changes as ideological reflections of the revolution and as a result of proclamation of the Republic, in contrast to Europe where it started as a result of the change on social, cultural and aesthetic conditions.

Within this period, architect Seyfi Arkan should be evaluated as one of the main figures -who is a witness of the changes in Europe- has a crucial contribution on Modern Movement in Turkey. Arkan has created idiosyncratic solutions for modern housing; and become one of the most important representative of Modern Movement in Turkey.

Florya Atatürk Marine Mansion has designed a public beach on the coast where Atatürk had encounters with the public. The mansion positioned on the sea and building complex allied to the mansion. Starting during its construction, the complex became one of the iconic buildings of the Modern Movement in Turkey.

Florya Atatürk Marine Mansion maintained its function as a house after Atatürk's death, using by Presidents who followed him until 1988. In 1993, the mansion was re-used as a museum without major architectural changes in spatial organization.

Not only because it is one of the first Modern Movement examples in Turkey; but also the household was Mustafa Kemal Atatürk and architect was Seyfi Arkan, the mansion is still preserved and as a special example of modern heritage.

In this study, it is aimed to produce documents for conservation of Florya Atatürk Marine Mansion with scientific and modern methods. The thesis has six main chapters:

In the first chapter, the literature review, the aim of the thesis and the hypothesis is presented.

The definition and the scope of the modern movement is evaluated in the context of conservation theory in the second chapter.

The term “adaptive reuse” is explained and discussed in the third chapter. The reasons of reuse is specified and adaptive reuse of the modern movement is also analyzed in this chapter.

In the fourth chapter, the house is analysed as a part of the modern movement and conservation and reuse of the modern houses is discussed. The conditions of Turkey on this subject is explained with the examples.

Florya Atatürk Marine Mansion is chosen as the case study for the thesis as a significant example of theory and the practice. In the fifth chapter the settlement and the history of the mansion is analysed and the survey project was prepared. The architectural and the structural characteristics, structural deteriorations and their causes and various changes from construction date until today were analysed. According to these informations the restitution project is prepared. The mansion is revatuated in the context of modern conservation and modern museology after specifying the deficiencies of the usage as a museum. A conservation and reuse suggestion was prepared for the building as a modern museum.

In the six chapter overall assessments have been made according to the first five chapters.

Keywords: Modern Movement, Adaptive Reuse, Modern Houses, Florya Atatürk Marine Mansion.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 Literatür Özeti

Bu çalışmada tezin içeriği ile paralel olarak modern mimarlık mirası ve korunması, modern mimarlıkta konut, modern konutun korunması, modern konutta yeniden kullanım ve Florya Atatürk Deniz Köşkü başlıkları altında yapılan araştırma sürecinin ilk aşaması Türkçe ve İngilizce yayınlanmış olan yazılı belgelerin literatür taraması olmuştur. Elde edilen bilgiler bir araştırma planı hazırlanarak sınıflandırılmıştır.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Milli Saraylar Daire Başkanlığına bağlı Hazine-i Hassa Arşivi Cumhuriyet dönemi evrakları, İstanbul 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü Arşivi, İBB Atatürk Kitaplığı, SALT Araştırma Kütüphanesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kütüphanesi ve Şevket Sabancı Kütüphanesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Taşkışla Kütüphanesi, Mimar Sinan Üniversitesi Kütüphanesi, Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Kütüphanesi yararlanılan başlıca kütüphanelerdir. Buralarda ulaşılamayan dergiler, gazeteler ya da tezlerin bir kısmına internet ortamında YÖK Tez Merkezi, Cumhuriyet Arşivi, SALT Araştırma ya da dergilerin ve gazetelerin kendi internet sayfalarından ulaşılmıştır.

Harita, çizim ya da fotoğraf verilerine yukarıda sayılan basılı yayınların yanı sıra Atatürk Kitaplığı internet sayfası, SALT Araştırma internet sayfası başlıca olmak üzere, Kaynaklar'da detaylı olarak verilen birçok internet sayfasından yararlanılmıştır.

Tez konusu ile ilgili tüzükler, bildirgeler, yasalar, ilke kararları ilgili yayından sorumlu olan kuruluşların internet sayfalarından detaylı olarak incelenmiştir. Bu kaynakların detaylı bilgilerine Kaynaklar bölümünden ulaşılabilir.

1.2 Tezin Amacı

Modern mimarlık mirasının en önemli temsilcilerinden olan konutun yeniden kullanılması; konuta özgü koruma sorunlarının belirlenmesi ve modern konutun Türkiye'deki önemli temsilcilerinden olan Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün bilimsel ve çağdaş yöntemlerle korunmasının sağlanması için belge üretilmesi çalışmanın temel amacıdır.

18. yüzyılda başlayan ve 20. Yüzyılda tüm alanları etkileyen endüstride görülen gelişmeler, ekonomik yaşamın hızla değişmesine yol açmıştır. Bu değişimlerle etkilenen sosyal yaşam, yapılı çevre içerisinde en yoğun işlev olan "konut"u da etkilemiştir. Değişen sosyal yaşam ve gelişen teknolojiler, yeni konut anlayışını beraberinde getirmiştir. Modern hayatın gereklerine uygun olarak tasarlanan konutlar, toplumların barınma kültürlerini ve modern kentin gelişimini en iyi yansıtan mimari ürünlerdendir. İşlevini yitirmiş ve kullanım olanağı kalmayan ya da işlevini sürdüren ancak mekansal açıdan yetersiz kalan modern konutların yeni bir kullanım önerisi ile yaşatılması gerekmektedir. Bu çalışmada, modern konut için yeniden kullanım olanakları incelenmiştir. Korumanın pratiği konusunda Türkiye'den ve yurt dışından seçilen yeniden kullanım örnekleri detaylı olarak incelenmiş, bu bağlamda öneriler geliştirilmiştir.

Türkiye'deki yeniden işlevlendirme uygulamalarından biri olan Florya Atatürk Deniz Köşkü, niteliklerinin yanı sıra ev sahibinin Mustafa Kemal Atatürk ve mimarının Seyfi Arkan olması nedeniyle en dikkat çeken yeniden kullanım örneklerinden biridir. Tez kapsamında detaylı olarak incelenecek yapının analitik değerlendirmesi yapılacak, yapı için bir restitüsyon önerisi sunulacak ve elde edilen veriler ışığında bir koruma ve yeniden kullanım önerisi hazırlanacaktır. Yeniden kullanım önerisi için temel amaç müze olarak kullanılan köşkün, özgün niteliklerini kaybetmeden daha nitelikli bir müzeye dönüştürülmesini ve ziyaretçileri tarafından daha aktif kullanılmasını sağlamaktır.

1.3 Hipotez

Bu çalışmada, gerekli literatür taramalarından sonra dört temel hipotez belirlenmiş, çalışma süresince bu hipotezler üzerinde araştırmalar yapılmış ve bilimsel verilerle desteklenmişlerdir.

“Modern mimarlık mirası kültür mirası olarak değerlendirilmelidir ve kendine özgü nitelikleri ve koruma sorunları vardır.”

“Modern konut, modern mimarlık mirasının önemli bir parçasıdır özgün nitelikleri ile korunmalıdır.”

“Kullanım olanakları sınırlı hale gelen konut yapılarının yeniden kullanım olanaklarının kuramsal ve pratik olarak tartışılması gerekmektedir.”

“Florya Atatürk Deniz Köşkü modern mimarlık mirasının Türkiye’deki en nitelikli örneklerinden biridir ve müze olarak kullanılmaktadır. Yapının yeni kullanımındaki eksiklikler, restorasyonlar sırasında yapılan hatalı uygulamalar, yapının bir modern mimarlık ürünü olarak algılanmasına engel olmaktadır. Yapı özgün niteliklerini kaybetmeden çağdaş yöntemler kullanılarak, bilimsel veriler ışığında nitelikli bir müzeye dönüştürülmelidir.”

BÖLÜM 2

MODERN MİMARLIK MİRASI

2.1 Modern Mimarlığın Tanımı ve Kapsamı

Endüstri Devrimi ile oluşan teknolojik gelişmeler mimarlıkta kullanılan malzemelerde çeşitlilik ve yeni yapım tekniklerinin gelişmesini sağlamıştır. Kentlerdeki yoğunluğun artması ve konut ihtiyacının doğması ile yeni konutlar inşa edilmeye başlanmıştır [1]. Bu yapılarda estetik algı değişmiş, işlev ve kullanıcı odaklı tasarımlar yapılmış, değişen sosyal yaşamdan ilham alan yapılar üretilmiştir. Konutlara ek olarak eğitim, ulaşım, sağlık ve endüstri gibi birçok işlev çeşitlenerek yeni yapı tasarımları yapılmıştır.

1970'lerin başlarında birçok önemli modern mimarlık yapısı yıkılmış ve bu yıkımlar sebebiyle yalnızca mimarlık alanında değil sosyoloji ya da ekonomi gibi birçok alanda da tartışmalar başlamıştır. Birçok mimarlık tarihçisi tarafından 1972 yılında Pruitt-Igoe konut kompleksinin yıkılması mimarlık tarihi açısından bir dönemin kapanışı olarak nitelendirilmiştir [1] (Şekil 2.1). Bu tarih bugün koruma alanının bakış açısı ile değerlendirildiğinde, modern mimarlığın bir kültür varlığı olarak kabul edilmesinin başlangıcıdır.

Şekil 2.1 Pruitt-Igoe Konut Kompleksi'nin yıkılması [2]

Modern mimarlığın koruma kapsamında bir sorunsal olarak tanımlanışı başka yıkımlarda da gündeme gelmiştir. Hellerhofsiedlung'unun korunmasının gündeme gelişi; Tokioter Imperial Oteli (Frank Lloyd Wright), Esder Fabrikası (Auguste Perret), Philadelphia Sağlık Müdürlüğü (Louis Kahn) yapılarının yıkılışı bu örneklerden sayılmaktadır [1]. (Şekil 2.2)

Şekil 2.2 Hellerhofsiedlung [3], [4]

Modern mimarlığın korunması konusunda 1970'lerin sonunda başlayan kuramsal tartışmalar, 1990'larda pratiğe ve yasalara yansımaya başlamıştır. Zonnenstraal Senatoryumu'nun korunması için neler yapılabileceği tartışmaları üzerine 1988 yılında kurulan sivil toplum kuruluşu DOCOMOMO (Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement) modern mimarlık

ürünlerinin belgelenmesi ve korunması üzerine çalışmalar yapmakta ve bu konuda farkındalığın artmasını amaçlamaktadır. DOCOMOMO modern mimarlığın kapsamını tarihi referanslar, süsleme ve dekorasyon yerine işlev, teknik ve mekânsal niteliklerin olduğu ürünler olarak belirlemiştir. Modern mimarlık ürünleri için belirlenen kriterlerden biri de yapıldığı dönem olmuştur. Her ülkeye göre farklılık gösterse de DOCOMOMO bu tarih aralığını 1920-1975[1] olarak belirlemiştir; ancak günümüzde bu zamana ilişkin kısıtlar ortadan kalkmıştır.

Bu dönemde mevcut koruma kriterlerinin modern mimarlık için yeterli olup olmadığı DOCOMOMO, UNESCO, ICOMOS, COE gibi birçok kuruluş tarafından tartışılarak modern mimarlık ürünlerinin koruma ölçütleri belirlenmeye çalışılmıştır. Cunningham bu geçirgen strüktürlerin korunmasının zor olmasının nedenini modern mimarlık ürünlerinin aslında geleceğe ve değişime adanmış olması olarak açıklamıştır [1]. Korunması gerekli kültür varlığı niteliklerinde aranan anıtsal mimariyi yansıtmayan modern mimarlık ürünleri şeffaflık, hafiflik, geçicilik üzerine temellendirilmiştir. Bu nedenle koruma ölçütleri modern mimarlık için değerlendirildiğinde birçok problemle karşılaşılabilmektedir. Farklı malzeme ve yapım tekniklerinin kullanılması, toplumdaki "anıt" algısı ve eskilik değeri bu problemlerden birkaçıdır.

2.2 Modern Mimarlığın Korunması

1980'lerde başlayıp devam eden kuramsal tartışmalarda modern mimarlığın kültür varlığı olarak kabulü tartışılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda kültür varlıklarını koruma ölçütleri modern mimarlığın kültür varlığı olarak değerlendirilmesi ile yeniden ele alınmış, kurumlaşmalar başlamış, yasal düzenlemeler üzerinde çalışmalar yapılmış ve kuramın pratiğe yansımaları görülmeye başlanmıştır.

DOCOMOMO (International comitee for documentation and conservation of buildings sites and neighbourhoods of the modern movement) korunması gerekli ürünler için yapılar, yerleşimler ve peyzaj tasarımları olarak üç ana grup belirlemiştir. Detaylı

[1] DOCOMOMO'nun düzenlediği "Savaş Sonrası Modernizmi" konulu kongrede zaman sınırı 1975 olarak kabul edilmiştir. [1] Ayrıca DOCOMOMO-US zaman bilgisini 1930-1980 olarak belirtir. [6]

sınıflandırmada tekil yapılar, mahalleler, sitler, kentsel gelişim alanları, bahçeler ve peyzaj düzenlemeleri olarak belirlenmiş, bunlara ek olarak modernizmin farklı ölçekteki mobilya, endüstri ürünleri ya da altyapı gibi ürünlerini de korunması gerekli olarak nitelemiştir [5]. Ayrıca DOCOMOMO korunması gereken ürünleri yerel, uluslararası ve global olmak üzere üç grupta incelemiştir. Global örnekler "Dünya Mirası Listesi"nde; yerel ve uluslararası örnekler DOCOMOMO envanter çalışmalarında yer almaktadır.

DOCOMOMO koruma ölçütlerini Modern Mimarlık için yeniden değerlendirmiş ve yeni koruma ölçütleri tanımlamıştır. Bu ölçütler altı başlıkta incelemiştir [6]:

Teknolojik Değer: Yapıda strüktürel, estetik ve programa dair zorlukları çözmek için yenilikçi modern teknoloji kullanılmış mıdır?

Sosyal Değer: Tasarım 20. yy yaşamının değişen sosyal dokusunu yansıtıyor mu? Tasarımcı çalışmanın form ve fonksiyonuyla yaşam ve çalışma şartlarını ya da insan davranışlarını geliştirmeye çalışıyor mu?

Sanatsal ve Estetik Değer: Yapı kompozisyon, oran, ölçek, malzeme ve detayların işlenişinde özellik gösteriyor mu?

Kanonik Olma Değeri: Yapı ve/veya mimar ünlü ya da etkili olmuş bir yapı ve/veya mimar mıdır? Örnek niteliğinde bir çalışma mıdır?

Referans Olma Değeri: Yapı bir ya da daha fazla niteliğiyle sonraki tasarımcılara ilham kaynağı olmuş mudur?

Bütüncül Olma Değeri: Özgün tasarım korunabilmiş midir? Yapı ya da yapı grubunun mimari bütünlüğünü bozacak malzeme değişikliği yapılmış mıdır? [1]

Sanatsal ve Estetik değer dışındaki ölçütler modern mimari için tanımlanmış yeni ölçütlerdir (Çizelge 2.1).

Feilden ve Jokilehto'ya göre bir kültür varlığının Dünya Miras Listesinde yer alabilmesi için gereken ölçütler tasarım özgünlüğü, malzeme özgünlüğü, işçilikte özgünlük ve

[1] DOCOMOMO-US, DOCOMOMO International'ın ölçütlerine ek olarak "Bütüncül Olma Değeri"ni eklemiştir. [6]

yerleşim özgünlüğüdür ve bu ölçütler arasından malzeme özgünlüğü temel alınmalıdır[1].

UNESCO Dünya Mirası Komitesi ise, Dünya Mirası Listesi'ne aday gösterilecek kültür ve tabiat varlıklarının değerlerini 10 başlıkta incelemiştir:

1. İnsanoğlunun yaratıcı dehasını gösteren bir başyapıt olması;

2. Şehir planlaması veya peyzaj düzenlemesi, anıtsal sanatlar, mimari veya teknoloji alanlarındaki gelişmeler üzerinde, dünyanın belli bir kültür alanı veya zaman dilimi içerisinde, kayda değer bir insani değer etkileşimi sergilemesi;

3. Yaşayan veya yok olmuş bir medeniyete ya da bir kültürel geleneğe ait eşsiz veya üstün bir tanıklık teşkil etmesi;

4. İnsanlık tarihinin belli dönemi veya dönemlerini gösteren, üstün bir bina çeşidi, mimari veya teknolojik bütün veya tabiat örneği olması;

5. Geleneksel insan yerleşiminin, bir kültür veya kültürlere has kara veya deniz kullanımına veya özellikle de geri döndürülemez değişimlerin etkisi altında savunmasız hale gelen doğayla insan etkileşimine üstün bir örnek olması;

6. Üstün evrensel anlama sahip yaşayan gelenekler veya etkinliklerle, fikirler veya inançlarla, sanatsal veya edebi çalışmalarla doğrudan veya somut bir şekilde bağlantılı olması (Komite bu kriterin tercihen başka bir kriterle birlikte kullanılmasını öngörmektedir);

7. Üstün doğal fenomene veya üstün doğal güzelliğe ve estetik öneme sahip alanları içermesi;

8. İlk yaşam kaydı, arazi şekillerinin gelişmesinde süregelen önemli jeolojik süreçler veya önemli jeomorfik veya fizyografik özellikler de dahil olmak üzere, dünya tarihinin ana aşamalarını temsil edecek nitelikte üstün örnekler olması;

9. Karada, tatlı suda, kıyısal ve denizsel ekosistemlerde, bitki ve hayvan topluluklarında süregelen ekolojik ve biyolojik sürece ve gelişimine üstün örnek teşkil etmesi;

10. Bilim açısından veya değerlendirmesinden üstün evrensel değere sahip olan ve tehdit altındaki türler de dahil olmak üzere, biyolojik çeşitliliğin yerinde korunması için

en önemli ve kayda değer doğal ortamları içermesi [7]. 2006 yılında Dünya mirası listesindeki 19. ve 20. Yüzyıl yapılarının sayısı 24 olarak belirtilmiştir[1] [8].

Avrupa Konseyi 1991 yılında 20. Yüzyıl mimarlık mirası için aldığı R(91) 13 numaralı tavsiye kararında bu dönem mimarlık ürünlerinin korunması ve değerinin arttırılması gerektiğini vurgulamış, korunmamasının geri dönülemez kayıplara yol açacağını belirtmiştir [9].

Modern Mimarlığın korunması konusunda ICOMOS'un çalışmaları ve bu çalışmaların sonuç ürünleri yol gösterici niteliktedir. 1994 tarihli Nara Özgünlük Belgesi'nde ise özgünlüğün yerel boyutundan bahsedilmiştir. Japonya Nara'da gerçekleştirilen toplantı sonucunda "tüm ülkelerin kültürel ve toplumsal değerlerine saygılı bir özgünlük kavramını uygulamaya koyma" amacıyla Nara Özgünlük Belgesi hazırlanmıştır [10]. Binan'a göre bu belge 1972 Dünya Mirası Antlaşmasından sonra tartışılan ölçütlerin toplu halde incelendiği bir dizi toplantının sonucunu kapsamasından dolayı çok önemlidir [11].

ICOMOS 20. Yüzyıl mirasını belirlemek, korumak ve tanıtma konularında desteklemek için 20. Yüzyıl Mirası Uluslararası Bilimsel Komitesi (ISC20C) kanalıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Komite projeler, konferanslar, bildiriler ve yayınlar yaparak 20. Yüzyılda üretilen mimarlık ürünlerinin tanınmasını ve korunmasını sağlamak için çalışmaktadır. ISC20C, 2011 tarihinde Madrid Belgesi'ni (20. Yüzyıl mimari mirasının korunması yaklaşımları) yayınlamıştır [12]. Bu belgede 20. Yüzyıl mirasını korumanın diğer dönem mirasını korumak kadar önemli olduğunu vurgulanmış ve korunmasına dair yaklaşımlar sunulmuştur. Ayrıca modern mimarlık mirasının tanımlanması ve korunması konusundaki ölçütler belirtilmiştir. Çizelge 2.1'de tez kapsamında incelenen Modern Mimarlık Mirası için uluslararası alanda kabul görmüş DOCOMOMO ve Madrid Belgesi ölçütlerin karşılaştırması yapılmıştır.

[1] Liste, "Modern heritage properties on the World Heritage List (as at July 2006), Modern heritage properties (nineteenth and twentieth centuries)" başlığı ile yayınlanmıştır.

Çizelge 2.1 Modern Mimarlık Mirası ölçütleri karşılaştırması

DOCOMOMO, 1993	MADRID BELGESİ, 2011
TEMEL ÖLÇÜTLER	**SOMUT ÖLÇÜTLER**
Teknolojik	Yapım Sistemi ve Teknik Donanım
Sanatsal ve Estetik	Estetik Nitelik
	Doku
	Kullanım
	Konum
	Tasarım
	SOMUT OLMAYAN ÖLÇÜTLER
Sosyal	Sosyal
	Tarihi
	Bilimsel
	Ruhani
	Yaratıcı Deha
TAMAMLAYICI ÖLÇÜTLER	
Kanonik Olma	
Referans Olma	

BÖLÜM 3

MODERN MİMARLIĞIN YENİDEN KULLANILMASI

3.1 Yeniden Kullanım

Çağdaş koruma yaklaşımlarının pratiği kapsamında sağlamlaştırma, bütünleme, yeni kullanıma uyarlama gibi restorasyon yöntemleri kullanılarak tarihi yapıların kullanımlarını sürdürmek amaçlanmaktadır. Bu yöntemler içerisinde tezin inceleme alanı olan işlev geçerliliğini koruyamayan yapıların yeniden kullanımı günümüzde sıklıkla uygulanmaktadır.

İşlevini sürdüremeyen bir yapı için öneriler; yapının yıkılması, terk edilmesi, özgün haline döndürülmesi ya da yeni bir işlev ile tasarlanarak yaşamını sürdürmesi olmaktadır. Yeniden kullanımda, değişimi kabullenen ancak koruma ilkelerinden de kopmayan bir yaklaşım sergilenerek kültür varlıklarının özgünlüğü bozulmadan yeni kullanım olanakları sağlanmalıdır.

Yeniden kullanım (adaptive reuse) kavramının anlamı ve örnekler üzerine bir inceleme yapıldığında, bu kavramın farklı müdahale biçimleri kapsamında kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda öncelikle kullanılan kaynaklarda rastlanan müdahale biçimleri incelenmiştir. İngilizce kaynaklarda adaptive reuse (Yeni kullanıma uyarlama), regeneration (yeniden hayat verme), rehabilitation (iyileştirme), conversion (Bir yaşam alanının önceki kullanımını değiştirmesi), renovation (Bir yapının iyi duruma getirilmesi için onarılması), rehabilitation (İyi duruma dönüştürme), revitalization (Yeniden canlandırmak) [13] kavramları ile; Türkçe kaynaklarda yeniden işlevlendirme, yeni

işleve uyarlama, yeniden kullanım, yeniden canlandırma, yeniden değerlendirme, yenileme kavramlarıyla karşılaşılmıştır.

Bu kavramlar arasında tezin konusunu oluşturan yeniden kullanım kavramı, kullanım değerini yitiren yapıların restore edilerek yeniden kullanıma açılması olarak tanımlanmıştır. Bu yapılar farklı bir işleve uyarlanabildiği gibi eski işlevle de yeni kullanıma uyarlanabilir.

Yeniden Kullanımın Uluslararası Gelişimi

Yeni kullanıma uyarlama kavramının uluslararası alanda kabul gören metinlerde kullanımı incelendiğinde ilk olarak 1931'de imzalanan Carta del Restauro'nun 4. ve 7. Maddesi ile karşılaşılmıştır. 4. Maddede "Yaşayan, yani ayakta duran anıtlara, yalnızca özgün işlevinden çok uzak olmayan ve binada gerekli uyarlamaların önemli hasara neden olmayacak şekilde yapılabileceği yeni kullanım verilmesi kabul edilebilir." ve 7. Maddede "Eğer bir anıtı sağlamlaştırmak, kısmi veya tam olarak bütünlemek amacıyla, ya da yeniden kullanım nedeniyle ekler yapılması gerekirse, uyulması gereken temel koşul yeni öğelerin en azda tutulmaları, yalın ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalarıdır. Benzer üslupta bir ek ancak yapının mevcut çizgilerini devam ettirmek ve bezemeden arınmış geometrik anlatımlar söz konusu olduğunda kabul edilebilir." [14] ifadeleri ile yaşayan yapılara özgün niteliklere zarar vermeyecek ve önemli hasara yol açmayacak şekilde minimum müdahale edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

1964 tarihli Venedik Tüzüğü 5. Maddesinde yeniden işlevlendirme kavramı ele alınmıştır: "Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir." [15] Carta del Restauro'da olduğu gibi Venedik Tüzüğü'nde de yeniden işlevlendirme kararlarında mekânsal bütünlüğün ve mimari özelliklerin bozulmaması gerektiği, ancak bu şekilde bir işlev değişikliği yapılabileceği vurgusu yapılmıştır.

Venedik Tüzüğü'nden sonra 1965'te Viyana'da düzenlenen B Sempozyumu (Estetik ve Tarihsel Değeri Olan Çevrelerde Koruma-Gelişme Sorunları: Anıtların Canlandırılması)'nda, kullanılmayan anıtlara yeni işlevler verilmesi ve yeni işlevin neler

olabileceğine dair olasılıkların yapı sahiplerine sunulması gerektiği vurgulanmıştır [16]. Avrupa Konseyi Sempozyum dizilerinin bir diğer ayağı olan ve 1966'da Bath'da düzenlenen C Sempozyumu (Estetik ve Tarihsel Değeri Olan Çevrelerde Koruma-Gelişme Sorunları: Aktif Koruma Yöntem ve Uygulamaları)'nda rehabilitasyon kavramına değinilerek tarihi ve sanat değeri olan yapı grup ve bölgelerinin genel kalkınma planları ile bütünleşmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır. Ayrıca bu rehabilitasyonun eğitsel değerinin, kültür ve turizm amaçlarının birlikte değerlendirilmesi ve uyum sağlaması gerektiği üzerinde durulmuştur [17].

1972'de Budapeşte'de gerçekleştirilen Tarihi Çevreye Yeni Yapı Entegrasyonu Sempozyumu'nda yeni kullanımların anıtların yeniden canlandırılması için önerildiği, ancak strüktürünün ve karakterinin etkilenmemesi gerektiği vurgulanmıştır [18].

Amsterdam Bildirgesi (1975)'nde "Yerel yetkililer yapılara, onların karakterine saygı göstermeyi ihmal etmeden çağdaş yaşamın gereklerine uyan işlevler vermeli; böylece yaşatılmalarını garanti altına almalı." denilmektedir [19].

Nairobi'de 1976 yılında kabul edilen Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolleri Konusunda Tavsiyeler'de 33. Maddede "Koruma ve yeniden yapılandırma, yeniden canlandırma etkinlikleriyle birlikte yürütülmelidir. Bu sebeple, özellikle ticaret ve zanaat alanında mevcut uygun eylemler sürdürülmeli ve uzun vadede uygun olacağı düşünülen yeni eylemler oluşturulmalıdır." denilmiştir [20]. Bu maddede ayrıca yeniden işlevlendirmenin yalnızca kültürel değerler açısından değerlendirilmemesi, onarılan yapıların kullanımla kazanacakları değerin de göz önünde bulundurulması gerektiği bilgisi verilmiş; yeni işlevlerin alanın kendine özgü karakterini bozmadan sosyal, kültürel, ekonomik gereksinimleri karşılayabilmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır.

1985 yılında Granada'da imzalanan Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi madde 11'e göre, "Her bir taraf, Kültür mirasının mimari ve tarihsel özelliklerini koruma açısından; korunan varlıkların, çağdaş hayatın gereksinmeleri göz önüne alınacak şekilde kullanımını, uygun olan durumlarda, eski binaların yeni kullanımlara intibaklarını teşvik etmeyi taahhüt eder." [21]

1987 Washington Tüzüğü (Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü) madde 8'de yeniden işlevlendirme konusu şöyle ele alınmıştır: "Yeni işlev ve etkinlikler

tarihi kent veya kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. Bu alanların çağdaş yaşama uyarlanması için gerekli teknik servislerin getirilmesi veya iyileştirilmesi işlemleri özenle yapılmalıdır." [22]

1999 tarihli Icomos Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü Uygulama İlkeleri bölümü 5. Maddesinde "Geleneksel yapıların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edeceği bir etik kurallar çerçevesinde yapılabilir." denilmektedir [23].

1979 yılında oluşturulan, 1981, 1988 ve 1999'da yeniden düzenlenen Burra Tüzüğü madde 21'de "adaptation" başlığı altında uyarlamanın kapsamı yeni bir servis, yeni işlev ya da yerin korunmasına yönelik değişiklikler olarak tanımlanmıştır. Yeni işleve uyarlamanın ancak çevresine minimum etki edecek şekilde yapılabileceği; alternatifler değerlendirildikten sonra minimumda doku değişikliği ile yapılabileceği vurgulanmıştır [24].

2011 tarihli Tarihi Kent ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimi için Valetta İlkeleri'nin Öneriler ve Stratejiler bölümünün "yeni fonksiyonlar" başlığında Washington tüzüğüne referans verilerek yeni fonksiyonların tarihi çevre ile uyum içerisinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca geleneksel yapının göz önünde bulundurulması ve günlük yaşamı tehlikeye atmaması gerektiğine değinilmiştir [25].

2011 tarihli Madrid Belgesi (20. Yüzyıl mimari mirasının korunması yaklaşımları) madde 5'de değişimin hassas bir şekilde, geri dönüştürülebilir olarak, minimumda ve kültürel değeri koruyacak şekilde yapılması gerektiği vurgulanmıştır [12].

Tüm bu veriler incelendiğinde yeniden işlevlendirme konusunda işlevsel olarak ömrünü tamamlamış olan yapıların yeni kullanımlara uyarlanması ve toplum yaşamına kazandırılması gerektiği konusunda fikir birliğine ulaşıldığı görülmüştür. Uluslararası alanda kabul gören tüzük ve toplantılarda yeniden kullanım konusunda yapılan değerlendirmeler Çizelge 3.1'de verilmiştir.

Çizelge 3.1 Uluslararası alanda kabul gören tüzük ve toplantılarda yeniden kullanım

		YENİDEN KULLANIM İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER								
TARİH	TOPLANTININ/TÜZÜĞÜN ADI	Yeni işlev özgün işlevden uzak olmamalı	Mekânsal bütünlük/ mimari özellikler/ Strüktür etkilenmemeli	Tarihi çevre ile uyumlu olmalı, karakterini bozmamalı/ minimum doku değişikliği yapılmalı	Eklemeler ancak mevcut çizgiler devam ederse ya da bezemeden arınmış geometrik anlatımlar varsa kabul edilebilir	Yararlı toplumsal amaç için kullanılmalı / Toplum tarafından kabul görmeli	Yapı sahipleri yeni kullanım ile ilgili bilgilendiril-meli	Eğitim/ Kültür ve Turizm değerleri göz önünde bulundurul-malı	Çağdaş yaşamın gereksinim-leri göz önünde bulundurul-malı	Değişim geriye döndürülebilir olmalı
1931	Carta del Restauro	x	x		x					
1964	Venedik Tüzüğü		x			x				
1965	B Sempozyumu (Estetik ve Tarihsel Değeri Olan Çevrelerde Koruma-Gelişme Sorunları: Anıtların Canlandırılması)						x			
1966	C Sempozyumu (Estetik ve Tarihsel Değeri Olan Çevrelerde Koruma-Gelişme Sorunları: Aktif Koruma Yöntem ve Uygulamaları)							x		
1972	Tarihi Çevreye Yeni Yapı Entegrasyonu Sempozyumu		x							
1975	Amsterdam Bildirgesi (Avrupa Mimari Miras Kongresi)		x							
1976	Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolleri Konusunda Tavsiyeler	x		x				x		
1979 (1981, 1988,1999 tarihli revizyonları mevcuttur)	Burra Tüzüğü		x	x						
1985	Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi								x	
1987	Washington Tüzüğü (Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü)		x	x					x	
1999	Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü Uygulama İlkeleri		x	x		x			x	
2011	Tarihi Kent ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimi için Valetta İlkeleri								x	
2011	Madrid Belgesi (20. Yüzyıl mimari mirasının korunması yaklaşımları)		x	x						x

Yeniden Kullanımın Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'deki koruma ve yeniden işlevlendirmeye ilişkin süreç incelendiğinde ilk olarak Osmanlı dönemindeki uygulamalarla karşılaşılmıştır. Klasik dönemde kişisel kararlar neticesinde yeniden işlevlendirilen yapılar olsa da bu kararlar kamu yararına alınmış kararlar olarak nitelendirilebilir [26]. 1850-1930 arasındaki dönemde değişen ekonomik yapı ile birçok yapıda işlevsel değişiklikler yapılmıştır. Tanzimat Dönemi'ndeki batılılaşma çalışmaları ve kurumsal değişiklikler ile ya yeni yapılar yapılmış ya da var

olan yapılara yeni işlevler verilmiştir [27]. Sultan Abdülmecid döneminde İstanbul Şehremaneti ve Altıncı Daire'nin kurulması ve Ebniye Nizamnamelerinin çıkarılması planlamada kurumsallığa geçiş olarak yorumlanabilir [28]. Bu süreçte Muhafaza-i Asar-ı Atika (Eski Eserleri Koruma) Encümeni'nin denetleyici olarak nitelendirilebilecek ilk kurum olduğu görülmektedir. Bu kurum yalnızca İstanbul sınırları içerisinde çalışmış; 1906 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi ve 1912 tarihli Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi'ne göre hareket etmiştir [26].[1]

Topkapı Sarayı'ndaki Aya İrini Kilisesi'nin Osmanlı Dönemi'nde Mecma-i Esliha-i Atika (Eski Silahlar Koleksiyonu), Mecma-i Asar-ı Atika (Eski Eserler Koleksiyonu) ve Askeri müze olarak kullanılması eski yapıların yeniden işlevlendirilmesine örnek gösterilebilir.

1923'de Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan imar ve iskân sürecinde koruma uygulamalarının geri planda kaldığı görülmüştür. Osmanlı'dan kalan anıtsal yapıların yeniden işlevlendirilerek kullanılacakları müdürlük ya da bakanlıklara devirleri de bu dönemde yapılmıştır. Emre Madran, 1924 tarihinde Asar-ı Atika Müdürlüğü'ne bağlanan ve bir kısmı hazırlanan kararname ile onarılarak 1927'de yeni işleviyle müze olarak ziyarete açılan Topkapı Sarayı'nı Cumhuriyet'in ilk yeniden işlevlendirilen yapısı olarak nitelendirmiştir [26].

Bu uygulama sonrasında Yıldız Sarayı Merasim Dairesi'nin Milli Saraylar İdaresi'ne devredilmesi, Süleymaniye Külliyesi İmareti'inin 1913-1983 yılları arasında müze olarak kullanılması, Ayasofya Camii'nin 1934'te Müze'ye çevrilmesi [26], Dolmabahçe Sarayı Veliaht Dairesi'nin İstanbul Resim ve Heykel Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi [30], Fethiye, Kariye, Perizat Hatun Camiilerinin müze ve müze deposu olarak kullanılması için Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmesi, Galata Mevlevihanesi'nin müze olarak kullanılması için Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmesi, 1946 yılında Çırağan Sarayı'nın otele dönüştürülmesi şartıyla İstanbul Belediyesi'ne devredilmesi [26], gibi bir çok yeniden işlevlendirme karar ve uygulaması görülmektedir.

[1] Tarih bilgisi [29] da 1914 olarak verilmiştir.

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu 1951 yılında kurulmuştur ve koruma ilkeleri, müdahale biçimleri, tarihsel ve geleneksel çevrenin korunması konularında karar verme yetkisine sahiptir [29].

1973 yılında çıkarılan Eski Eserler Yasası'nda; tespit, tescil, koruma ve mülkiyet konularında genel bir çerçeve çizilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı'nın izni olmadan "kullanma şekli"nin değiştirilemeyeceği vurgulanmıştır [31]. 1983 yılında 2863 ve 1987 yılında 3386 sayılı yasalar çıkarılmıştır. 2863 sayılı yasada 3. Maddede yeniden işlevlendirmeye "Koruma ve Korunma; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleridir." şeklinde değinilmiş ve yeniden işlevlendirmenin de bir koruma yöntemi olduğu söylenmiştir. 5226 sayılı kanunla 2004 yılında yeniden düzenlenen 2863 sayılı yasa ile kentsel yenileme konuları ele alınmıştır. Bu düzenlemelerle 2863 sayılı yasa Madde 15'te ise kamulaştırma başlığı altında "Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler." denilmiştir. Yine 5226 sayılı kanun ile değişen Madde 9'da "Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşaî ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılamaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşaî ve fizikî müdahale sayılır." denilmektedir [32], [33].

Türkiye'nin 1983 yılında imzaladığı Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına dair Sözleşme'nin 5. Maddesi a bendinde her ülkenin kendi koşullarına uygun biçimde göstereceği çabalar arasında yeniden işlevlendirme ile ilgili olarak "Kültürel ve doğal mirasa, toplumun yaşamında bir işlev vermeyi ve bu mirasın korunmasını kapsamlı planlama programlarına dahil etmeyi amaçlayan genel bir politika benimsemek." İfadesiyle vurgulanmıştır [34].

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (2013)'nde yeniden kullanım-yeni işleve uyarlama başlığı yeniden işlevlendirme kavramının tanımı yapılmıştır: "Kültür varlığının özgün işlevi dışında başka bir işlev için kullanılması yönünde alınan kararın gerektirdiği müdahalelerin, restorasyon/koruma projesi kapsamında uygulanmasıdır.

Bu yeniden kullanım sürecinde yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, özgünlüğü, bütünlüğü ve anlamı saygı görmelidir.” [35].

3.2 Yeniden Kullanımı Gerektiren Faktörler

Yapıların fonksiyonel ve strüktürel olarak mevcut kullanım amaçlarını karşılayamamaları olarak tanımlanan “eskime” nedeniyle yapılar yeni bir kullanıma ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyacın içsel ve dışsal müdahaleler olarak nitelendirilen iki temel nedeni vardır.

İçsel müdahaleler kullanıcı merkezlidir. Toplumda değişen istek ve yaşam biçimleri nedeniyle kullanıcı bilinçli ya da bilinçsiz olarak yaşadığı dokuya müdahale etmektedir. Bu müdahale kimi zaman yapıyı değiştirmeyle çalışma kimi zaman da değiştirmeyerek terk etme ile sonuçlanmaktadır.

Dışsal müdahalelerde ise yapıya dışarıdan gelen bir baskı söz konusudur. Türkiye’de kentsel planlama sorunları ve rant bu noktada en çok karşılaşılan problemdir. Eğer yapı sit alanı kapsamındaysa korunmakta ve yeni kullanım imkanları sağlanmaktadır. Ancak sit alanı dışında kalıyorsa imar planı doğrultusunda hareket edilmektedir. Rant ile değişen bölgelerde ise yapılan yeni düzenlemeler yapıların zarar görmesine yol açmaktadır.

İçsel ve dışsal müdahaleler ve ekonomik, fonksiyonel, fiziksel, sosyal ve yasal nedenlerle ilk yapılış amacına hizmet edemeyen kültür varlıklarının farklı bir işlev ile yeniden değerlendirilmesi gereklidir. Toplumun ve ihtiyaçlarının sürekli değiştiği günümüzde, yapıların günümüz değişimlerine ayak uyduramaması bir yeniden işlevlendirme sürecini zorunlu kılmaktadır [36].

Değişen yaşam biçimleri ve değer yargıları sonucunda toplum, daha önce kullandığı mekânları yeni ihtiyaçlarını karşılayamaması nedeniyle kullanamamaya başlar. Kullanılması ve gelecek kuşaklara yaşatılarak aktarılması gereken eski yapılar da günümüze uygun yeni fonksiyonlarla kullanılmaya başlanır.

Sosyal ve kültürel açıdan değerlendirildiğinde demografik yönelimler ve değişimler, kültürel gereklilikler ve ihtiyaçlar nedeniyle bazı yapılar işlevsel olarak eskimektedir. Örneğin geniş aile yapısına uygun tasarlanmış konut yapıları, günümüzde değişen aile

yapısı ile kullanılamaz hale gelmiş ve aileler kendilerine daha uygun olan küçük ölçekli konutları tercih etmeye başlamışlardır.

Tarihi bir yapının, içerisinde yer aldığı tarihi çevrenin değişmesi ile çevre ile olan iletişimini kaybettiği durumlarda bu yapılara çevresindeki veriler göz önünde bulundurularak yeni bir kullanım önermek gerekmektedir.

Yapıların inşa edildiği dönemin özelliklerine göre şekillendiği düşünüldüğünde; değişen zaman, koşullar, toplumsal yapı ve artan nüfus ile yapılardaki ihtiyaçlar değişmekte ve buna bağlı olarak değişen ekonomik hareketlilik ile fiziksel çevrede yapılaşmada da büyük değişimler görülmektedir. Yapıların bu değişimlere ayak uydurabilmesi onları yeni bir kullanıma uyarlama ile mümkün olabilmektedir. Bu aşamada ekonomik olarak bir değerlendirme yapıldığında, maliyetten önce göz önünde bulundurulması gereken faktör yapının kendisidir. Buna ek olarak yeni kullanıma uyarlama için harcanan enerji miktarı, atık miktarı ve çevre kirliliği yıkım ve yeni yapı yapımından çok daha azdır.

Doğan Kuban bu konudaki görüşlerini "Tarihî bir yapıyı konforunun, teknik özelliklerinin yetersiz oluşundan ve simgesel özelliğinin olmamasından dolayı yıkmayı düşünmek yalnızca mal sahibinin kişisel ve spekülatif kazancına faydalıdır. Oysa bir dönüşüm projesi doğru şekilde yapılırsa, eski binanın konfor düzeyi ve teknik özellikleri modern yapı teknolojisi ile geliştirilebilir ve ülke ekonomisine faydalı olabilecek bir hale getirilebilir." [37] şeklinde ifade etmiştir.

Bu bağlamda tasarımcılar toplum-mekân etkileşimini her zaman göz önünde bulundurmalı ve tasarladıkları mekânların günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için çalışmalıdırlar.

Yasal kararlar, bu kararların doğru uygulanamaması ve uygulamalardaki yetersiz denetim nedeniyle yapılar yıkılmakta ya da restorasyon süreci doğru yönetilememekte; bunun sonucunda da yok olma ve kullanılamama gibi sonuçlarla karşılaşılmaktadır. İmar ve koruma kararları bazı bölgelerdeki yapılarda değişimin önüne geçmektedir. Ancak bu yapılarda koruma adına yapılan herhangi bir uygulama olmadığında, yapılar terk edilmekte ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Tescilli olan yapılarda yeniden işlevlendirme söz konusu olabilirken, tescilli olmayan yapılarda durum tersine

dönmekte ve yapısal ömrünü tamamlamamış olsalar dahi, yıkım tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Türkiye'de korunacak yapılara nasıl müdahale edileceğine koruma kurulları ve bu yapının tescil derecesi ile karar verilmektedir. Tescil işlemlerinin çoğu yapıda gecikmesi ya da yapılmaması nedeniyle bu yapılar yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Buna ek olarak yeniden işlevlendirmeye yasalarda izin verilirken, müdahalenin nasıl yapılacağına dair bilgi verilmemektedir. Bu durumda tescilsiz yapılar için yeni işlevler ve uygulama biçimleri uygulayanın nasıl yorumlayacağı ile bağlantılı hale gelmektedir.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun "kullanma" bölümü Madde 14'e göre **"**Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzel kişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir." "Kamulaştırma" bölümü madde 15 (a) bendinde "Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzel kişilerle mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur. Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler." denilmektedir [32].

T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 5.11.1999 gün ve 660 Sayılı İlke Kararı "Esaslı Onarım İlkeleri" başlığı (ç) bendinde "Yeni işlev verilecek yapılarda yapılacak eklerin, niteliği ve korunması gerekli kültür varlığıyla bütünleşmesi, tasarımı yapan mimar tarafından gerektiğinde avan proje niteliğinde hazırlanarak koruma kurulunun görüşüne sunulacağına" denilmektedir [38].

5366 Sayılı Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun'da özel mülkler için kamulaştırma ve hazine yapıları için bedelsiz belediye ya da il özel idareye devrin yolu açılmakta, KTVKK süreçleri göz ardı edilmektedir. Ayrıca yenileme alanlarının belirlenmesi için de herhangi bir kriter yoktur [39].

5393 Sayılı Belediye Kanunu [33] madde 73'te "Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir." denilmektedir.

3.3 Modern Mimarlık Mirasının Yeniden Kullanılması

İşlevini yitirmiş ve terkedilmiş ya da işlevini sürdüren ancak mekansal açıdan yetersiz kalan Modern mimarlık mirası ürünlerinin yeni bir kullanım önerisi ile yaşatılması gerekmektedir. Bu temel düşünce, kültür varlığı kimliği kazanmış modern mimarlık ürünleri için geçerlidir. Ancak tasarım felsefesi açısından konu yeniden değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda iki temel yaklaşım ön plana çıkmaktadır. Birincisi modern mimarlık ürünlerinin bazılarının geçicilik üzerine temellenerek işlevinin sürdürüleceği fikri ile tasarlanmamış olmalarıdır [1].

Yeniden kullanımı destekleyen diğer yaklaşım ise modern yapıların değişen ihtiyaçları da karşılayabilecek şekilde tasarlanması üzerine kurgulanmıştır. Bu yaklaşımla tasarlanan yapılarda işlev adaptasyonu daha kolay ve nitelikli olabilmekte ve bu sayede koruma sağlanabilmektedir.

BÖLÜM 4

MODERN KONUTUN KORUNMASI VE YENİDEN KULLANILMASI

4.1 Modern Konutu Koruma ve Yeniden Kullanım

Endüstrideki gelişmeler ve kentlerdeki nüfus artışı ile konutlardaki ihtiyaçlar da değişim göstermiştir. Bu değişimle gelişen konutlarda müstakil konutlar hızla gelişmiş, orta ve üst orta sınıfın şehir merkezinden uzak yerlere yaptırmayı tercih ettiği yapı tipleri haline gelmişlerdir. Theodore Prudon'a göre bu yapıların önemli bir kısmı özel tasarım olarak yapılmış ve yetenekli genç mimarlara estetik yönden deneyim kazanmaları için bir fırsat sunmuştur [40]. Bu yapılar bir yandan ev sahiplerinin bağımsızlığını simgelemiş, bir yandan da modern mimarlığın gelişimi için önemli bir öge olmuştur. Açık plan tipleri ile inşa edilen bu yapılar cam kullanımı ile iç ve dış mekân arasında bir bağlantı kurmaya çabalamıştır. Konut içerisindeki alışılagelmiş salon, yatak odası, mutfak gibi mekânsal bölünmeler yerine daha kullanışlı ve etkili kullanım sağlayan şemalar kullanılmıştır. Genellikle bir ya da iki katlı olan müstakil konutlar, sade geometrik şekilleri ve büyük pencere açıklıkları ile tanımlanmışlardır. Pencere açıklıkları artık sadece ışık almak için değil iç mekân ve dış mekan arasında görsel bir ilişki yaratmak için tasarlanmaktadır. Böylece mekanlar arasındaki bağlantılar ve akıcı mekanlar vurgulanmış olmaktadır. Modern konutun gelişimi süresinde mekansal özelliklerin yanında yeni malzeme kullanımları da ön plandadır. Hatta mimarlar yapı inşaası için kullanılan malzemelerin yanında mobilya tasarımı, iç mekân düzenlemesi gibi işlerde de yeni arayışlara girmişlerdir. Prudon, çoğu modern mimarlık ürünleri tasarımcısı mimarın bir müstakil konut tasarımı ile mesleki yaşamına başladığı ve bu denemelerin ikonikleştiğine değinmiştir. Mies van der Rohe tarafından tasarlanan Villa

Tugendhat (1930), Le Corbusier tarafından tasarlanan Villa Savoye (1929) (Şekil 4.1) bu dönemin en önemli örnekleri arasında gösterilebilir [40].

Şekil 4.1 Villa Savoye [41]

Modern konutun korunmasında yapı sahiplerine ek olarak kurumlar da önemli rol almaktadır. Örneğin, Gropius Evi Historic New England tarafından satın alınmış ve restore edilmiştir. Farnsworth House ve Johnson's Glass House US National Trust for Historic Preservation tarafından devir/satın alınan yapılardır. Kurumlar yapıları alıp restore ederek genelde müze olarak yeniden kullanımlarına olanak sağlamaktadırlar [40].

Mimarlar adına kurulmuş vakıfların da hem arşiv oluşturma, hem korumayı sağlama hem de etkinlikler düzenleme bağlamında büyük etkisi vardır. Foundation Le Corbusier, Fundación de Arquitectura Tapatía Luis Barragán, Mies van der Rohe Society gibi örneklerin çoğaltılabileceği vakıflar günümüzde aktif olarak faaliyetlerine devam etmektedirler [42] [43] [44].

Theodore Prudon, konutların korunması ve yeniden kullanımı konusunda üç ana başlık belirlemiştir: "Konut olarak konut, ziyaret edilebilen konut ve müze olarak konut" [40].

Konut Olarak Konut

İkonik olmayan ya da hakkında daha az çalışma bulunan konutlarda yaşam biçimlerindeki ve beklentilerdeki değişiklikler sebebiyle kullanımın azalması ya da yapının terk edilmesi nedeniyle yıkılma tehlikesi ile karşılaşılabilmektedir. Nüfus artışı, daha büyük konutlarda yaşama isteği, yapıların arazilerinin değerlenmesi ya da yapının fiziki durumu nedeniyle modern konutlar risk altına girebilmektedir [40]. Bu gibi durumlarda yapıların günümüz ihtiyaçlarını karşılayabilmesi önem kazanmaktadır. Bu nedenle korunacak yapılar için restorasyonlar ve bazı mimari elemanlarının yeniden üretimi gerekli olmaktadır. Yeniden üretim ve restorasyon süreçlerinde özgün belgelerin ulaşılabilir olması önemlidir.

Bruno Taut tarafından Martin Wagner, Leberecht Migge ve Ottokar Wagler iş birliği ile tasarlanan Hufeisensiedlung (At Nalı Yerleşke), 1925-1933 yılları arasında Berlin'de inşa edilmiştir. 2008 yılında Berlin'deki altı modern konut yerleşkesinden biri olarak UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne giren yapı günümüzde de işlevini sürdürerek konut olarak kullanılmaktadır. Kapsamlı restorasyonun ardından yapılan sürekli bakım, bu toplukonut alanının kullanımına devam edilebilmesini sağlamıştır. Yapılacak sürekli bakımlar için burada yaşayanları bilgilendirici kitapçıklar hazırlanmış ve yapılabilecek değişiklikler sınırlandırılmıştır [45].

Şekil 4.2 Hufeisensiedlung hava fotoğrafı [46]

Şekil 4.3 Hufeisensiedlung iç bahçeden konutlara bakış [47]

Ziyaret Edilebilen Konut

Modern konutların bir kısmı sahipleri tarafından korunarak ziyarete açılmaktadır. Bu yapıların bazıları bir yandan konut olarak kullanılmaktadır. Konut olarak kullanılan yapılarda yaşam koşullarını iyileştirmek için bazı değişiklikler yapılabilmektedir; ancak özgün tasarımın ve özgün detayların değiştirilmemesi önemlidir.

Ziyaret edilebilen konutlara örnek olarak gösterilebilecek Walter Gropius'un Adolf Meyer ile birlikte çalıştığı Auerbach Evi, işleve dayalı tasarımın ilk örneklerindendir. Almanya Jena'da yer alan yapı Dr. Felix Auerbach ve eşi için 1924'te tasarlanmıştır. Villa, Gropius ve Meyer'e daha önceden üzerinde çalıştıkları "Baukasten Im Großen"

(büyük boyutlu yapı blokları) fikrini uygulama fırsatı vermiştir [46]. Yapı iki büyük kütlenin birbiri içine geçmesi ile oluşmuştur. 1990'lardaki restorasyonda yapı sahipleri yapının korunmasına önem vermiş ve yapının özgün kimlik korunarak kapsamlı bir restorasyon yapılmıştır. Yapı konut olarak kullanılmaya devam etmektedir ve burada yaşayanların izni ile gezilebilmekte, yapı hakkında bilgi alınabilmektedir [1].

Şekil 4.4 Auerbach Evi: cephe [48]

Şekil 4.5 Auerbach Evi: iç mekan [48]

Müze Olarak Konut

Müze olarak korunan modern konut örnekleri genel olarak tasarımından, mimarından ya da burada yaşayan önemli kişilerden dolayı ikonik bir değere ulaşmış ve koruma altına alınmış olan yapılardır. Farnsworth Evi, Sonneveld Evi, Tugendhat Evi bu yapılara örnek verilebilir [40].

Tugendhat Evi, 1930'da Grete ve Fritz Tugendhat için Mies van der Rohe tarafından tasarlanmıştır. Mobilyalarıyla beraber modern yaşamın koşullarına uygun olarak

tasarlanan yapı, mekansal ve estetik olarak sağladığı yeniliklerle yapıldığı dönemin en nitelikli örneklerindendir (Şekil 4.6).

Şekil 4.6 Villa Tugendhat, bahçeden villaya bakış, 1931 ve 2012 fotoğrafları [49]

Villa, modern mimarlığın ilk örneklerinden olmasının yanında, bu alana yeni bir bakış açısı kazandırmış, tanınır ve kabul edilir olmasını sağlamıştır. Çek Cumhuriyeti'nin Brno şehrinde yer alan yapıya, 1938'de yapı sahiplerinin ayrılmasından sonra 1939'da Gestapo tarafından el konulmuş, ofis ve konut olarak kullanılmıştır. 1942'de Nazi Almanyası'nın mülkü olan villa, 1945 yılı Nisan ayına kadar Sovyet Ordusu tarafından ahır olarak; Ağustos 1945'ten Haziran 1950'ye kadar Karla Hladká dans okulu olarak kullanılmıştır (Şekil 4.7) [49].

Şekil 4.7 Villa Tugendhat'ın Karla Hladká Dans Okulu olarak kullanımı, 1945-1950 [49]

Mülkiyeti Ekim 1950'de Çekoslovakya'ya bağlanan villa, 1960'ların sonuna kadar yakınlardaki hastaneye bağlı çocuk rehabilitasyon merkezi olarak kullanılmıştır (Şekil

4.8). 1939 yılından itibaren sürekli değişen işlevi ve her kullanıcının kendi kullanımı için yaptığı değişiklikler yapıya ciddi oranda zarar vermiştir. Özgün strüktürünü ve mobilyalarını büyük ölçüde yitiren yapı, 1963'te tescillenerek koruma altına alınmıştır [49].

Şekil 4.8 Çocuk Rehabilitasyon Merkezi, 1959 [49]

1994 yılından itibaren müze olarak kullanılan Villa Tugendhat, 2001 yılında 2 ve 4 numaralı kriterlerle ICOMOS Dünya Mirası Listesi'ne girmiştir [50]. 2010-2012 yılları arasında kapsamlı bir restorasyon çalışması sürdürülmüştür ve çalışmanın aşamaları müzenin internet sitesinde paylaşılmıştır. Geçmişteki işlev değişikliklerine rağmen günümüzde özgün Mies van der Rohe'nin tasarımına geri dönülmüş, tüm detaylar özgün çizimlere göre yeniden imal edilmiş ya da restore edilmiştir. Restorasyon için gerekli tüm veriler Museum of Modern Art, Brno City Museum, Villa Tugendhat'taki Study and Documentation Centre ve Tugendhat ailesinde yer alan tüm belgeler birleştirilerek elde edilmiştir [49].

Villa Tugendhat günümüzde ziyarete açık modern bir müze olmasının yanı sıra, müze içerisinde ve bahçesinde düzenlenen etkinliklerle müzenin aktif kullanımını da sağlamaktadır. (Şekil 4.9) Müzenin internet sayfasında yer alan program takviminden etkinlikler takip edilebilmektedir [48]. (Şekil 4.10)

Şekil 4.9 Villa Tugendhat etkinlik fotoğrafları [49]

Şekil 4.10 Villa Tugendhat etkinlik afişleri [49]

Bu örneklerin yanında sadece mimarın ya da yapı sahiplerinin çabalarıyla korunmuş yapılar da vardır. Bu örneklerde yapılara kişisel çabalarla ve müzecilik-korumacılık yaklaşımları ile bir müze fonksiyonu verilmektedir. Bu koruma yaklaşımında genel olarak yıkımla sonuçlanan rant baskısı yok olmakta ve yapının orijinal strüktürü, formu ve malzemeleri büyük ölçüde korunabilmektedir.

Albertus Sonneveld için 1933 yılında Leendert van der Vlugt ve Johannes Andreas Brinkman tarafından tüm iç mekan ve mobilyaları ile tasarlanan Sonneveld Evi (Şekil 4.11), günümüzde Het Nieuwe Instituut yönetiminde bir müze ev olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.12) [51]. Yapıda kullanıma yönelik değişiklikler yapılmış, bu eklemeler ve değişiklikler birer dönem eki olarak kabul edilmiştir [52]. Het Nieuwe Instituut tarafından korunan mimarlara ait belgeler ve aile arşivi bu yapının restorasyonu için yol gösterici olmuştur. Özgün tasarım özellikleri ve yapılan değişikliklerin belgelerine ulaşılabilir olması konutun özgün nitelikleri ile korunmasını ve yeniden üretilecek elemanların özgün niteliklerine uygun olmasını sağlamıştır (Şekil 4.13).

Şekil 4.11 Sonneveld Evi: iç mekan [51]

Şekil 4.12 Sonneveld Evi: cephe [51]

Şekil 4.13 Tabloların nerelerde olması gerektiğini gösteren özgün çizim [51]

Younghan 1993 tarihli Historic House Museums kitabında müze evler için yaptığı sınıflandırmada üç temel sınıftan bahsetmiştir. Bu müze evler; “Belgesel” olarak tarihi bir kişi ya da yerin özgün çevresinde ve özgün özellikleriyle korunduğu ve sergilendiği; “Temsili” olarak bir yaşam modelinin yeniden inşa edilerek ya da orjinalinden kopyalanan ögelerle oluşturularak sergilendiği; “Estetik” olarak yapının kendisiyle, tarihiyle ya da yaşayanlarıyla bir ilgisi olmayan, yalnızca özel koleksiyonların sergilendiği tarihi müze evler olarak nitelendirilmiştir [53].

Müze ev sınıflandırmasında bir başka yaklaşım, 1997’de Rosanna Pavoni ve Ornella Selvafolta tarafından ortaya konulmuştur: Kraliyet sarayları, tanınmış kişilerin evleri, sanatçılar tarafından tasarlanan evler, bir döneme ya da stile özgü evler, koleksiyon ögesi olarak evler, tarihi çevrenin bir parçası olarak evler, aile konutları, özel sosyo-kültürel kimliğe sahip evler [54].

Müzelerle ilgili dünya çapında faaliyet gösteren kuruluşlar vardır. 1946 yılında kurulan ICOM; müzeler için tasarım, yönetim ve koleksiyonlarda standartlar geliştirmeyi hedefleyen bir organizasyondur. ICOM Code of Ethics for Museums (ICOM Müze Etiği Yasası) olarak yayınladığı belge, dünya çapındaki müzeler için referans niteliği taşımaktadır. Bu belgede müze çalışanları ve müzeler için minimum standartları belirlenmiştir. ICOM, 20000 müze, 35000 uzman ve 172 komitesi ile faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir [55]. ICOM Türkiye Milli Komitesi 1956 yılında kurulmuştur [56]. Temel olarak dünyadaki müzecilik uygulamalarını takip etmek ve Türkiye’de yürütülen müzecilik çalışmalarını uluslararası müzecilik camiasına aktarmak, aynı zamanda ülkedeki müzecilerin görüş paylaşımında bulunabileceği bir platform oluşturmak amacındadır [56]. "Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM) Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği"nin 6. Maddesinde komisyonun amacı; Türkiye müzelerini ve müzecilik mesleğini milletlerarası seviyeye yükseltmek ve temsil etmek, müzeleri ve müzecilik mesleğini korumak ve geliştirmek, toplum hizmetine, bilgilerin yayılmasına ve milletlerarası karşılıklı münasebetlerin gelişmesine faydalı olmak olarak belirlenmiştir [57]. ICOM Türkiye, [57]’de müzeler ile ilgili; “Müzeler, uygarlık tarihine ait her türlü objenin, bilimsel kurallar altında sergilenerek, halkın beğeni ve kültürel birikimini zenginleştiren, araştırmacıların çalışmalarını kolaylaştırıcı ve geliştirici tarihi verilerin gelecek kuşaklara aktarıldığı mekanlardır. Zengin tarih ve kültür birikimine sahip olan

ülkemizde zaman içinde inşa edilen yeni müze binalarının yanı sıra günümüze ulaşan taşınmaz kültür varlıkları da restore edilmekte ve pek çoğu 'müze' olarak ziyarete açılmaktadır." diyerek ülkemizde işlev değiştirerek müze olan yapıların varlığına da değinmiştir. Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 189 müze ve 131 düzenlenmiş örenyeri olmak üzere, ziyaret edilebilir 320 ünite aynı zamanda birer eğitim ve bilim kurumu olarak hizmet vermektedir. Bunlara ek olarak 2013 yılı itibariyle 177 özel müzenin varlığından söz edilmektedir [58]. Bu sayı 2017 yılı itibariyle 231'e yükselmiştir [59].

Müze evlerin yönetimi ve korunması konusunda çalışan ve ICOM'a bağlı bir kuruluş olarak 1998 yılında kurulan DEMHIST[1], müze evlerin sadece mevcut olan koleksiyonu korumasının yeterli olmayacağını, yeniden değerlendirilmesi ve ziyaretçiye müzecilik anlayışı çerçevesinde aktarması [54]; yönetimi ve korunması konusunda bir standart getirilmesi gerektiğini belirtmiştir [60] ve müze evler için dört temel öneri çerçevesinde çalışmalarını yürütmektedir: Güvenlik, sürdürülebilirlik, öncülük ve sınıflandırma. DEMHIST'e göre müze evler tarihi, mimari, kültürel, sanatsal ve sosyal bilgiyi barındırmaktadır [61]. Müze olarak korunacak modern mimarlık ürünlerinin diğer kamu yapıları gibi mekansal ve teknik konularda yeterli olması gereklidir.

4.2 Türkiye'de Modern Konutu Koruma

Türkiye'deki durum incelendiğinde koruma yasalarında modern mimarlık için kesin ifadeler yoktur. Örneğin "Erken Cumhuriyet Dönemi" ifadesinin hem bir dönemi hem de bir üslubu yansıtıyor olması karışıklığa neden olmakta, bu nedenle oluşan problemlerin giderilmesi, yasalardaki tanımların genişletilmesi ve bu dönem yapılarının açık ve net bir şekilde ifade edildiği yeni kararlar alınması gerekmektedir [52].

2002 yılında Türkiye Çalışma Grubu kurulan DOCOMOMO, Türkiye'de modern mimarlık alanında çalışan kişileri bir araya getirerek çalışmalar yapmakta, konunun kamuoyu tarafından da anlaşılması için uğraşmaktadır. Her sene gerçekleştirilen "Modernizm'in

[1] Uluslararası Tarihi Müze Evler Komitesi. Fransızca "Demeures Historiques" (tarihi evler) teriminin kısaltılmış halidir.

Yerel Açılımları" başlıklı poster sunuşları modern mimarlık ürünlerinin belgelenmesi ve bu alanda yapılan çalışmaların arttırılması için büyük katkı sağlamaktadır.

5226 numaralı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a göre "Kültür varlıkları, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır." Özgönül bu tanımlamada kültür varlığının üç boyuta göre ele alındığını söylemiştir: Zaman, nitelik ve mekan [62].

Türkiye'de korumada zaman olgusu üzerinden genel yaklaşımlar tarihi olanı koruma üzerinedir. 2863 sayılı kanunun 6. Maddesinde korunması gerekli kültür varlıkları "korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19. yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar ve belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar" olarak belirlenmişse de, 2004 tarihli 5226 numaralı kanun ile kültür varlıklarının "tarih öncesi ve tarihi devirlere ait" olarak tanımlanması ile bu zaman sınırını ortadan kaldırmıştır. Ayrıca 2863 sayılı yasa 6. Maddesinde "Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları" ve "Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler" korunması gerekli olarak nitelenmiştir. Tez kapsamında incelenecek olan Florya Atatürk Deniz Köşkü de bu kapsamda koruma altına alınmıştır. Buna ek olarak tescil kararlarını etkileyen bir diğer unsurun mimar olduğu örnekler de görülmektedir.

5226 numaralı kanunda yapılan kültür varlığı tanımında zamanın yanısıra kültür varlığının niteliğinden de bahsedilmektedir [63]. 2863 sayılı kanun 3. maddede belirtilen "bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan", "sosyal yaşama konu olmuş" ve "bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan" nitelikleri modern mimarlık mirasında da yer alan niteliklerdir.

2863 ve 5226 sayılı kanunlara ek olarak, "Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik"te yer alan "Tespitlerde Değerlendirme Kıstasları" başlığı altında "Taşınmaz tabiat varlıklarının ender bulunan değişik özelliklere sahip olması" ve "Tek yapılar için; taşınmazın sanat değeri, mimari, tarihi, estetik, mahalli, arkeolojik değerler kapsamı içinde; strüktürel, dekoratif, yapısal durum, malzeme, yapım teknolojisi, şekil bakımından özellik arzetmesi" gibi özellikler eklenmiştir.

Bu değerlerin Türkiye için bir değerlendirmesi yapılabilmesi için Türkiye'deki sürecin iyi anlaşılması gerekmektedir. Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan ve devlet tarafından desteklenen modernleşme hareketi ile yönetim, eğitim, sağlık, ulaşım, kültürel alanlarda birçok yapı inşa edilmiştir. Bu yapı türlerindeki fonksiyonel farklılığa modern mimarlıktaki tasarımcının yenilikçi anlayışı da eklenince bir çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Fonksiyonel farklılıklar koruma kararlarında da farklılıklar yaratmakta, modern mimarlık ürünlerinin fonksiyonlarına göre koruma değerlerinin belirlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır [64].

Modern konutlar kullanıcının tasarım ve üretim sürecinde etkili olduğu yapılardır. Türkiye'nin modernleşme sürecinde değişen sosyo-kültürel profil ve ekonomik olanaklar ve tasarımcının mimari bakış açısı gibi faktörler modern konutun oluşumunda etkili olmuştur [64].

Modern konut yapıları, yapıldıkları dönem değişen ihtiyaçlar, aile yapısındaki değişiklikler, barınma düşüncesindeki değişimler gibi bir çok tarihi bilgiyi içermesi ile "tarihi değeri"; sahip oldukları mimari dil, tasarım anlayışı, yapım sistemleri, malzeme farklılıkları, mekansal gelişmeler ile "mimari değeri"; yapıldıkları dönemin kentsel belleğinin ve kent kimliğinin birer parçası olarak "kimlik değeri"; yeni barınma kültürü ve modern aile hayatı için geliştirilen öneriler, tasarım, malzeme, işçilikte yenilikler ile "özgünlük değeri"; konutun kendisinin ve belgelerinin nitelikleriyle "belge değeri"; yaşayan birer belge niteliğinde olması ile "eğitim değeri"; ve "anı değeri"; tasarım fikrinin sürekliliği ile "süreklilik değeri"ne sahiptir. Bu değerlere ek olarak her ülke için farklılaşabilen, o bölgenin özelliklerine göre değerlendirilmesi gereken "enderlik değeri" ya da "doku değeri" gibi değerlere sahiptir. Türkiye için modern konut

bağlamında bir değerlendirme yapıldığında “ulusal ve bölgesel ölçekte ilk olma” değeri önem kazanmaktadır [1].

Bu bağlamda Bölüm 4.1’de incelenen konut olarak konut, ziyaret edilebilen konut ve müze olarak konut başlıkları Türkiye bağlamında değerlendirilmiş ve detaylı olarak incelenmiştir.

Konut Olarak Konut

Ernst Egli tarafından İstanbul Bebek’te tasarlanan ve uygulanan Ragıp Devres Villası (1932-1933), mimarın İstanbul’daki tek müstakil konut tasarımı olma özelliğini taşır. Türk Evi çalışmalarının Türk mimarlığını yaratmada öncü olması gerektiği düşüncelerine karşı bu tasarımında sadelik ve rasyonalizm’i ön planda tutmuştur. Yatay cephe hareketleri, ince çelik kolonlar, köşe pencereleri ve rasyonel planı ile modern mimarlığın en önemli temsilcilerinden biri olma özelliğini taşımaktadır. Yapı günümüzde özgün özelliklerini korumakta ve konut olarak kullanılmaktadır [65].

Şekil 4.14 Ragıp Devres Villası 1938 ve 2015 yıllarına ait cephe fotoğrafları [65]

Modern konutların konut olarak işlevini sürdürdüğü 1. Levent Mahallesi, 1946-1949 yılları arasında Rebii Gorbon ve Kemal Ahmet Aru tarafından tasarlanmıştır ve dört bölgeden oluşan tasarımın bir parçasıdır. Sosyal donatıları, bahçeli evleri ve çarşısı ile bir mahalle olarak tasarlanan 1. Levent, uygulandığı dönemde İstanbul için prestijli bir konut alanıyken; günümüzde çevresinde inşa edilen iş merkezleri nedeniyle konut işlevini yitirmeye başlamıştır. 2008 yılında kentsel sit olarak tescillenen 1. Levent, hızlı kentleşme nedeniyle yapılan işlev değişiklikleri ile özgün niteliklerini kaybetmektedir. Mahalle içerisinde işlevini sürdürerek konut olarak kullanılan yapıların yalnızca birkaç

tanesi özgün fiziksel özelliklerini korumaktadır. Yapıların özgün cephe düzenleri, renkleri ve malzemeleri kısmen ya da tamamen değişmiştir.

Şekil 4.15 1.Levent'te özgün konut işlevini ve fiziksel özelliklerini koruyan ve koruyamayan yapı örnekleri, 2012 [66]

Yukarıda incelenen örneklere ek olarak Sedad Hakkı Eldem tasarımı İstanbul Vaniköy'de yer alan Suna Kıraç Yalısı (1965-66) ve İstanbul Büyükada'da Rıza Derviş Köşkü (1956-1957); Bruno Taut'un tasarımı İstanbul Ortaköy'de yer alan Taut Evi (1938) gibi konut kullanımını sürdüren örneklerin çoğaltılması mümkündür [67], [68], [69].

Şekil 4.16 Rıza Derviş Köşkü Fotoğrafları [68] [70]

Şekil 4.17 Suna Kıraç Yalısı Fotoğrafları [67]

Şekil 4.18 Taut Evi fotoğrafları özgün ve günümüzdeki durumu [69]

Ziyaret Edilebilen Konut

Ziyaret edilebilen konutların Türkiye'deki örnekleri, fiziksel özelliklerini kısmen ya da tamamen koruyarak işlevini değiştiren yapılardan seçilmiştir.

İstanbul Kadıköy'de Göztepe Mahallesi'nde yer alan Villa Maral, Emin Onat tarafından 1939 yılında tasarlanmıştır [71]. Sade cephe düzeni ve fonksiyonların önemsendiği tasarımıyla yapıldığı dönemin nitelikli yapıları arasında yerini almıştır. Ancak kültür varlığı olarak tescilli olmasına rağmen villanın özgün niteliklerini büyük ölçüde yitirmesine neden olacak uygulamalar yapılmıştır. Arsasının içine farklı inşaatlar yapılan yapı, günümüzde restoran olarak kullanılmaktadır ve bu sayede ziyarete açıktır.

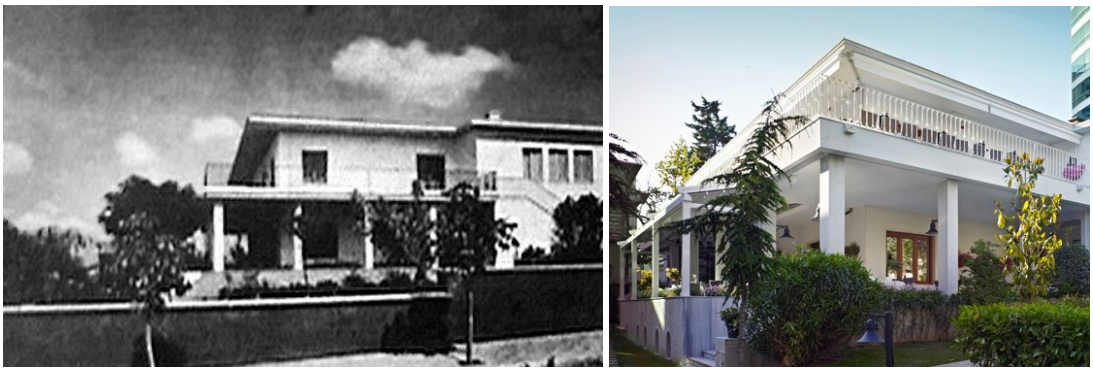

Şekil 4.19 Villa Maral'ın özgün ve günümüzdeki durumu [71], [72]

Ziyaret edilebilen konutlara bir diğer örnek olan Üçler Apartmanı, Seyfi Arkan tarafından 1935 yılında İstanbul Ayazpaşa'da bulunan Galip Bey Apartmanı'na ek olarak tasarlanmıştır [73]. Betonarme iskeletli yapıda eklemlendiği yapıya uyum sağlamaya çalışılmıştır. Köşe pencereler, cephedeki bordürler, balkon sütunları ve iç mekan özellikleri dönemin tasarım anlayışını yansıtmaktadır. Yapı kütle biçimlenişi olarak büyük ölçüde korunsa da yapının cephesinde ekler mevcuttur. Ancak yapı sahipleri, yapının nasıl korunabileceği ve yeniden işlevlendirme seçeneklerinin neler olabileceği konusunda fikir birliği sağlamaya çalışmaktadır [52]. Günümüzde Makedonya Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğunun yer aldığı daireler farklı işlevlerle kullanılmaktadır. Apartmana sınırlı olarak erişim sağlanabilmekte, izin alındığı takdirde ofislerin içleri de gezilebilmektedir.

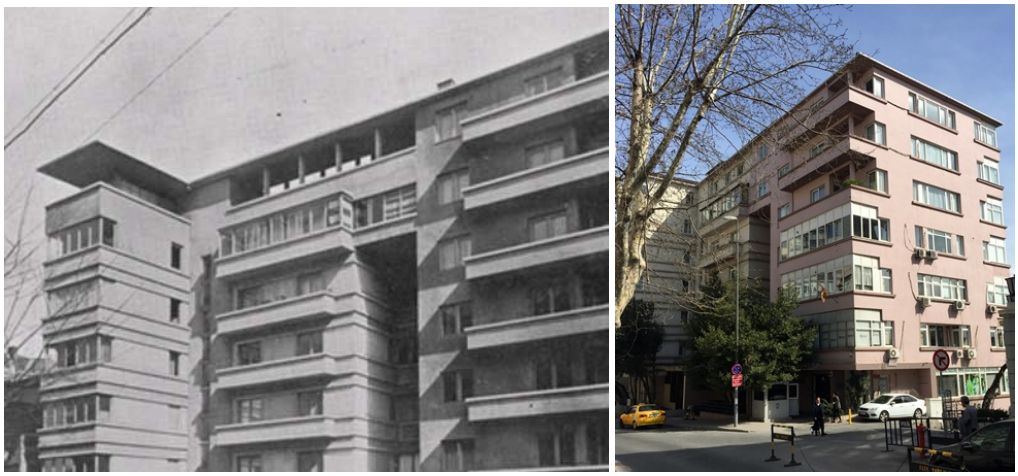

Şekil 4.20 Üçler Apartmanı'nın özgün hali ve günümüzdeki durumu [73], [74]

Sedad Hakkı Eldem'in 1975-1980 yılları arasında tasarladığı Rahmi Koç Evi, İstanbul Tarabya'da yer almaktadır. 1990 yılında tescillenen yapı, günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti Başkonsolosluğu olarak kullanılmakta ve sınırlı bir şekilde ziyaret edilebilmektedir [75], [76].

Şekil 4.21 Rahmi Koç Evi [76]

Müze Olarak Konut

Bölüm 4.3'te incelenen modern konutların müze olarak yeniden kullanılması konusundaki yurt dışı örnekleriyle nicelik olarak kıyaslandığında, Türkiye'deki örneklerin sayısı oldukça azdır. Bunun nedeni modern konutların korunması konusunda yeterli bilinç olmaması, konut olarak kullanılmaları ya da bu konutların ticaret gibi farklı işlevlerle kullanılmalarının daha yaygın olması ile açıklanabilir. Bu nedenle bu bölümde bir modern mimarlık döneminden ve bir modern öncesi dönemden olmak üzere iki yeniden kullanım örneği incelenecektir. [1]

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun 1958 yılında tasarlanan İstanbul Kalamış'taki evi, yaşayan bir müze örneği olarak gösterilebilir. Bedri Rahmi Eyüboğlu Sokak üzerinde yer alan yapının Turgut Cansever tarafından tasarlanmış olduğu bilgisine ulaşılmıştır[2]. Mavi Kaplumbağa Sanat Evi olarak isimlendirilen ve Eyüboğlu ailesinin çabalarıyla korunan konut, atölye ve müze olarak kullanılmaya devam etmektedir. Yıl boyunca atölyede

[1] Tez kapsamında incelenen modern konutun müze işlevi ile yeniden kullanılmasının Türkiye'deki en önemli örneklerinden biri Florya Atatürk Deniz Köşkü'dür. Bu yapı Bölüm 5'te detaylı olarak incelenecektir.

[2] [77] 'de Turgut Cansever ve Utarit İzgi tarafından tasarlandığı bilgisi de yer almaktadır.

üretilen ürünler her Haziran ayının ilk hafta sonu yazma şenliği düzenlenerek satışa çıkarılmaktadır [77].

Şekil 4.22 Bedri Rahmi Evi [78] [79]

Sadberk Hanım Müzesi, müze olarak kullanılan konutlar bağlamında önemli bir örnektir. İstanbul Sarıyer'de Azaryan Yalısı olarak bilinen ve 19. yüzyıl sonunda inşa edilen yapı 1950'de Koç Ailesi tarafından satın alınmış, 1978 yılına kadar yazlık olarak kullanılmıştır. 1978-1980 yılları arasında Sedad Hakkı Eldem'in hazırladığı restorasyon projesi ile müze olarak yeniden işlevlendirilmiştir ve Türkiye'nin ilk özel müzesi olma özelliğini taşımaktadır [80]. Günümüzde müze içerisinde aktif olarak eğitimler ve çeşitli aktiviteler düzenlenmektedir ve araştırma merkezi araştırmacıların erişimine açıktır [81].

Şekil 4.23 Sadberk Hanım Müzesi [82]

BÖLÜM 5

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ: KORUMA VE YENİDEN KULLANIM

5.1 Yerleşim Özellikleri

Florya, İstanbul ili Bakırköy ilçesinde, Yeşilköy ve Küçükçekmece arasında bulunan ve Marmara denizine kıyısı olan bir yerleşimdir. 17. Yüzyılda Florya bölgesinde bir padişah bahçesi olduğu ve bu bahçenin "Filurya" [83]; 19. yüzyıl başlarında Rumca Sütçüler Köyü anlamına gelen "Kalitarya" adları ile anıldığı bilinmektedir [84]. 18.yüzyılda bu bölgede bir padişah köşkü ve bahçesinden bahsedilir [85]. Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Rusların işgaline uğrayan bölgede, Cumhuriyet'in ilk yıllarında buradaki Rumlar'ın Yunanistan'a gönderilmesi, Yunanistan'daki Türkler'in buraya getirilmesi ile Türk nüfusu değişmiştir. Bölge, 1937 yılında Şenlikköy adını alarak Bakırköy ilçesine bağlı bir mahalle olmuştur.

Türkiye'ye sığınan Beyaz Rusların ve Wrangel ordusu mensuplarının yoğunlukla kullandığı bu bölge için Willy Sperco, açık hava koltuk meyhaneleri ile banyo kabinlerine benzer ahşap yapıların belirmeye başladığını, tren biletlerinin yüksek fiyatlarına rağmen yine de kalabalık grupların bu bölgeye geldiğini; ancak küçük gazinonun yüksek fiyatları ve yapıların "viranlığı ve çirkinliği" yüzünden birkaç yıl içinde bir gecekondu mahellesine dönüştüğünü belirtmiştir [86]. 1920-1921 yıllarında bu bölgede Mösyö Gruber isimli bir Rus Yahudisinin yaptırdığı bir plaj tesisinin olduğu bilinmektedir [85]. Dönemin gazetecilerinden Feridun Kandemir, Florya bölgesindeki hareketin Anastas isimli Rum bir işletmecinin sahile kurduğu bir baraka ile başladığını ve sürecin önce Solaryum, sonra Haylayf plajlarının kurulması ile devam ettiğini söylemiştir [87]. Evren, Anastas'ın açık hava meyhanesinin olduğu yeri kiralayan Uzun Aleksandr ve Küçük Aleksandr isimli kişilerin buraya Solaryum Plajı'nı ve sonrasında da

Haylayf Plajı'nı kurduğunu belirtmiştir [85]. Bu bilgilere ek olarak 1930'ların başına kadar deniz hamamı ve plaj olarak kullanılan Florya sahilinin 1931 yılında çıkan gazete haberlerine göre mevcut plajların sıhhi koşullarından dolayı yeniden projelendirilmesinin gündeme geldiğini söylemiştir [88]. 1932 yılında mevcut plajların satın alınması ve bir büyük plaj yapılması için karar alınmıştır [89]. Florya bölgesi plajları için 1931 yılında Solaryum Plajı, 1934 yılında Küçük Plaj ve Haylayf Plajı, 1935 yılında Kız Kulesi Bahçe ve Plajı, 1936 yılında Havuzlubahçe ve Kazino isimlerine rastlanmaktadır [88]. Ziya Osman Saba henüz plajların kullanımı artmamışken, Florya'ya tren yolunun diğer tarafında kalan ormanlık alanda vakit geçirmek için gidildiğini belirtmiştir [90].

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren bu bölgeye tren ile ulaşım sağlanmaya başlamıştır [91]. Bölgenin şehirden uzak olması nedeniyle tren hattının kullanımı ile ilgili promosyonlar yapılarak plajların kullanımı arttırılmaya çalışılmıştır [85].

Florya'nın bir yazlık semt olarak değişimi ise, Feridun Kandemir'in aktardığına göre, Atatürk'ün Florya civarından geçerken bu bölgede inceleme yapması ve imarı için karar vermesi ile başlamıştır [92]. 1935 yılında inşaatına başlanan ve tamamlanan köşkün ve hizmet birimlerinin projelendirilme ve yapımına dair bilgiler Bölüm 5.2'de incelenecektir.

Köşkün ve hizmet birimlerinin inşaatından sonra, 1936 yılında tasarım dahilinde çevresindeki plaj yapılarının inşaatı devam etmiştir. 1935-1941 tarihleri arasında İstanbul Belediyesi'nde çalışan Leman Tomsu'nun 1936 tarihli soyunma gardıropları çizimlerinde çizen olarak imzası görülmüştür. Bu çizimlerde ayrıca Prost'un da imzası yer almaktadır [93]. (Şekil 5.1)

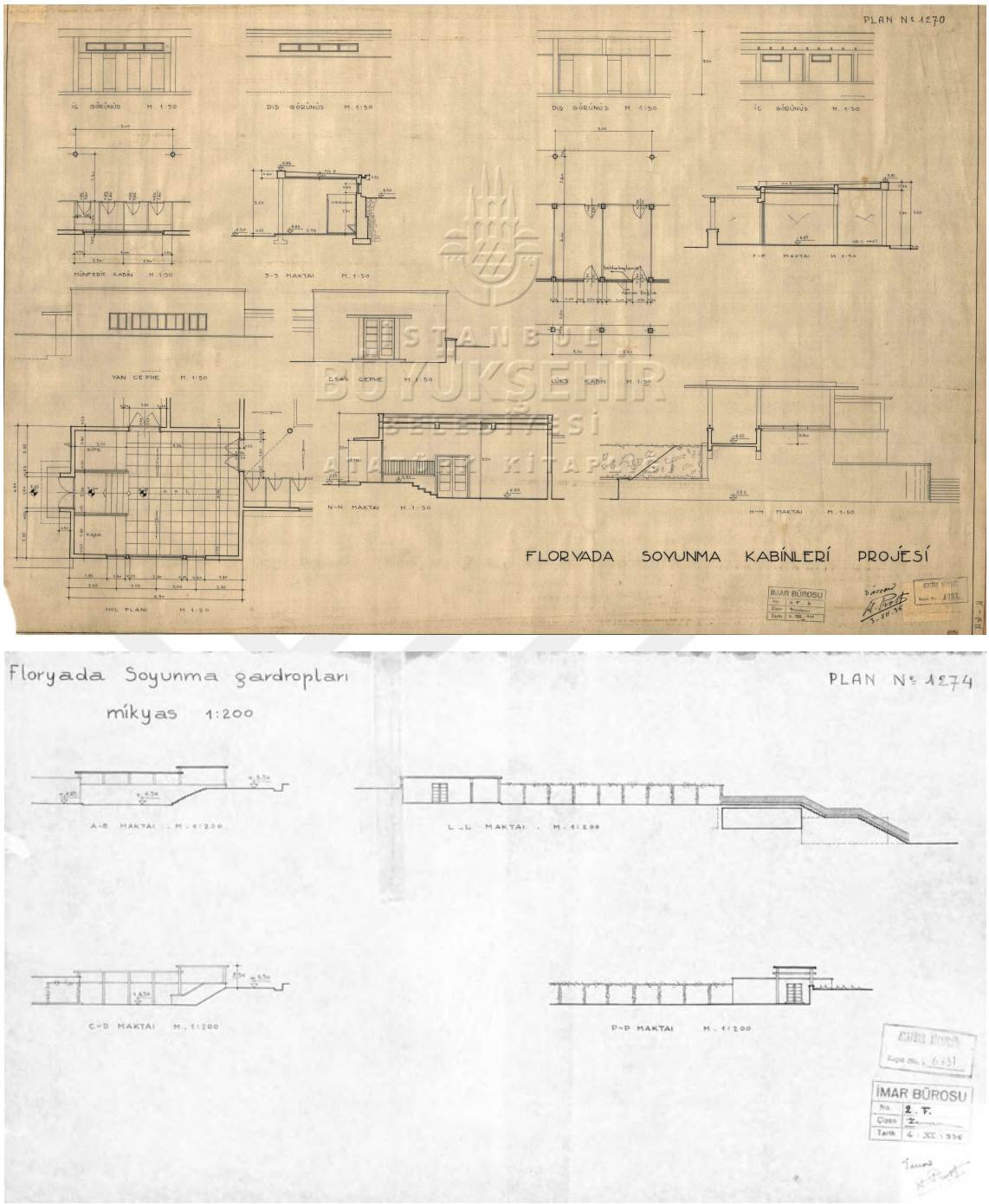

Şekil 5.1 Leman Tomsu imzalı soyunma kabinleri çizimleri (1936) [93]

1938-1939 tarihli “Florya Gazinosu” projesinde çizen olarak Rüknettin Güney’in imzası (Şekil 5.2); “Florya Gazinosu ile Otel Binası Arasındaki Sıra Kabineler” projesinde mimar olarak Rüknettin Güney, çizen olarak İbrahim R. Erkoğlu’nun imzası (Şekil 5.3); “Florya Milli Saraylar Memurlar Binası” projesinde çizen olarak İbrahim R. Erkoğlu’nun imzası yer almaktadır. (Şekil 5.4) Bu çizimlerde de ayrıca Prost’un imzası görülmüştür [93].

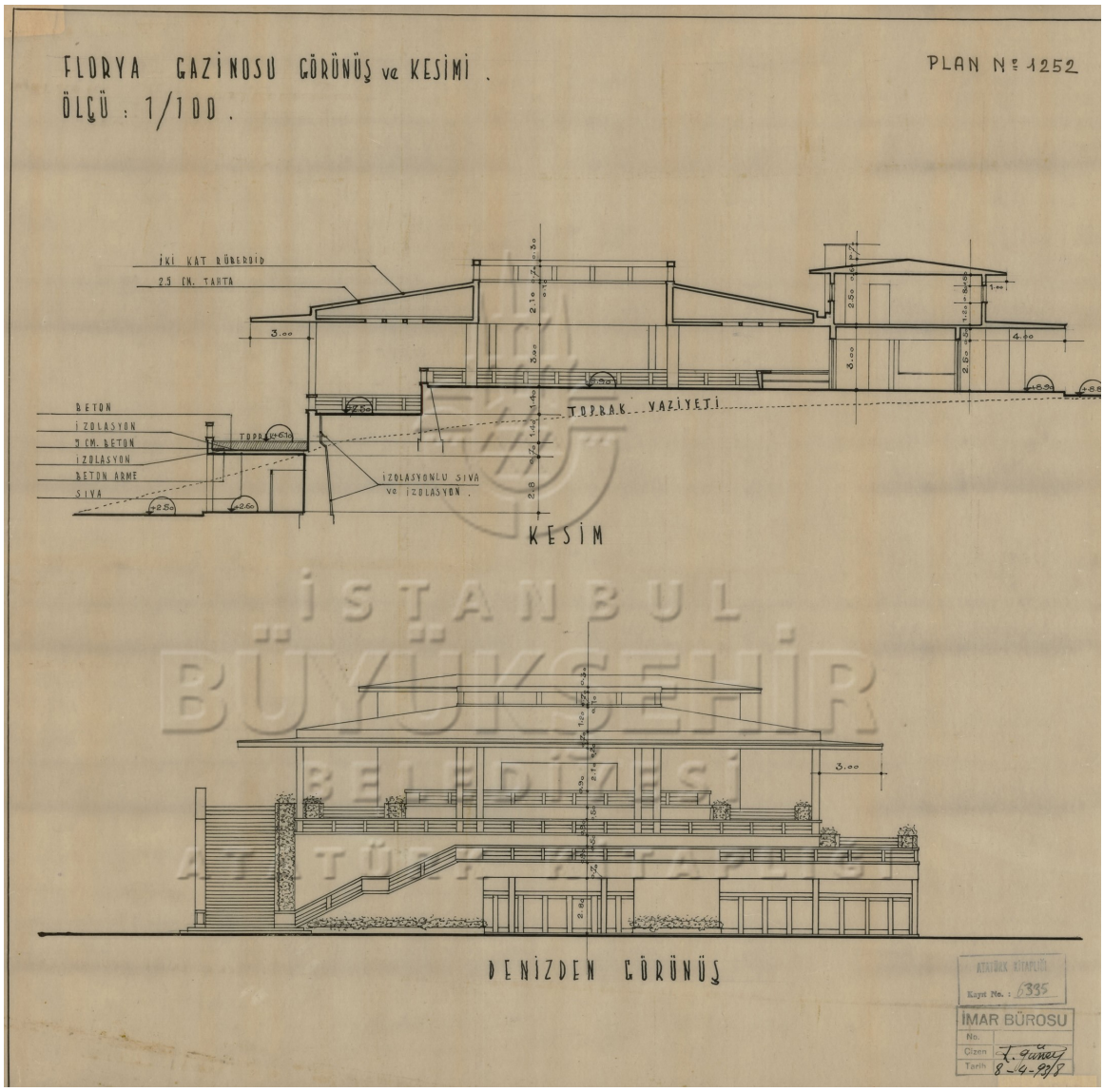

Şekil 5.2 Rüknettin Güney imzalı çizim (1938-1939) [93]

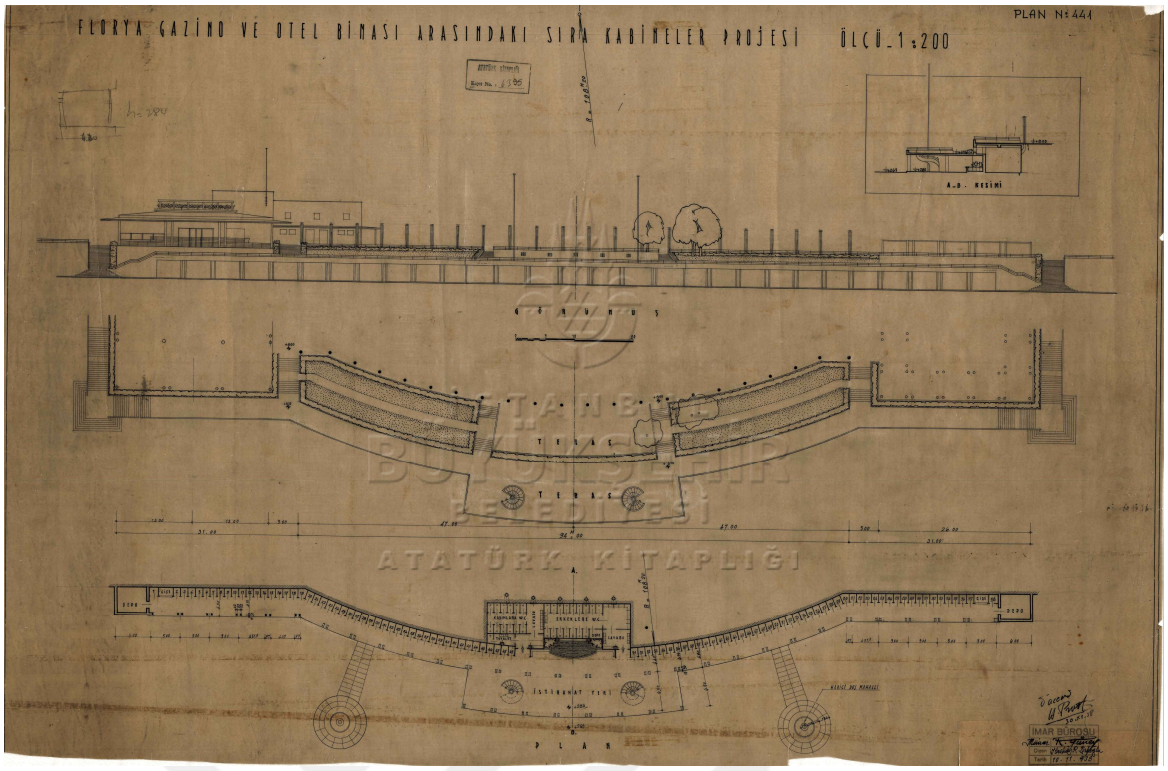

Şekil 5.3 Rüknettin Güney ve İbrahim R. Erkoğlu imzalı çizim (1938) [93]

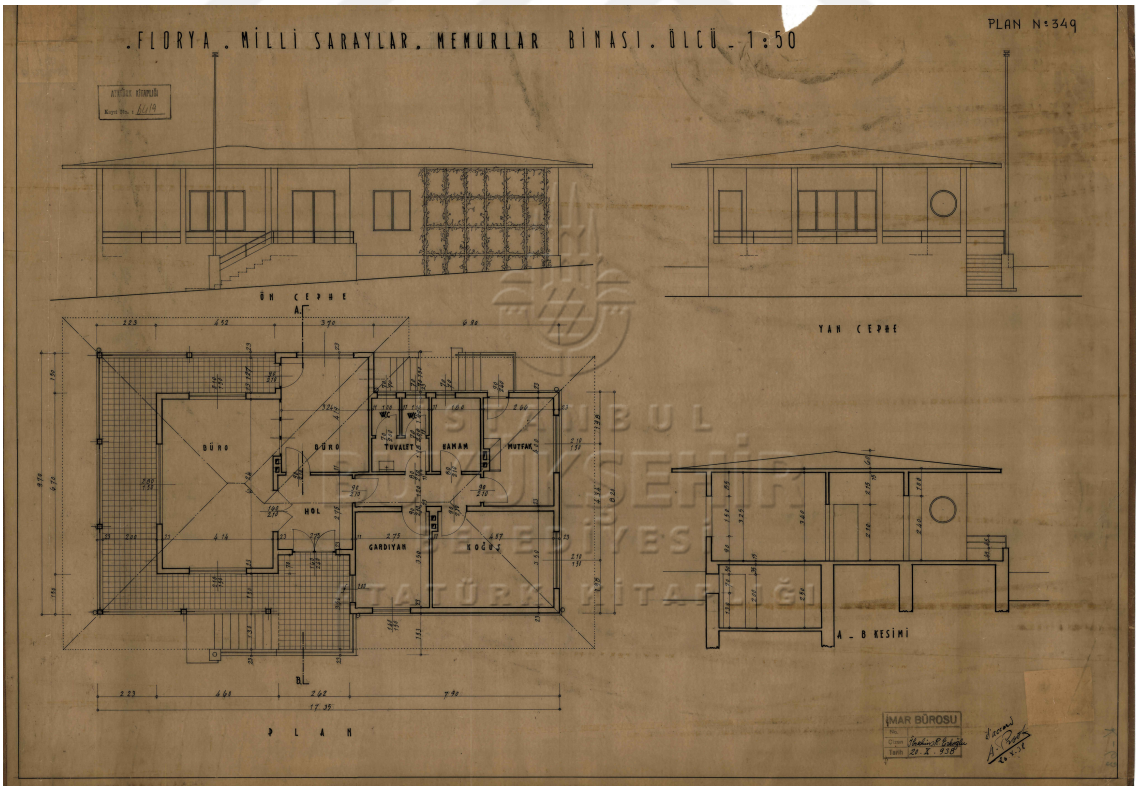

Şekil 5.4 İbrahim R. Erkoğlu imzalı çizim (1938) [93]

1944 basım tarihli İstanbul Belediyesi'nin yayını olan Güzelleşen İstanbul kitabında bu bölge ile ilgili olarak "Florya mükemmel tabii bir plajdır; yalnız muntazam kabinelerden, iyi bir gazino ile büyük bir otelden ve diğer tesislerden mahrumdu. İstanbul Belediyesi, Floryayı süratle imar ve tanzim yolunu tuttu. Ebedi Şef Atatürk ve Milli Şef İsmet İnönü'nün deniz banyosu mevsimlerinde şeref verdikleri bu eşsiz plajda, muntazam kabineler, odalar, güzel bir gazino yaptırdı. İkinci Dünya Harbi çıkmasaydı, büyük bir otel de inşa ettirecekti. İmar ve tanzimi kısmen başarılmış olan Florya'nın, Avrupa'da emsali pek çok olan bir deniz banyoları kasabası haline sokulması İstanbul'un imar planında dahildir ve ilk fırsatta burası dünyanın en güzel şehirlerinden biri halinde İstanbulu süsleyecek bir turizm merkezi olacaktır." denilmiştir [94]. (Şekil 5.5)

Şekil 5.5 Florya Plajı [94]

1950'lerden sonra yenilenmesi gündeme gelen Florya plajları, hem İstanbul'da yaşayanlar hem de şehir dışından gelenler için 1956-1957'de Turizm Bankası ve İstanbul Belediyesi işbirliğiyle konaklama ihtiyacına yönelik projeler yapılmak üzere Sedad Hakkı Eldem ve 25 kişilik bir heyet görevlendirilmiştir. Ahşap plaj kabinleri kaldırılmış, iki büyük betonarme plaj yapılmıştır. Biri 204, diğeri 240 metre olan bu yapılardan Haylayf Plajı'nın yerine inşa edilen yapıda 500 adet münferid, 7 tane aile

kabinesi, 500 kişilik gardırop; diğer bölgede ise 30 tane aile kabinesi bulunmaktaydı. Bu yapılara ek olarak plajların çevresinde yer alan konaklama tesisleri yenilenmiş, çadırlar yerine ucuz konforlu ve betonarme kamp sahaları yapılmıştır [85]. (Şekil 5.6), (Şekil 5.7)

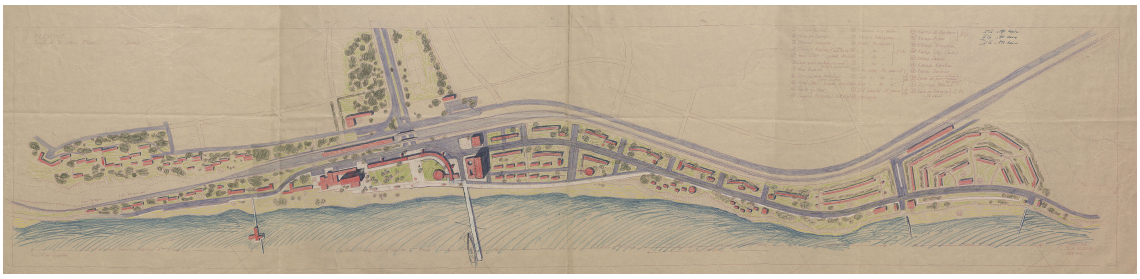

Şekil 5.6 Sedad Hakkı Eldem'in 1956 tarihli "Florya Sayfiye Tesisleri Planı" çizimi [95]

Şekil 5.7 Sedad Hakkı Eldem tasarımı Florya Plajı (1956-1957) [95]

Sedad Hakkı Eldem'in Florya Plajı çizimlerinden birinde Florya Atatürk Deniz Köşkü de görülmektedir. Bu çizimde, Köşkün kuzeyinde vaziyet planında yer almayan yeni bir yapı tasarımı gösterilmiş, köşkün kuzeydoğusunda yer alan Yaverlik Köşkü'ne ise yer verilmemiştir. (Şekil 5.8) Çizimdeki yapının hangi işlev ile tasarlandığı bilinmemektedir.

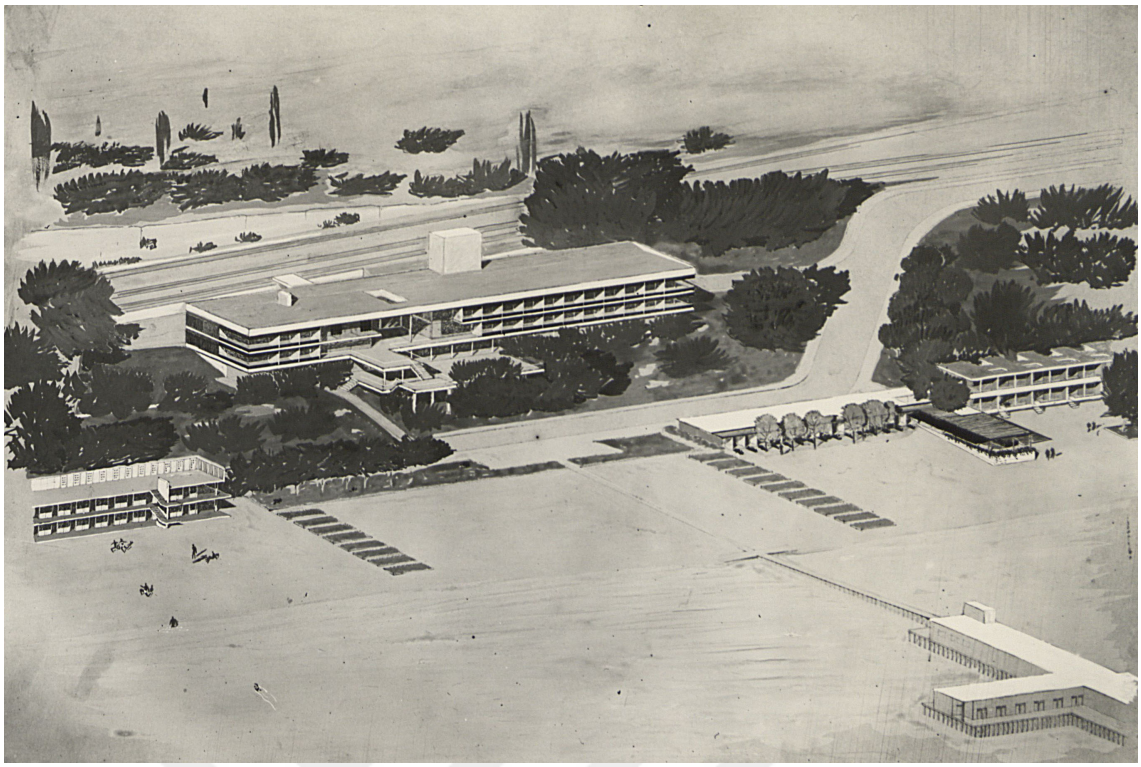

Şekil 5.8 Sedad Hakkı Eldem'in Florya Plajı çizimleri (1956-1957) [95]

Florya Atatürk Deniz Köşkü ve hizmet birimleri, kuzeyinde 2. Derece doğal sit alanı olan Florya Atatürk Ormanı, doğuda İBB Güneş Motel tesisi, batıda Menekşe Kumsalı ile sınırlı alanda yer almaktadır. (Şekil 5.9) İnşa edildiği dönemde Maliye Hazinesi arazisi olan bu alan İBB mülkiyetindeki arazilerle genişlemiştir [96].

Şekil 5.9 Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün konumu ve tescil sınırı

5.2 Tarihçe

Yapımına 1935 yılında karar verilen projenin nasıl seçildiği konusunda farklı bilgilere ulaşılmıştır. [97]'de Esra Akcan; [98] ve [99]'de Milli Saraylar tarafından paylaşılan bilgilerde projenin bir yarışma ile seçildiğini yazmıştır. Akcan, bu üç projenin Martin Wagner, Seyfi Arkan ve büyük olasılıkla Giulio Mongeri tarafından hazırlandığını ifade etmektedir [97]. Ancak Mongeri'nin Florya için bir proje hazırladığına dair başka bir kaynak bulunamamıştır ve yarışmaya katılan üçüncü kişi bilgisine ulaşılamamıştır. Seyfi Arkan'ın, kendi projelerini anlattığı kitabında Florya Köşkü'nü "konkurlar" başlığı altında "hususi müsabaka" tanımı ile ele alması bir yarışma düzenlendiği bilgisini desteklemektedir. Seyfi Arkan aynı kitabın Atatürk bölümünde Çankaya Hariciye Köşkü yarışmasından bahsetmiş ve "Köşkün inşaatından memnun kalan Atatürk Seyfi Arkan'ı hususi mimarı olarak Florya Deniz Köşkü, Umumi Katiplik, Yaverlik Köşkleri, Çankaya Camlı Köşk vesair yapılarda görevlendirmiştir." bilgisine de yer vermiştir [100]. Köşkün İstanbul 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından hazırlanan anıt fişinde "…yarışmaya iştirak eden üç projeden biri olarak seçilmiş…" bilgisi yer almaktadır [92] Bazı kaynaklarda ise yarışma yerine üç mimardan proje istendiği bilgisi verilmektedir [101].

Cumhuriyet gazetesi arşivi incelendiğinde 11 Haziran 1935 tarihli gazetede [102] Köşkün ve plajın plan ve projelerinin Şar Fen Heyeti tarafından Şar İmar Müşaviri Wagner ve o sıralar İstanbul'da bulunan Henri Prost'un fikirleri alınarak hazırlandığı bilgisi verilmiştir. Ek olarak, "Büyük plaj ve eğlence yerleri kurmuş olan arsıulusal mütehassısların fikirlerinden istifade etmek için bir konkur açılması fikri ortaya sürülmektedir. İşte bu sebeplerden Florya'nın imarı meselesi, bu mevsim için mümkün görülememektedir." denmiştir. Gazetede bu haberden başka yarışma haberi çıkmamış, projenin Wagner tarafından Prost danışmanlığında hazırlandığına dair haberler çıkmıştır. 24 Haziran 1935 tarihli haberde ise İstanbul Vali muavini Rüknettin'in açıklaması olarak; "Florya'da yapılacak bayındırlık işlerinin resim ve planlarının tetkik edilmek üzere M. Wagner'e verildiği yazılmışsa da bu hususta henüz mukarrer bir şey yoktur. Şimdiye kadar yapılan etüdleri mimar Seyfi yapmıştır." denilmiştir [103].

Bernd Nikolai, Modern ve Sürgün kitabında, 1935 yılında Almanya'dan Türkiye'ye gelen Martin Wagner'in, İstanbul Belediyesi İmar İşleri Müşavirliği'nde iki aylık sözleşme ile

çalışmaya başladığı ve göreve yeni başlamışken, vali tarafından Florya'da Atatürk için bir yazlık evi de içeren bir hamam kompleksi tasarlaması için görevlendirildiği bilgisine yer vermektedir [104]. Wagner, Florya Atatürk Köşkü ve çevresi için bir bahçeşehir önerisi hazırlamıştır. Projede deniz kenarında Atatürk'ün evi yer almış, kuzey kısımlarda müstakil evler tasarlanmıştır. (Şekil 5.10) Bu tasarımın uygulanmayışının nedeni aynı kaynakta "Atatürk'ün Seyfi Arkan'ı görevlendirmesi" olarak açıklanmıştır. Wagner Gropius'a yazdığı 20 Ağustos 1935 tarihli mektupta, Wannsee'de 1928-1930 tarihleri arasında Richard Ermisch ile tasarladığı Wannsee Plajı projesi nedeni ile bu projeye ne kadar ilgi duyduğunu anlatmış ve bu durumu mektubunda "Seyfi Wannsee'den bir villayı denizin ortasına yerleştirdi ve ben Berlin'den gelen birisi olarak İstanbul'daki fevkalade köşklerin işlevlerine başvurdum ve suyun ortasına gerçek bir yazlık kasır yerleştirdim. (…) Ayrıca ben daha projemi tamamlayamadan Seyfi kendisininkini uygulayabildi. Atatürk evinin dört hafta içinde inşa edilmesi için şehir yönetimine emir verdi. Eh, işte bu hızda da inşa edildi. İşin kötüsü ise, o türden 'modern' bir evin 'işlevsel yapı' imiş gibi göründüğü için hoşa gidiyor olmasıdır, ancak gerçekte yapı en önemli fonksiyonlarından çok uzaktır." ifadesiyle eleştirmiştir [104]. (Şekil 5.11) (Şekil 5.12) (Şekil 5.13) 24 Şubat 1936 tarihli Cumhuriyet Gazetesi haberinde Wagner'in de burası için bir proje hazırladığı ancak Seyfi Arkan'ın projesinin zaten Prost tarafından beğenildiği bilgisi yer almaktadır [105]. Seyfi Arkan bir röportajında Avrupa plajlarını dolaşarak projeyi tamamladığını söylemiştir [106].

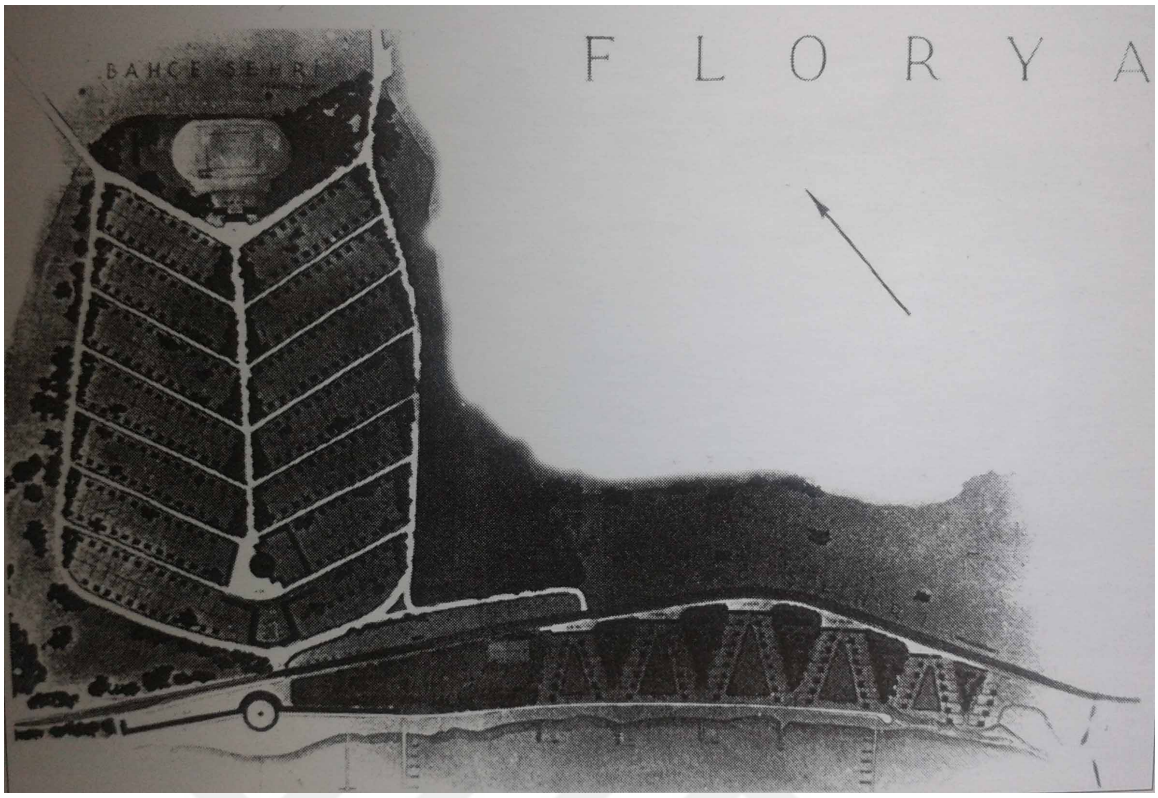

Şekil 5.10 Martin Wagner'in Florya için Önerisi (1935) [97]

Şekil 5.11 Wannsee Plajı maketi; Martin Wagner, Richard Ermisch (1929) [107]

Şekil 5.12 Wannsee Plajı (2007) [107]

Şekil 5.13 Wannsee Plajı (2011) [108]

Seyfi Arkan ise Atatürk'ün halk ile bir araya gelebileceği bir halk plajı, sahilden bir köprü ile ulaşılan denizin üzerinde bir köşk ve köşke bağlı yapı grupları tasarlamış ve Atatürk'ün beğenisini kazanmıştır. Atatürk düşüncelerini "Projenizde beni vatandaşlarımla bir arada etüd etmiş olmanızdan çok mütehassis oldum." diyerek belirtmiştir [101].

Seyfi Arkan'ın projesi incelendiğinde yeni proje uygulanmadan önce Florya'da yer alan deniz hamamları ve plajlardan esinlenmiş olduğu üzerinde durulmuştur (Şekil 5.14). Esra Akcan, Seyfi Arkan'ın tasarımında modern içinde erittiği yerelliği ile Osmanlı deniz

hamamlarına atıfta bulunduğunu belirtirken [97]; Sibel Bozdoğan bir gemi güvertesini andıran uzun açık koridor, bir sıra dairesel pencere ve güvertedeki beyaz metal parmaklığın yapıya "transatlantik" imajı verdiği görüşündedir [109]. Türkiye'deki deniz hamamlarına ek olarak Avrupa'da da "deniz banyosu" ya da "soğuk banyo yeri" diye adlandırılan yapılar mevcuttur. Florya plajının yapımının gündeme geldiği zamanlarda 17 Ocak 1932 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde "Florya plajlarının Varna plajlarına benzetileceği" yönünde haberler çıkmıştır (Şekil 5.15) [110]. Plajların tasarımında örnek alınan farklı plajların olduğunu, 1944 basım tarihli Güzelleşen İstanbul kitabındaki "Deniz kenarında bulunmayan ve tabii plajları olmayan bazı Avrupa şehirlerinde, -mesela Berlin'deki Vanze gibi- suni göller yapılmış ve bunların etrafında onbinlerce insanın banyo yapmalarını mümkün kılacak plajlar, kabineler ve gazinolar vücuda getirilmiştir. Deniz kenarında bulunan bütün Avrupa, hatta Balkan şehirleri civarındaki kumsallar, Varna ve Köstence'de olduğu gibi hep muntazam tesisatlı modern plajlar halinde korunmuştur." ifadesinden anlamak mümkündür [94]. Ek olarak İsveç'te örnekleri bulunan ve "Kallbadhus" diye adlandırılan deniz üstü yapılar hem işlevsel hem de yapısal olarak Osmanlı'daki deniz hamamları ile benzerlikler göstermektedir; ancak Osmanlı deniz hamamları kışın kaldırılmakta yazın yeniden kurulmaktayken, Kallbadhuslar kalıcı olarak inşa edilmektedir. (Şekil 5.16)

Şekil 5.14 Bakırköy'de Deniz Hamamları [111]

Şekil 5.15 Varna Plajı [112]

Şekil 5.16 Ribersborg Kallbadhus [113]

Tasarlanan yapı grubundan Florya Atatürk Deniz Köşkü; Genel Sekreterlik ve Yaverlik Binaları; Beyaz, Kırmızı ve Mavi Köşklerin inşaatları tamamlanırken; Halk Plajı Evleri Sitesi, Otel, Çarşı ve Soyunma Kabinleri olarak tasarlanan yapı grubunun yalnızca iki katlı betonarme plaj tesisleri, çarşısı ve yol düzenlemesini içeren ilk etabı

tamamlanabilmiş; tamamlanan bu bölüm 2008 yılında belediye faaliyetleri kapsamında yıkılmıştır [106]. Cumhuriyet gazetesi arşivlerine göre bu bölüm 1936 yılında Köşk'ün inşaatından sonra tasarlanmıştır. Seyfi Arkan bu projeyi hazırlarken incelemelerde bulunmak için 1936 yılında proje maketini alarak Avrupa'ya gitmiş, Paris'te Prost ile görüşerek planlar için onun da görüşlerini almıştır (Şekil 5.17) [114].

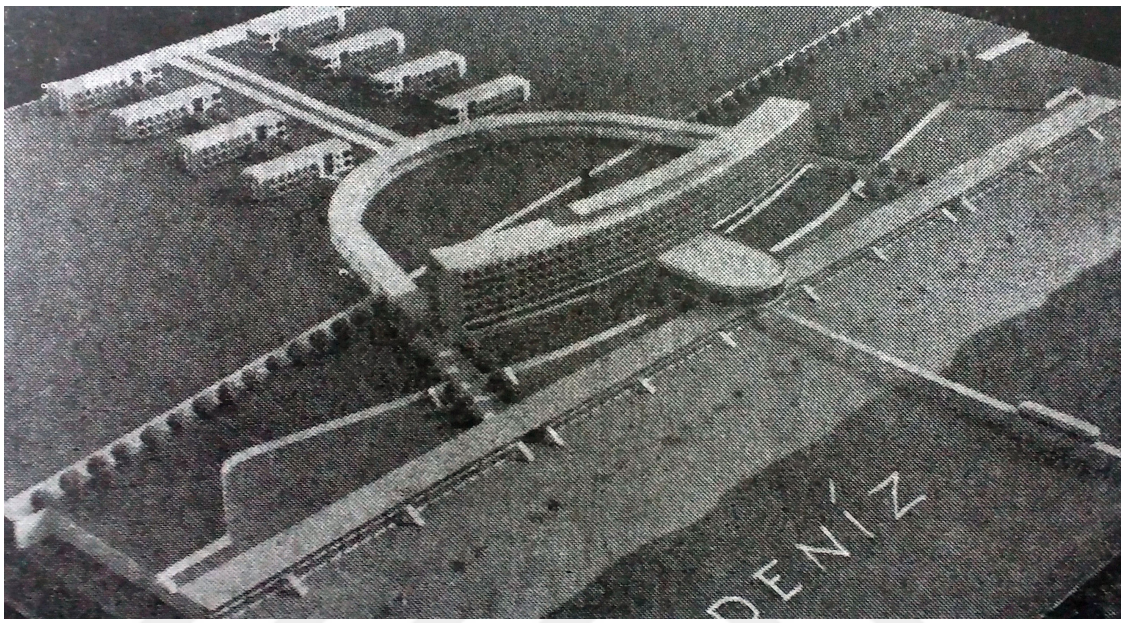

Şekil 5.17 Florya Halk Plaj Evleri Sitesi, Otel, Çarşı ve Soyunma Kabinleri Tesisleri [106]

Köşkün tasarımı ve inşası 14 Ağustos 1935'te bitirilmiştir. Atatürk inşaat süresince köşkü ziyaret ederek bilgi almış, (Şekil 5.18) köşkün sahilinden denize girmiştir. (Şekil 5.19) Köşke bağlı yapı gruplarının inşaatı, köşkün inşaatının bitirilmesinden sonra da devam etmiştir. Köşkün ve hizmet birimlerinin genel yerleşimleri Rüknettin Güney'e ait olduğu düşünülen Şekil 5.20'deki vaziyet planı çiziminde yer almaktadır [1].

[1] Bu çizim, Rüknettin Güney ve Henri Prost tarafından imzalanan Florya Gazinosu ve mutfak çizimleriyle benzer nitelikler taşıdığından, aynı dönem çizildiği düşünülmektedir.

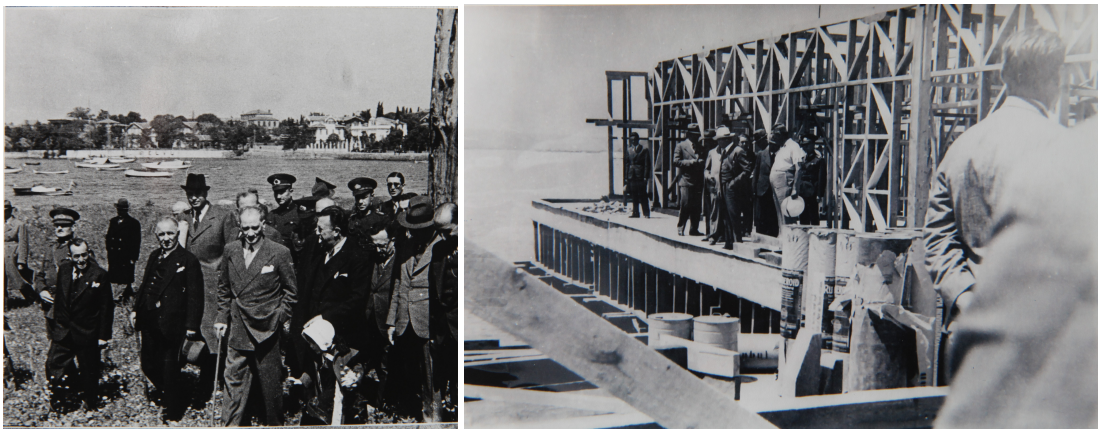

Şekil 5.18 Atatürk köşkün inşaatında (1935) [115]

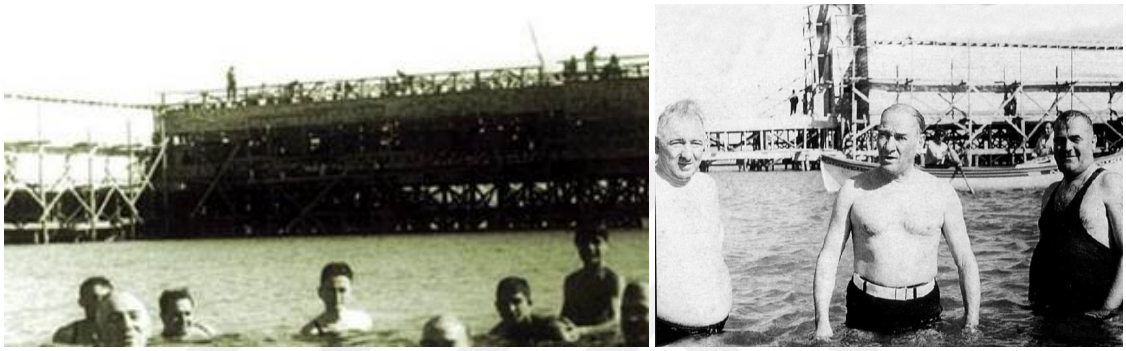

Şekil 5.19 Atatürk köşkün inşaatı sırasında denize girerken (1936) [115]

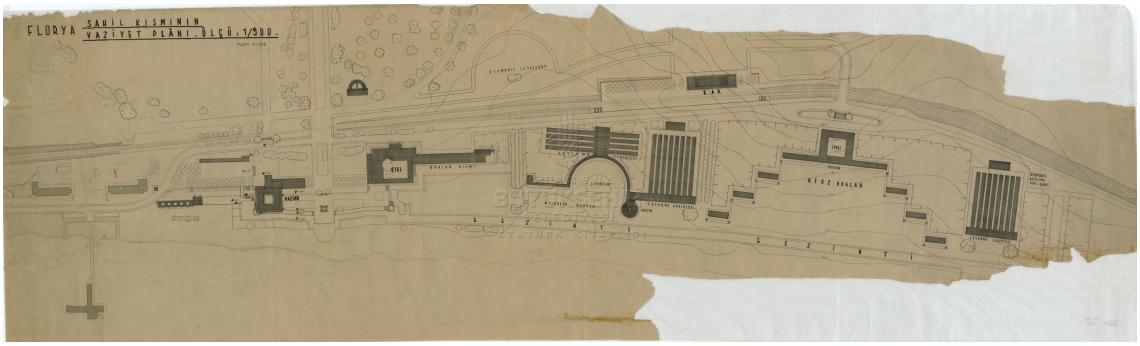

Şekil 5.20 Florya Atatürk Deniz Köşkü ve çevresi vaziyet planı [117]

Beyaz, Kırmızı, Mavi Köşklere dair bilgiler 1938 yılında çizildiği düşünülen vaziyet planı (Şekil 5.20), Milli Saraylarda mimar olarak çalışan Mazhar Günaltan'ın çizdiği 1946 tarihli krokiler (Şekil 5.21) ve 1952 tarihli rölöveler (Şekil 5.22) ve yapılar yıkılmadan önce çekilmiş fotoğraflardan elde edilmiştir (Şekil 5.23). 1935 yılında inşa edilen bu yapılardan Beyaz ve Mavi Köşkler'in yol yapımı sırasında [91], Kırmızı Köşk'ün olasılıkla 1973 yılında yıkıldığı ve yerine 1980 yılında idari bina yapıldığı bilinmektedir [96].

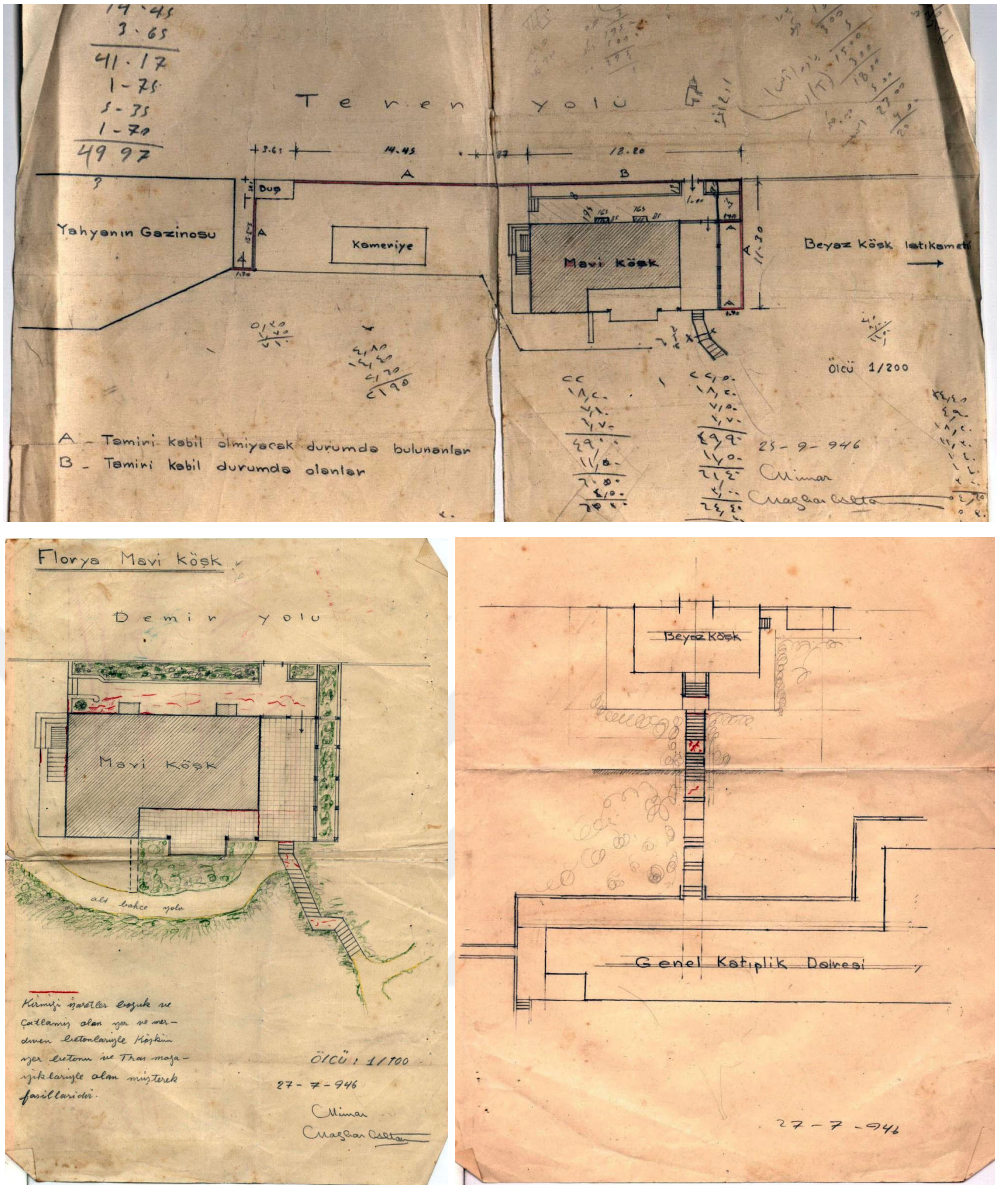

Şekil 5.21 Mavi Köşk, Beyaz Köşk ve Genel Katiplik binaları krokileri [116]

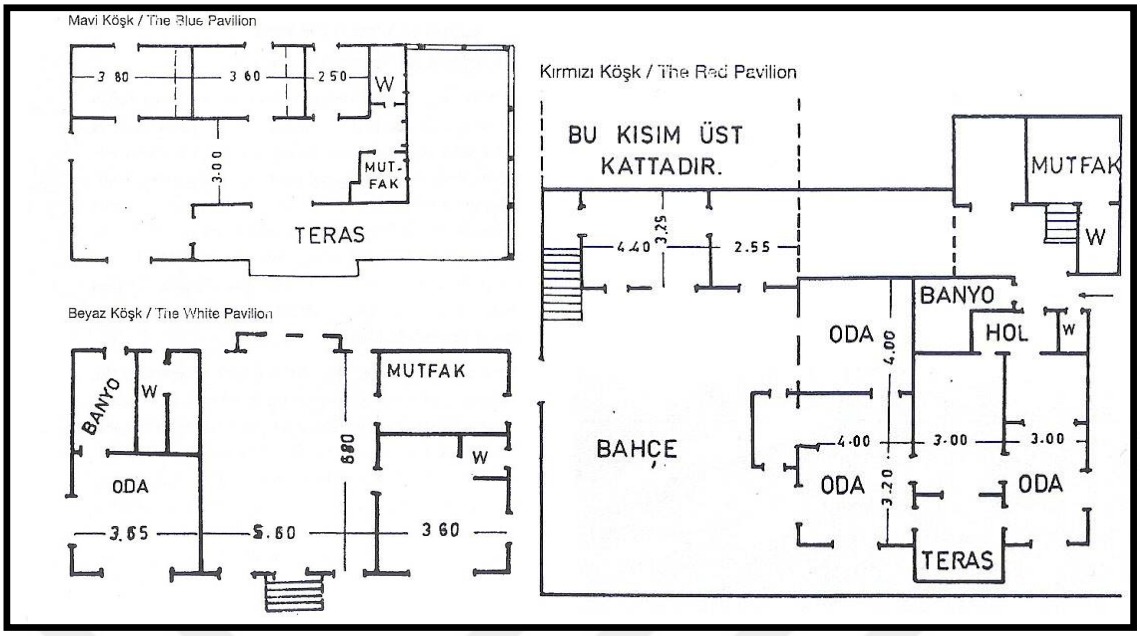

Şekil 5.22 Mavi Köşk, Beyaz Köşk ve Kırmızı Köşk rölöveleri [91]

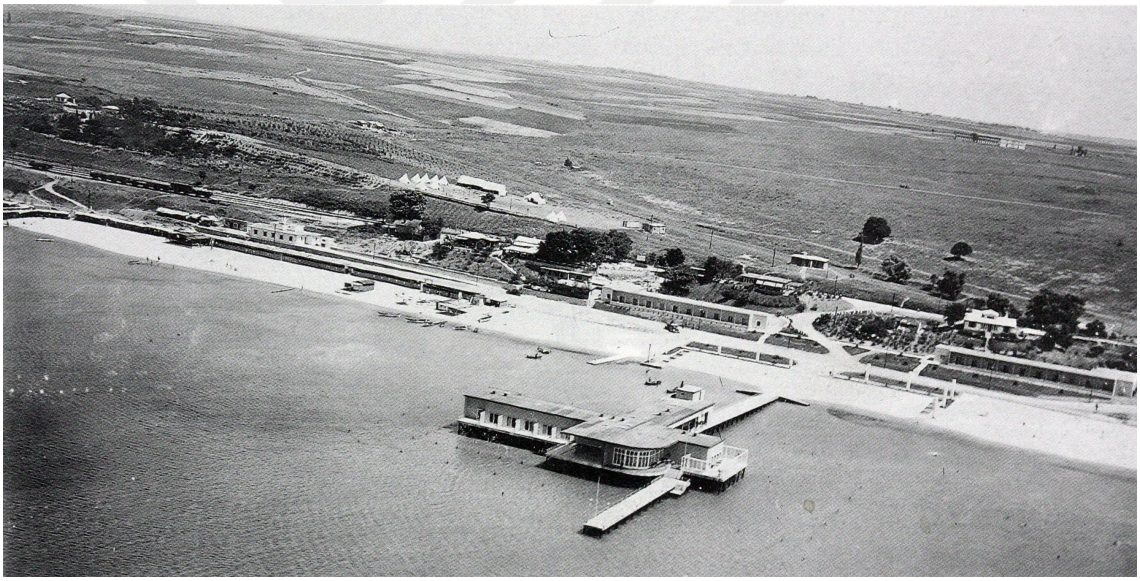

Şekil 5.23 Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Hizmet Birimleri hava fotoğrafı [115]

Atatürk tarafından hem yazlık hem devlet işleri için kullanılan köşk (Şekil 5.24), (Şekil 5.25); Atatürk'ün ölümünden sonra Cumhurbaşkanlığı yazlık konutu olarak kullanılmış, 1988 yılında TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na devredilmiş ve restorasyon çalışmalarından sonra 1993 yılında müze olarak ziyarete açılmıştır. Günümüzde müze olarak kullanımını sürdürmektedir.

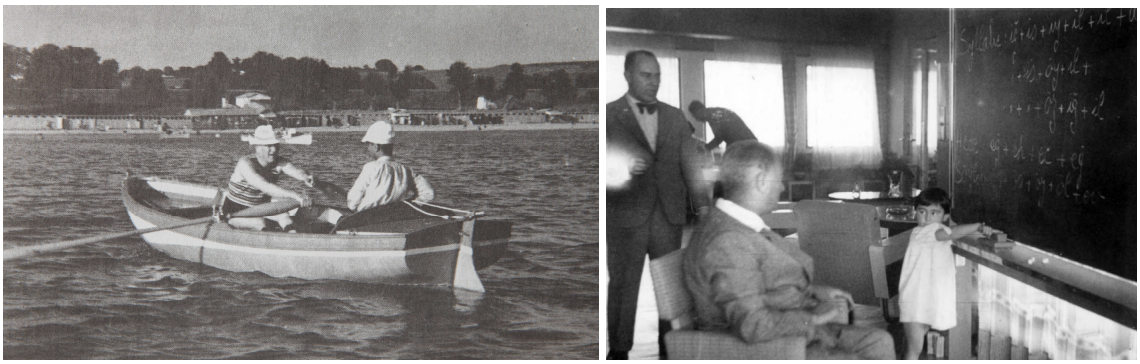

Şekil 5.24 Atatürk Florya'da [115]

Şekil 5.25 Atatürk'ün Florya'daki çalışma odası [115]

Restorasyonlar sırasında köşkün hizmet birimlerinde de işlev değişiklikleri yapılmıştır. Günümüzde TBMM Misafirhanesi olarak kullanılan Genel Sekreterlik ve Yaverlik Binaları köşkün ana giriş aksının iki tarafında, denize paralel olarak konumlanmaktadır (Şekil 5.26). Yapıların özgün planlarına ulaşılamamıştır. Bu yapıların yalnızca 1988-1993 yılları arasında yapılan restorasyonu öncesinde çizildiği tahmin edilen rölöve planlarına ulaşılmıştır [91]. (Şekil 5.27) Her iki yapının da deniz tarafına açılan ortak terasları günümüzde her daire için bir teras olacak şekilde bölünmüştür. (Şekil 5.28)

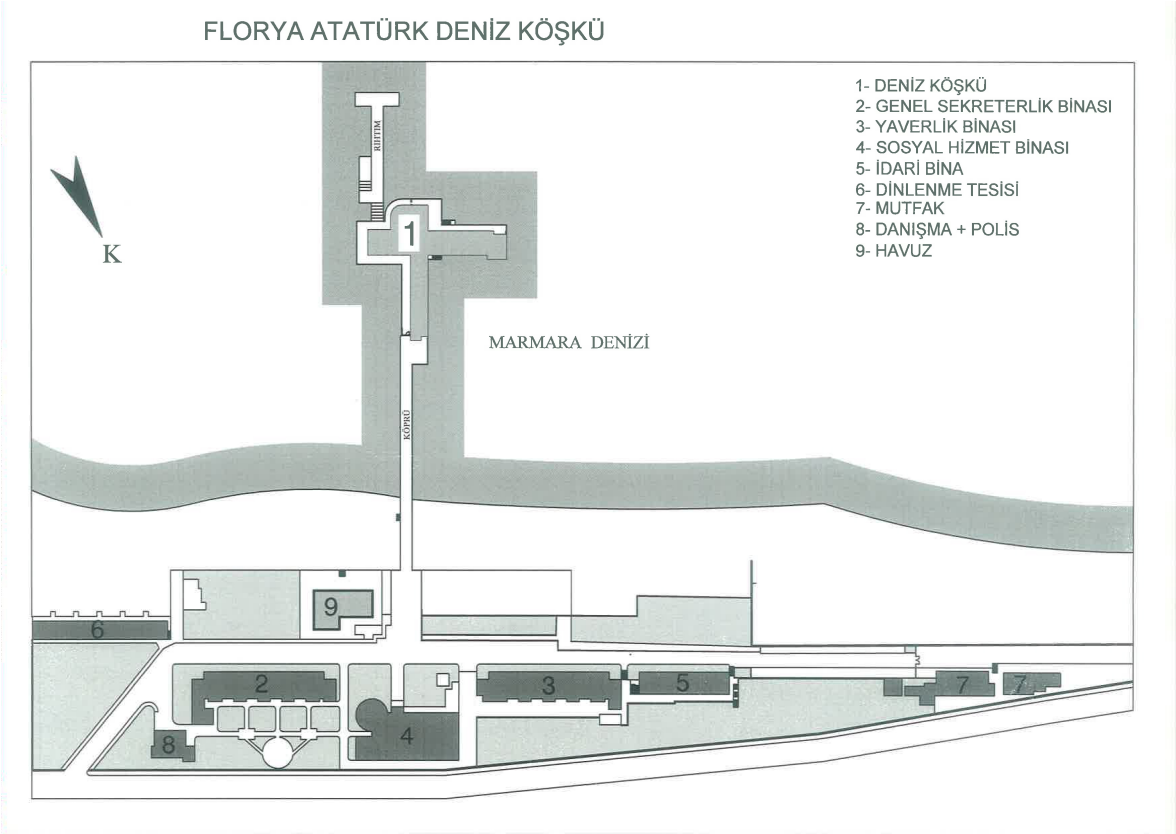

Şekil 5.26 Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Hizmet Birimleri rölövesi, 1988-1993 [91]

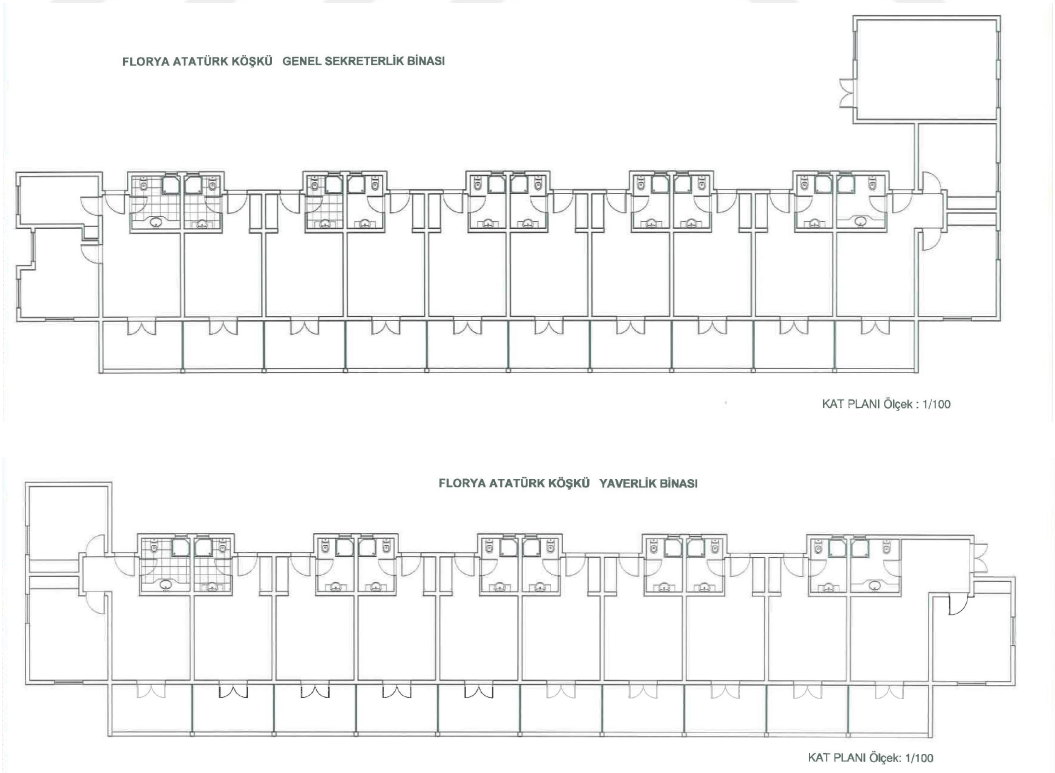

Şekil 5.27 Genel Sekreterlik ve Yaverlik Binaları rölöveleri, 1988-1993 [91]

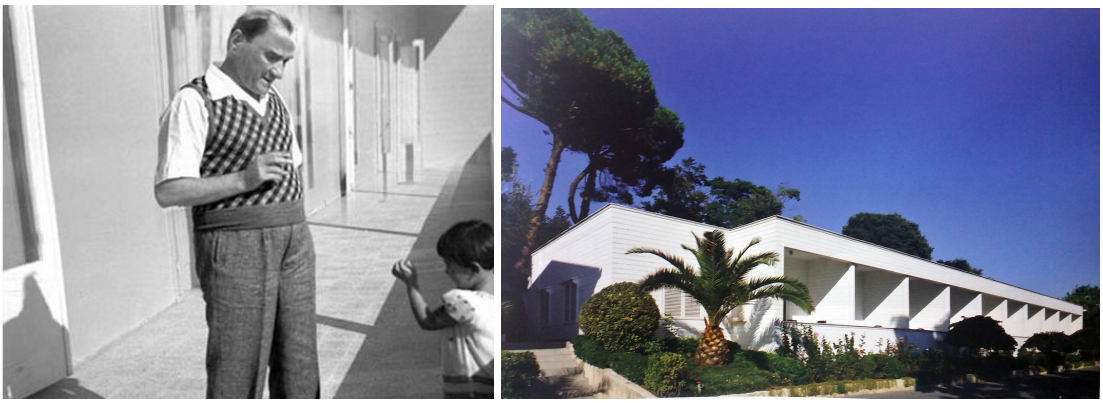

Şekil 5.28 Yaverlik Dairesi 1935-2013 [115], [101]

Genel Sekreterlik ve Yaverlik Binaları'nın arasında yer alan alana 1994 yılında Sosyal Tesisler Binası inşa edilmiştir [96] (Şekil 5.29) Milli Saraylar dökümanlarında Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı dönemine tarihlenen havuzun inşaatı tamamlanmış, ancak günümüze ulaşmamıştır. [116] (Şekil 5.30)

Şekil 5.29 Sosyal Tesisler Binası (1994) [96] Şekil 5.30 1988 Onarımı sonrası havuz [115]

Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Hizmet Birimleri, "Mustafa Kemal Atatürk'ün kullandığı binalardan ve Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı'nın önemli örneklerinden biri olması, ayrıca 5226 sayılı yasayla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 6. maddesinin "d" fıkrasındaki özellikleri taşıması nedeniyle" İstanbul 1 Numaralı KTVKK'nun 08.03.2007 tarih ve 317 sayılı kararı ile tesciline karar verilmiş ve koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir.

5.3 Analitik Değerlendirme

5.3.1 Mimari ve Yapısal Özellikler

Bakırköy ilçesi Şenlikköy mahallesi ya da bilinen ismiyle Florya'da bulunan Florya Atatürk Deniz Köşkü, biri kuzeybatı-güneydoğu yönünde, diğeri kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan iki kütlenin birleşimiyle oluşmuştur. (Şekil 5.31) Bu bölümde Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün plan özellikleri, kütle/cephe özellikleri, malzeme ve strüktür özellikleri ve iç mekan özellikleri 2012-2013 yıllarında alınan detaylı ölçüler ve belgeleme çalışmaları kapsamında incelenecektir.

Şekil 5.31 Florya Atatürk Deniz Köşkü hava fotoğrafı [115]

5.3.1.1 Plan Özellikleri

Bu bölümde bahsedilen plan özellikleri kapsamlı bir çalışmanın ardından detaylı olarak çizilmiştir. Köşkün rölövesi Ek-A'da incelenebilir.

Köşke ulaşım deniz üzerinden bir yürüyüş yolu (A.01) ile sağlanmaktadır. (Şekil 5.32) Buradan giriş terasına (A.02) ve ana giriş kapısına ulaşılır. Giriş terasından kazan dairesi

(K.38) ve rölöve ölçüleri alınırken görevli odasına dönüştürülen odaya (K.37) ulaşılmaktadır. (Şekil 5.33)

Şekil 5.32 Giriş köprüsü, 2013 (A.01) [118]

Şekil 5.33 Giriş terası (A.02), kazan dairesi (K.38), görevli odası olarak yeniden düzenlenen oda, 2013 (K.37) [118]

Kazan dairesinde, yapının ilk yapıldığı dönem kullanıldığı düşünülen kazan için bir basamak ve bu basamağın arkasında günümüzde kullanılmayan bir baca bulunmaktadır. (Şekil 5.34) Köşkün ısıtma sistemi bölüm 5.3.3'de detaylı olarak incelenecek olan restorasyonlar sırasında yenilenmiş ve kalorifer sistemi kullanılmaya

başlanmıştır. Kazan dairesinden bir merdiven ile tavan arası ve çatıya ulaşım sağlayan odaya ulaşılmaktadır. Baca bu oda boyunca da devam ederek çatıya ulaşmaktadır. (Şekil 5.35)

Şekil 5.34 Kazan dairesi. Günümüzde kullanılmayan özgün tasarımda kazanın üzerine sabitlendiği düşünülen basamak ve baca, 2013 [118]

Şekil 5.35 Çatı odasına ulaşımı sağlayan merdiven ve çatı odası, 2013 [118]

Çatı bölüm 5.3.3'te detaylı olarak incelenecek olan restorasyonlar sırasında değiştirilmiş, kuzeydoğu-güneybatı yönünde ahşap strüktür; kuzeybatı-güneydoğu yönünde çelik strüktür ile tasarlanmıştır. (Şekil 5.36)

Şekil 5.36 Çatı arası ve ışıklıklar, 2013 [118]

Görevli odası olarak yeniden düzenlenen oda (K.37), ulaşılabilen en eski tarihli plan olan 1988-1993 restorasyonu için hazırlanan rölövede iki ayrı oda olarak kullanılan odanın birleştirilmesi ile oluşturulmuştur. Bu oda rölöve ölçümleri yapılırken henüz inşaat aşamasında olduğundan yalnızca tamamlanan döşemeleri ve sabit oturma elemanları belgelenebilmiştir.

Şekil 5.37 Görevli odası olarak düzenlenen oda (K.37), 2013 [118]

Ana giriş kapısı yarı açık bir terasa açılır (Y.A.01). Bu teras üzerinde konumlanan servis mekânları; banyo ve tuvaletleriyle birer bağımsız mekân olarak kullanılmaktadır (K.01, K.23-K.36). (Şekil 5.38)

Şekil 5.38 Yarı açık teras (Y.A.01), 2013 [118]

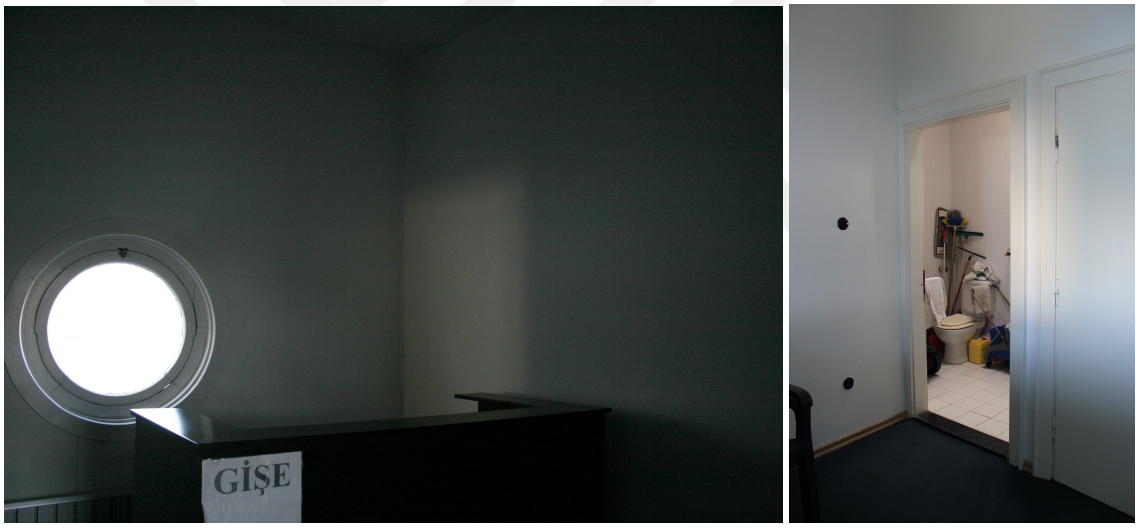

Şekil 5.39 Yarı açık terastan ulaşılan ve gişe olarak kullanılan oda-WC (K.23 ve K.24), 2013 [118]

Şekil 5.40 Yarı açık terastan ulaşılan amir odası olarak kullanılan oda-WC (K.26 ve K.27), 2013 [118]

Şekil 5.41 Yarı açık terastan ulaşılan depo olarak kullanılan oda (K.29), 2013 [118]

Şekil 5.42 Yarı açık terastan ulaşılan görevli odası olarak kullanılan oda(K.34),2013 [118]

Şekil 5.43 Yarı açık terastan ulaşılan elektrik odası olarak kullanılan oda-WC (K.36 ve K.35), 2013 [118]

Giriş terasından (Y.A.01) camekanlı terasa (Y.A.02) ulaşılmakta (Şekil 5.44) ve bu iki terasın birleşiminde salon/toplantı (K.04) mekanına giriş kapısı yer almaktadır. (Şekil 5.38) Girişten ulaşılan iç mekânlardan doğu kanadında salon/toplantı (K.04) (Şekil 5.45) ve çalışma odası (K.05) (Şekil 5.46) batı kanadında özel odalar bulunmaktadır. (K.06-K.20) Bu çalışma ve yaşama mekanları bir geçiş mekânı olarak aynalı hol (K.03) ile birbirinden ayrılmıştır. (Şekil 5.47)

Şekil 5.44 Camekanlı Teras (Y.A.02), 2013 [118]

Salon/toplantı mekanının güney yönünde eğrisel salon camekanı bulunmakta ve bu bölümden camekanlı terasa ulaşım sağlanmaktadır. Salonun güneydoğu yönünde çalışma odası yer almaktadır. Bu odada yer alan ve burası için tasarlanmış sabit bir kitaplık bulunmaktadır.

Şekil 5.45 Salon/Toplantı (K.04), 2013 [118]

Şekil 5.46 Çalışma odası (K.05) [115]

Şekil 5.47 Salon ve batı koridoru arası geçiş holü (Aynalı Hol) (K.03), 2013 [118]

Çalışma odasından ana koridora geçişte bir hol bulunmaktadır. Bu holden bir WC'ye ve özgün plan şemasında denize ulaşılan bir merdivenin bulunduğu ancak günümüzde merdivenin olmadığı teras ile gişenin bulunduğu odaya ulaşılmaktadır. Özgün tasarımda bu holde bulunan aynalara dair bir veri bulunamamıştır.

Aynalı holün (K.03) açıldığı ana koridora (K.11) ikisi banyolu beş yatak odası ve bir banyo bağlanmaktadır. (K.13-K.20) (Şekil 5.48) Ayrıca ana holün (K.11) aynalı hol (K.03) ile birleştiği yerden güney yönüne ayrılan diğer holden (K.10) (Şekil 5.49) Atatürk'ün odasına (K.08) (Şekil 5.50), bu odanın özel holüne (K.09) (Şekil 5.51), batı koridoruna açılan bir misafir odasına (K.14) ve bu odanın Banyo/WC holüne (K.12) ulaşılmaktadır. (Şekil 5.52)

Şekil 5.48 Ana Koridor (K.11), 2013 [118]

Şekil 5.49 Hol (K.09), 2013 [118]

Şekil 5.50 Atatürk'ün Odası, 2013 (K.08) [118]

Şekil 5.51 Koridor (K.10), 2013 [118]

Şekil 5.52 Koridor (K.12), 2013 [118]

Atatürk'ün odasına doğru giden hol boyunca gardıroplar bulunmaktadır. Bu holden ulaşılan Atatürk odasında bir yatak, bir gardırop ve bir dinlenme koltuğu yer almaktadır. (Şekil 5.53) Bu odanın kuzeydoğu cephesinde özel bir banyo/WC (K.07) yer almakta ve burada Atatürk'ün kullanımı için özel olarak tasarlanmış bir oturaklı tartı yer almaktadır. Ayrıca özgün tasarımda olmasına rağmen günümüze ulaşabilen tek bide buradadır. (Şekil 5.54)

Şekil 5.53 Atatürk'ün Odası (K.08), 2013 [118]

Şekil 5.54 Atatürk odasına ait banyo/WC (K.07), 2013 [67]

Atatürk'ün odasına ulaşım sağlayan holden ayrıca bir yatak odası (K.14) ve bir WC'ye de (K.13) ulaşım sağlanmaktadır. (Şekil 5.55) Diğer misafir yatak odaları gibi bu oda da güneybatı terasına açılmaktadır. (Şekil 5.56) Ana koridordan da bir girişi olan bu odada ana koridorda yer alan serginin devamı niteliğinde dört fotoğraf yer almaktadır.

Şekil 5.55 Banyo/WC (K.13), 2013 [118]

Şekil 5.56 Yatak Odası (K.14), 2013 [118]

Ana koridordan ulaşılan diğer yatak odası Ülkü'nün odasıdır (K.15). Bu odanın güneybatı kısmındaki bölümünde Ülkü'ye ait küçük bir yatak ve koltuk bulunmaktadır. Bu odada ayrıca ana koridorda yer alan serginin devamı niteliğinde bir sergi elemanı bulunmaktadır. (Şekil 5.57),(Şekil 5.58)

Şekil 5.57 Ülkü'nün Odası (K.15), 2013 [118]

Şekil 5.58 Ülkü'nün Odası (K.15) [118]

Şekil 5.59 Banyo/WC (K.16) [118]

Ana koridorda Ülkü'nün odasının yanında yer alan banyo/WC (K.16) diğer banyolarla benzer özellikler göstermektedir. (Şekil 5.59) (Şekil 5.60) Bu odadan sonra kuzeybatı yönünde başka bir yatak odası bulunmaktadır (K.17). (Şekil 5.61) (Şekil 5.62)

Şekil 5.60 Banyo/WC (K.16), 2013 [118]

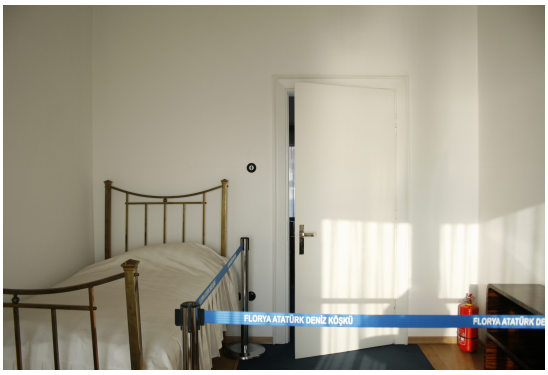

Şekil 5.61 Yatak Odası (K.17), 2013 [118]

Şekil 5.62 Yatak Odası (K.18), 2013 [118]

Ana koridorun sonunda bir hole (K.21) ulaşılmakta ve bu holden bir yatak odasına (K.19) ve bu odanın kullanımı için tasarlanmış bir banyo/WC'ye (K.20) ulaşılmaktadır. (Şekil 5.63) (Şekil 5.64) (Şekil 5.65) Bu yatak odası diğer yatak odalarından daha büyüktür. Diğer yatak odalarının cepheleri yalnızca güneybatı yönündeki terasa açılırken, bu yatak odasının güneybatı, kuzeybatı ve kuzeydoğu olmak üzere üç farklı cephesi vardır.

Şekil 5.63 Yatak Odası (K.19), 2013 [118]

Şekil 5.64 Yatak Odası (K.19), 2013 [118]

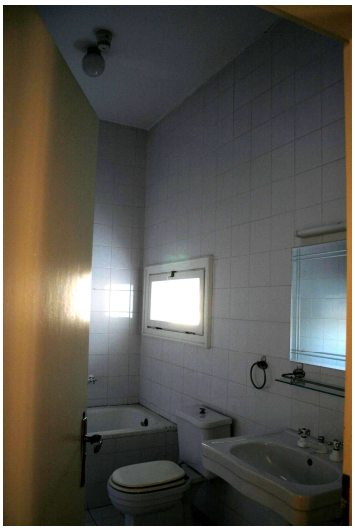

Şekil 5.65 Banyo/WC (K.20) [118]

Misafir odalarının ve Atatürk'ün odasının güney yönlerinde yer alan yatak odaları terası (Y.A.05), binayı sararak salon terası (Y.A.04) ile birleşmektedir (Şekil 5.66); ancak salon ve yatak odalarının terasları bir kapı ile birbirlerinden ayrılmıştır. (Şekil 5.67) Yatak odaları terasından denize ulaşım alüminyum bir merdiven ile sağlanırken, salon terasından ise iskeleye ulaşan betonarme bir merdiven bulunmaktadır. (Şekil 5.68)

Şekil 5.66 Yatak Odaları Terası (Y.A.05), 2013 [118]

Şekil 5.67 Terasları ayıran kapı, 2103[119]

Şekil 5.68 Salon Terası (Y.A.04), 2013[118]

Batı kanadındaki yatak odalarının pencerelerinin sahile değil de deniz tarafına açılması ve terasların özel odalara geçişte bir kapı ile ayrılması Seyfi Arkan'ın tasarımlarında mahremiyeti önemseyen bir plan şeması kullanması ile değerlendirilebilir. (Şekil 5.66) (Şekil 5.67)

Seyfi Arkan'ın tasarımlarında görülen iç-arakesit-dış ilişkisi Florya Atatürk Deniz Köşkü'nde de ustalıkla uygulanmıştır. Bu ilişki köşk ve yapı grubunun algısındaki çok boyutluluğu desteklemekte ve hem iç hem de dışa ait ortak alanlar yaratmaktadır.

5.3.1.2 Kütle/Cephe Özellikleri

Tasarım, cephe oranları ve sade geometrik çizgileri ile modern mimarlığın ülkemizdeki en özgün temsilcilerinden biri olma özelliğini taşır.

Köşkte, geniş bant pencereler, teras çatı, süslemesiz cepheler, özgün tasarımda yer alan demir ayaklar ile yaratılan etki modern mimarlığın hafiflik, geçicilik düşüncelerini destekler niteliktedir. Günümüzde cephe/kütle özelliklerindeki en önemli değişiklik, demir putrel ayakların betonarme kolonlara dönüştürülmesidir. (Şekil 5.69) Buna ek olarak pencere ve kapılara eklenen ahşap profilli gölgelikler özgün tasarımdaki süslemeden uzak tavıra karşıtlık oluşturmuştur. (Şekil 5.70) (Şekil 5.70)

Şekil 5.69 Özgün demir ayaklar [115] ve günümüzdeki betonarme kolonlar [118]

Şekil 5.70 Muhdes ahşap profilli gölgelikler, 2013 [118]

Ahşap strüktür üzeri ahşap kaplamadan oluşan yapının dış ve iç cephelerinin tümü beyaz boyanmıştır. (Şekil 5.69) Özgünde demir malzemeden olduğu bilinen girişte bulunan aydınlatma kulesi ve camekan gölgelikler günümüzde alüminyum olarak değiştirilmiştir [116]. (Şekil 5.71) Yalnızca camekan gölgeliğin dikmeleri demir olarak kalmıştır. (Şekil 5.72) Camekanın yüksekliği ve biçimi restorasyonlarda değiştirilmiştir. (Şekil 5.69)

Şekil 5.71 Alüminyum camekan ve giriş cephesi aydınlatma elemanı, 2013 [118]

5.72 Alüminyum camekan ve özgün demir dikmeler, 2013 [118]

Şekil 5.73 Florya Atatürk Deniz Köşkü pencere tipleri, 2013 [118]

5.74 Giyotin pencere ve banyo penceresi, 2013 [118]

Şekil 5.75 Sürgülü ve daire pencere örnekleri, 2013 [118]

Şekil 5.76 Florya Atatürk Deniz Köşkü kapı tipleri, 2013 [118]

5.3.1.3 Malzeme ve Strüktür Özellikleri

Florya Atatürk Deniz Köşkü demir putrel ayaklar üzerine betonarme döşeme ve döşeme üstü ahşap strüktür gövde olarak tasarlanmıştır [116]. Ahşap strüktür üzerine ahşap kaplama yapılmıştır.

Demir putrel ayaklar 1959-1961 restorasyonunda[1] betonarme kolonlara dönüştürülmüştür. (Şekil 5.69)

Kazan dairesi olarak kullanılan odanın köşkün giriş cephesindeki duvarının 1988-1993 restorasyonunda çekilen bir fotoğrafta tuğla olduğu görülmektedir [115]. (Şekil 5.77)

Bölüm 5.3.1.1'de incelendiği üzere çatı strüktürünün bir kısmı ahşap, bir kısmı çelikten yapılmıştır. Yağmur iniş boruları alüminyumdur. (Şekil 5.36) (Şekil 5.78)

Şekil 5.77 Giriş cephesinde tuğla kazan dairesi duvarı [115]

[1] Köşkte yapılan restorasyonlar Bölüm 5.3.3'te incelenecektir.

Şekil 5.78 Çatı detayları, 2013 [118]

Bölüm 5.3.1.2'de detayları verilen kapı ve pencereler ahşaptır. Salon terasındaki camekan alüminyum, taşıyıcı dikmeleri demirdir. Köşkte kullanılan tüm korkuluklar demirdir. Işıklıklar demir iskeletlidir. (Şekil 5.71)

Köşkün açık ve yarı açık alanlarında zemin döşemelerinde farklı boyut ve renkte karo mozaik ve mermer malzeme kullanılmıştır. (Şekil 5.79) İç mekanlarda zemin kaplaması ıslak hacimlerde seramik, diğer odalarda ahşap ve halıfleks kaplamadır. (Şekil 5.80)

Tüm cephe ve iç duvarlar ile tavan günümüzde beyaz boya ile boyanmıştır.

Şekil 5.79 Yarı açık ve açık mekanlar zemin döşemesi, 2013 [118]

Şekil 5.80 İç mekan zemin döşemeleri, 2013 [118]

5.3.1.4 İç Mekan Özellikleri

[101]'e göre köşkün mobilya tasarımları Seyfi Arkan ve arkadaşları[1] tarafından yapılmıştır. Tasarım aşamasında henüz öğrenci olan Fazıl Aysu'nun da mobilya tasarımlarında rolü olduğu düşünülmektedir [101]. Bu bilgiye ek olarak [119]'da köşkün mobilya tasarımlarının Seyfi Arkan tarafından Fazıl Aysu'ya teslim edildiği bilgisi paylaşılmıştır [119].

Günümüzde, özgün mobilyalardan bazıları köşkte bulunmaktadır. Çalışma odasındaki çalışma masası, sabit kitaplık, oturma elemanları ve sehpa, misafir odasındaki hasır oturma elemanı, koltuk ve sehpa, salondaki müzik kutusu, Atatürk'ün banyosundaki tartı işlevindeki koltuk, Atatürk'ün manevi kızı Ülkü'nün odasında yer alan koltukların günümüzde köşkte yer alan özgün mobilyalar olduğu düşünülmektedir.[2] (Şekil 5.81)

Bunların dışında, doğal ışığın çatıdan doğrudan iç mekana alınmasını sağlayan ışıklıklar, lavabo, bide ve küvetler; bazı armatürler, elektrik düğmeleri, aydınlatma elemanları gibi özgün detaylar günümüzde hala kullanılmaktadır. (Şekil 5.81)

[1] Bu bilgi [56]'da "Bütünüyle ahşap olan köşk yapısının inşası, iç mekan düzenlemesi ve mobilyaları Arkan ve arkadaşları Ziya Erdem ve Sadi beylerin yoğun çalışması ile 43 gün gibi son derece kısa bir zamanda tamamlanmıştır" şeklinde ifade edilmiştir. Sadi bey'in kimliğine dair herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

[2] Çalışma odası ve salon için tasarlanan mobilyaların özgün hallerine Atatürk'ün köşk içerisinde çekilen bazı fotoğraflarından ve videolarından ulaşılabilmektedir.

Şekil 5.81 Özgün mimari elemanlar, 2013 [118]

Şekil 5.81 Özgün mimari elemanlar, 2013 (devam) [118]

5.3.2 Yapısal Bozulmalar ve Nedenleri

Bu bölümde Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün yapısal bozulmaları, taşıyıcı sistem ve malzeme sorunları özelinde değerlendirilmiştir.

5.3.2.1 Taşıyıcı Sistem Sorunları

Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün strüktür sistemindeki yapısal bozulmaların konumundan ve denizden kaynaklandığı görülmüştür.

Milli Saraylar ve köşkün muhafaza memuru arasındaki yazışmalardan ilk strüktürel onarımın 1944 yılında teraslardaki betonarme döşemelerde dalgaların etkisiyle oluşan çatlakların giderilmesi için yapıldığı; 1945 yılında demir putrel onarımlarının gündeme geldiği görülmüştür [116]. Yazışmada ilk inşaat yapılırken demir ayakların betonarme döşeme ile birleşiminde tecritli sıva yapılmadığından demirler ve etriyelerde paslanma ve demir putrel bağlantılarında ayrılma olduğu söylenmiştir. Bu nedenle tecritli sıva yapılması istenmiştir. Aynı yıl içerisinde demir dikmeler ve betonarme döşemede yapılacak onarımlar için konstrüksiyon planlarının Seyfi Arkan'dan istenmesine karar verilmiştir. 1948 yılında demir putrellerde bir onarımın yapılmadığı; suların alçaldığı bir zamanda raspa yapılarak boyanması gerektiği söylenmiştir [116]. 1959-1961 yılları arasında özgün demir ayaklar betonarmeye dönüştürülmüştür [99]. (Şekil 5.69) Bu değişikliğin nasıl yapıldığına dair veriye ulaşılamamıştır.

Ahşap strüktür 1988 yılındaki kapsamlı onarıma kadar muhafaza edilmiş ve 1993 yılına kadar süren onarımda çürüyen taşıyıcıları ve kaplamaları değiştirilmiştir [116]. (Şekil 5.82)

Şekil 5.82 1988-1993 Restorasyonunda yenilenen ahşap strüktür [115]

Günümüzde betonarme ayaklarda ve betonarme zeminde denizin aşındırması sonucu aynı problemlerle karşılaşılmıştır. Köşkün teras zemin döşemelerinde kopmalar vardır. (Şekil 5.83)

Şekil 5.83 Betonarme zeminde, kolonlarda ve döşemelerdeki bozulmalar,2013 [118]

5.3.2.2 Malzeme Sorunları

Demir ayaklar betonarme kolonlara dönüştürülmeden önce; köşkün denizin üstünde yer alması sebebiyle demir ayaklar, betonarme zemin ve ahşap strüktürde malzeme bozulmaları da gözlemlenmiştir. Deniz ile temas halinde olan malzemelerdeki bozulmalar, izolasyon malzemeleriyle engellenmeye çalışılmıştır. Demir ayaklar ve betonarme döşemede yer alan etriyelerin onarımında Sika çimento harcı kullanılmış, dayanıklılığı korumak için İgol tecrit maddesiyle boyanmıştır [116].

Strüktür sistemi dışında çatıda yer alan ruberoidlerin ve çatı oluklarının onarımlarının yapıldığı Milli Saraylar yazışmalarından görülmektedir. Aynı yazışmalarda salonda camekan arkasında kalan çini döşemelerin, kapıların, sıvaların, merdivenlerin onarımı, pencere ve merdiven kuşaklarının, dış cephenin yağlı boya ile boyandığı bilgilerine ulaşılmıştır [116].

Ayrıca kış mevsiminde kaldırılarak yazın tekrar yerlerine koyulan deniz sınır zincirleri, babalar, deniz banyosu merdivenleri, büyük demir balkon paravanları gibi elemanların da her sene kullanılmadan önce bakımlarının yapıldığı tespit edilmiştir.

İç mekanlarda 1988-1993 yılları arasında banyo ve tuvalet, pencerelerin ve kapıların onarımları yapılmıştır.

Günümüzde dış cephede yağlı boyanın zarar görmesi nedeniyle kabarmalar vardır. Köşkün kuzey cephesinde yer alan denize iniş merdiveni kaldırılmıştır. (Şekil 5.84) Özgün tasarımda açılan kapı ve pencerelerin çoğu sabitlenerek açılmaz duruma getirilmiştir. (Şekil 5.85)

Şekil 5.84 Kaldırılan merdivenin özgün sahanlığı, 2013 [118]

5.85 Kapı ve pencereler, 2013 [118]

5.3.3 Restorasyonlar

1959-1961 Restorasyonu

Florya Atatürk Deniz Köşkü, Atatürk'ün ölümünden sonra da Cumhurbaşkanları tarafından kullanılmaya devam etmiştir. 1959 yılına kadar küçük onarımlar ile özgünlüğünü koruyan köşkte ilk büyük değişim demir ayakların betonarmeye

çevrilmesi ile yapılmıştır. 1959-1961 arasında yapılan bu değişim ile 238 betonarme ayak inşa edilmiştir [99]. Yapılan değişiklik ile ilgili bu bilgiden fazlasına ulaşılamamıştır.

1968 Restorasyonu

1968 yılında çatı strüktürü değiştirilmiş, çatı kırma çatıya dönüştürülmüştür [115]. (Şekil 5.86)

1978 Restorasyonu

Bir sonraki büyük değişiklik, 1978 yılında köşkün çalışma odası ve salonunu terasın dışından saran demir pencerelerin alüminyuma çevrilmesidir.

1968 yılında eklenen kırma çatı kaldırılmıştır. (Şekil 5.87)

Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı döneminde sahile bir havuz inşa edilmiştir [116].

Şekil 5.86 Eklenen kırma çatı [115]

Şekil 5.87 Kırma çatının kaldırılması [115]

1988-1993 Restorasyonu

1988 yılında Milli Saraylar Müdürlüğü'ne bağlanan köşkte kapsamlı bir restorasyon çalışması yapılmış ve sonrasında köşk müze olarak kullanıma açılmıştır. 1988-1993 yılları arasında yapılan değişiklikler şunlardır [116]:

Ahşap strüktür ve kaplamaların zarar görenleri değiştirilmiştir. (Şekil 5.82)

Pencere söveleri değiştirilmiş, profilli ahşap gölgelikli pencere söveleri yapılmıştır. (Şekil 5.88)

Şekil 5.88 Değiştirilen pencere söveleri [116]

Betonarme ayaklar onarılmıştır.

Genel Sekreterlik ve Yaverlik Binaları restore edilmiştir. Yapıların deniz cephelerinde bir bütün olarak tasarlanan terasları bu dönemde konaklama amacı için yeniden düzenlenerek bölümlere ayrılmıştır. (Şekil 5.14)

Sosyal Hizmet Binası projelendirilmiş ve kullanıma açılmıştır. (Şekil 5.45)

İdare binası olarak kullanılan Yaverlik Köşkü yanındaki bina konaklama işlevi ile restore edilmiştir. (Şekil 5.28)

Havuz onarılmıştır. (Şekil 5.90)

Araziye girişte kontrol ve personel binaları yapılmıştır.

Belediyeden alınan arazi ile bahçe büyütülmüş ve düzenlemesi yapılmıştır. (Şekil 5.46)

Şekil 5.89 Sosyal hizmet binası [116]

Şekil 5.90 Havuz onarımı [116]

Şekil 5.91 1999 Öncesi Hava Fotoğrafı [116]

1999 Tanker Kazası

29 Aralık 1999 günü fuel oil taşıyan Volganeft 248 isimli Rus tankeri demirli olduğu Marmara Denizi Ambarlı açıklarında fırtınaya yakalanarak sürüklenmiş ve ikiye bölünmüştür. Tankerin ön bölümü suya gömülürken, arka kısmı Menekşe Koyu yakınlarında karaya oturmuştur. Denize sızan fuel oil Florya Atatürk Deniz Köşkü'ne büyük zarar vermiştir. Deniz ve sahilin temizleme çalışmaları ihale yoluyla bir şirket gerçekleştirmiş, sahil basınçlı sıcak su ile yıkanmıştır. Temizleme çalışmalarının köşk yapılarında nasıl yapıldığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. (Şekil 5.92)

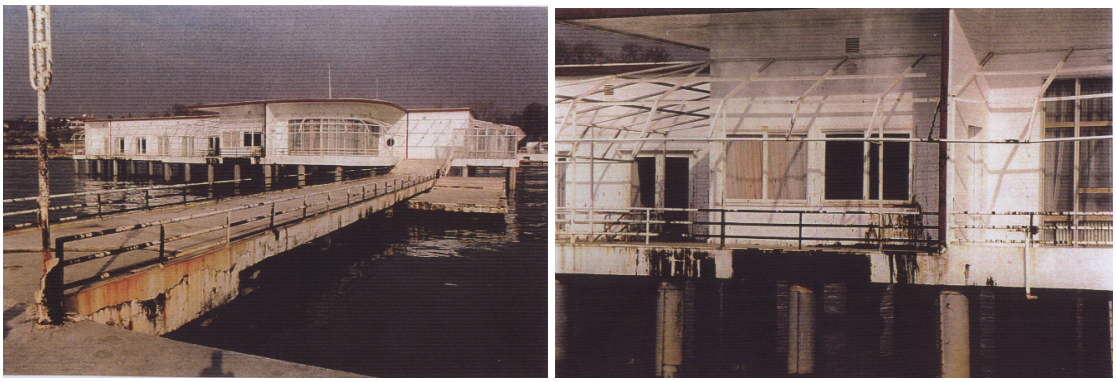

Şekil 5.92 Tanker kazası sonrası oluşan kirlilik

Florya Atatürk Deniz Köşkü yapı grubu içerisinde yer alan fakat günümüze ulaşamamış olan Kırmızı, Beyaz ve Mavi köşkler, mutfak ve lokanta yapılarının ne zaman yıkıldığına

dair kesin bir bilgi yoktur; ancak tren yolu ile köşk arazisi arasından geçen karayolu yapımı esnasında yıkıldıkları tahmin edilmektedir.

Genel Sekreterlik Binası'nın tren yolu tarafında yer alan Beyaz Köşk için 1949 yılında güney-kuzey yönlü temel duvarlarında çatlamalar olduğu ve onarımı gerektiği; 1952 yılında da zemin kayması sonucu beden ve bölme duvarları ve döşemelerindeki çatlakların tehlikeli hale geldiği ve özellikle demiryolu tarafındaki duvarların her an yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya olduğu, kapsamlı onarıma kadar askıya alınıp korunması gerektiği bildirilmiştir [116].

Yaverlik Binası'nın arkasında yer alan Mavi Köşk'ün ön kısmına yapılacak destek duvarı pazarlıkla ihalesi için 1949 yılı tarihli belgelere ulaşılmıştır [116].

1949 tarihli Dışişleri bakanı Necmettin Sadak'ın Kırmızı Köşk'te kalmasına izin verildiğine ilişkin belgede Kırmızı Köşk yanına köşkün ismi "Cevat Abbas Köşkü" olarak yazılmıştır. Bu yapı ile ilgili 1950 tarihli belgede çatlak duvarlara takviye yapılması gerektiği belirtilmiş, strüktürel bozulmalara dikkat çekilmiştir. [116].

Mutfak binasının yıkım tarihi bilinmemektedir. Ancak bu yapı 1988-1993 yılları arasında yapılan restorasyon için hazırlanan vaziyet planında yer almaktadır. (Şekil 5.26)

Milli Saraylar yazışmaları ve sigorta belgeleri incelendiğinde köşk arazisi içerisinde yer alan bir Garaj binasının varlığı görülmektedir. 1947 yılında yerlerde çöküntü, duvarlarda çatlak, kapılarda çürüme olduğu ve onarımı gerektiği vurgulanan belgelere ulaşılmıştır [116]. Garaj binasının yeri ve ne zaman yıkıldığı bilinmemektedir.

5.4 Restitüsyon

Yapının özgün mimari özellikleri, yerinde detaylı inceleme ve kaynak araştırması sonucunda, 1/500, 1/100 ve 1/50 çizimler halinde hazırlanmıştır. (Bkz. Ek-B)

Restitüsyon projesi kapsamında yok olan ve değişime uğrayan elemanlar için araştırmalar yapılmış ve bu mimari elemanların özgün nitelikleri incelenmiştir.

Cephedeki en önemli değişikliklerden biri pencere sövelerinin üzerine yerleştirilen ahşap gölgeliklerdir. (Şekil 5.70) Restorasyonlar sırasında eklenen bu gölgelikler, özgün cephe düzenini yansıtmamaktadır. Yapının pencere sövelerinin restitüsyonu, özgün

halinin yer aldığı rölöve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir ve ahşap gölgelikler kaldırılmıştır.

Pencere ve kapılarda yapılan bir diğer değişiklik de bazılarının açılmayacak şekilde sabitlenmesidir. (Şekil 5.85) Bu kapı ve pencereler özgün düzende olduğu gibi açılır hale getirilmiştir.

Betonarmeye çevrilen demir ayaklar köşkün cephe algısını tamamen değiştirmiştir. (Şekil 5.69) Demir ayaklar, özgün plan şemasına ulaşılamadığı için, özgün ayakların yer aldığı rölöve çizimi ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir.

Çatı restitüsyonu, özgün durumun yer aldığı rölöve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir.

Özgün tasarımda Köşke ulaşımı sağlayan köprü kumsal ile birleştiği noktada, iki kola ayrılmış, denize iniş yolu yapılmıştır. Bu kısım önceki rölöve çizimleri ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.

Cephe düzenini etkileyen bir diğer değişiklik çalışma odası ve salon terası boyunca devam eden alüminyum camekandır. Camekanın oranları ve malzemesi değiştirilmiştir. Camekana ek olarak köşkün girişinde yer alan ışıklık, salonun eğrisel yüzeyindeki pencere ve kapıların özgün malzemesi demirdir; ancak restorasyonlar sırasında alüminyuma dönüştürülmüştür. Camekan özgün fiziksel özelliklerine geri döndürülmüştür. Işıklık, pencere ve kapılar özgün malzemeleri esas alınarak değiştirilmiştir.

Zemin kaplamaları incelendiğinde halıfleks, ahşap kaplama ve Banyo/WC seramiklerinin özgün olmadığı görülmüştür. Banyo/WC seramikleri fotoğraflar, diğer zemin döşemeleri köşkün salonunda çekilen fotoğraflar ve film incelenerek özgün haline dönüştürülmüştür. Köşkün zemin kaplamasının modern mimarlık mirasının birçok örneğinde de kullanılan linolyum zemin kaplaması olduğu düşünülmektedir.

Önceki dönem restorasyonları için hazırlanan rölövelerde ve fotoğraflarda salonda çiçeklerin yer aldığı bir bölüm olduğu ve bu alanın bir korkuluk yardımı ile ayrıldığı görülmüştür. Özgün plan şemasında yer alan bu korkuluk fotoğraf ve çizimlerden yararlanılarak restitüe edilmiştir.

Köşkün plan şeması incelendiğinde eski rölövelerin plan şemalarına göre birçok değişikliğin yapıldığı görülmüştür. Görevli odası olarak kullanılan odanın özgün plan şemasında iki ayrı oda olduğu (K.37, K.39) ve gişenin bulunduğu odanın yarı açık terasa bağlantısının olmadığı görülmüştür (K.23).

K.22 holünden ulaşılan denize iniş merdiveninin basamakları yıkılmış, yalnızca deniz seviyesindeki sahanlığı kalmıştır. Plan şeması restitüsyonu, değişiklik yapılmadan önce çizimi yapılan rölöve esas alınarak çizilmiştir.

Yerinde yapılan incelemeler ve kaynak araştırmaları sonucunda yapı iç ve dış mekan restitüsyonunda yukarıda belirtilen mekan ve detaylar dışında özgün malzeme ve ölçülerin korunduğu kararı alınmış, bu mekan ve detaylar restitüsyonda aynı şekilde kabul edilmiştir.

5.5 Koruma ve Yeniden Kullanım Önerisi

Yapıldıkları dönemin yaşam biçiminin, kültürünün, sosyal, politik ve ekonomik ilişkilerinin mekânsal yansıması olan; ancak günümüzde işlevini sürdüremeyen ya da işlevini sürdürse de yeterli konfor koşullarını sağlayamayan yapıların çağdaş yaşama uyarlanması gerekmektedir.

5.5.1 İşlev Seçimi ve Mekansal Gereksinimler

Modern konutlar kentin simgesi ve yapıldığı dönemin nitelikli temsilcileridir. Bu özellikleri ile tarihi belge niteliği taşımaktadırlar. Yeni işlev, yapının mekânsal bütünlüğünü bozmadan, mekânsal kalitesini koruyarak ve zenginleştirilerek, sağlayabileceği olanakları ve çevresini göz önünde bulundurularak seçilmelidir [120].

Bu ölçütlerden hareketle yeni kullanımın etkin olması için yapının “koruma/kullanım dengesi” kurulmalıdır. Bu bağlamda yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler yapının da bir müze gibi sergilenmesi gerektiği unutulmadan yapılmalıdır. Yapılacak müdahalelerin değiştirilebilir olması ve bu süreçte yapıya zarar vermemesi önemlidir. Korumada asıl amaç, yapıyı koruyarak kullanımını sağlamaktır. Bu bağlamda yeni kullanım kazandırmanın da bir araç olduğu unutulmamalıdır.

1988 yılına kadar konut olarak kullanılan ve 1988 yılında Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlanan köşk, 1993'den bu yana müze olarak kullanılmaya devam etmektedir. Müze olarak korunan modern konut örnekleri genel olarak tasarımından, mimarından ya da burada yaşayan önemli kişilerden dolayı ikonik bir değere ulaşmış olan yapılardır. Bu durum Florya Atatürk Deniz Köşkü'nde açıkça görülmektedir. Köşkün modern mimarlığın ilk örneklerinden olmasının yanı sıra mimarının Seyfi Arkan ve kullanıcısının Mustafa Kemal Atatürk olması, köşkün günümüzde korunuyor olmasına katkı sağlamıştır. Fakat bu nitelik aynı zamanda bir ikilemi da beraberinde getirmektedir. Köşk artık ziyaretçiler tarafından modernlik temsilcisi bir yapı olarak değil; Atatürk'ün yaşadığı ahşap köşk olarak görülmektedir. 1988 öncesinde Cumhurbaşkanlığı yazlık konutu olarak konut işlevi ile kullanıldığı dönemde, değişen her kullanıcı ile yeni düzenlemeler yapıldığı bilinmektedir. Gerek cephede gerek iç mekanlarda yapılan değişiklikler köşkün özgün ve korunması gerekli niteliklerine zarar vermiştir. Seyfi Arkan'ın tasarladığı, geçiciliği simgeleyen ayakların, sabitliği çağrıştıran beton kolonlarla değiştirilmesi bunun en çarpıcı örneklerindendir. Bu değişim, köşkün ilk yapıldığı dönemde hissedilen şeffaflık ve hafiflik duygularının kaybolmasına neden olmuş, yaklaşma hissine ve kamusal olma durumuna algısal olarak sınır koymuştur. Bütün bu değişiklikler, köşk ziyaretçisinin algısını etkilemektedir. Oysa modern konutun, özellikle böyle bir tasarım ürününün özgün strüktürünün, formunun ve malzemesinin vurgulanması ve korunması, yapıldığı döneme özgü bir anlayışla kurgulanmalıdır [40]. Köşkün günümüzdeki algısı şüphesiz, 1935 senesinde dergilere konu olan, Atatürk'ün yaşadığı modern mimarlığın temsilcisi konuttan çok farklıdır.

Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan modernleşme sürecinde Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılması, Seyfi Arkan tarafından tasarlanması, tasarımındaki özgünlük, kullanılan teknikler ve malzemeler gibi birçok önemli özelliği ile Florya Atatürk Deniz Köşkü yaşayan bir belge niteliğindedir. Yapının kendisinin birçok veriyi barındırdığı bu örneğin bir müze olarak değerlendirilmesi işlev açısından uygun olsa da, bunun nasıl yapılacağı yöntem olarak tartışılmalıdır. Bu bağlamda müze işlevini sürdüren Florya Atatürk Deniz Köşkü için işlevin sürdürülebileceği, ancak çağdaş bir kullanım anlayışı ile kurgulanacağı yeni bir kullanım önerisi hazırlanmıştır.

5.5.2 Restorasyon Kararları

Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Hizmet Birimlerine yapılacak müdahaleler için iki temel ölçüt, özgünlüğün korunması ve yeni kullanıma uygunluktur. Yapı grubu; içerisinde bulunduğu fiziksel koşullar ile değerlendirilirken, köşkün özgün tasarım fikrinin, biçimi, strüktürü, detayları ve malzemesi ile korunması hedeflenmiştir.

Strüktürü ve mobilyaları korunarak bir müzeye dönüştürülen yapının, günümüzde bir "tarihi konut" yerine bir "müze konut" olarak değerlendirilmesi için yalnızca bu özellikleri koruması ve ziyarete açılması yeterli değildir. Müze konutların özgün strüktürü, malzemenin ya da koleksiyonun sergilemesinin yanında bunları ziyaretçiye deneyimletmesi gerekir. Bu nedenle yapı grubu içindeki tüm yapılar için özgün mimari dile saygılı öneriler geliştirilmiş, Florya Atatürk Deniz Köşkü detaylı olarak incelenmiştir.

5.5.2.1 Mekansal Müdahaleler

Florya Atatürk Deniz Köşkü'nün tüm mekanları rölöve ve restitüsyonları hazırlanarak incelenmiş, restorasyon kararları bu bağlamda alınmıştır.

Mekansal müdahale kararları alınırken tasarım bütünlüğünün korunmasına önem verilmiştir. Yapı grubunda işlev açısından bir değerlendirme yapıldığında esnekliğin ön planda tutulduğu bir müdahale yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yaklaşım mekanların ziyaretçiler tarafından algılanmasını engellemeyecek şekilde uygulanmalıdır. Yapı grubuna ait tüm mekanlar içten dışı, dıştan da içi algılatabilecek şekilde organize edilmelidir. Köşkün tamamı ancak bu şekilde anlaşılabilir.

Sahilde denize paralel olarak konumlanan yaverlik ve genel sekreterlik binaları günümüzde Milli Saraylara ait misafirhaneler olarak kullanılmaktadır. Bu yapı grubu ve sahilde yeniden projelendirilen sosyal tesis binası yalnızca TBMM personelinin kullanabileceği yapılardır. Yapıların özelleşmesi ve köşkten ayrışması, köşkün kamusal olma durumunu sınırlandırmaktadır. Florya Atatürk Deniz Köşkü özel bir konut olmasına rağmen Seyfi Arkan tarafından Atatürk'ün halk ile bir araya gelebileceği, denize girebileceği bir yapı olarak tasarlanmıştır. Atatürk'ün köşkte çekilen fotoğrafları ve kayda alınan filmleri bu düşünceyi destekler niteliktedir. Özgün tasarımda bu denli

önemli olan halka açık olma/halk ile bir arada olma düşüncesi günümüzde de vurgulanmalıdır.

Bu nedenle Genel Sekreterlik-Yaverlik Binaları ve Sosyal Tesis özgün plan şemalarına uygun olarak restore edilerek kamusal kullanıma açılacaktır. Bu yapılarda halka açık aktivitelerin yapılması öngörülmektedir (Şekil 5.93):

- Yaverlik Köşkü; müze yönetim, tanıtım ve koruma çalışmaları için kullanılacaktır. Köşkün giriş aksında bulunan amir odası ve memur odası bu bölüme taşınacak, yönetimden sorumlu kişilerin köşk binası dışında bir arada olmaları sağlanacaktır. Bu binada ayrıca köşkün tanıtımı için gerekli çalışmaları yapan uzman bir ekip yer alacaktır. Aylık etkinlik takvimleri hazırlanacak ve bu doğrultuda rezervasyonlar kabul edilecektir. Ayrıca, bir başka ekip de köşkte yapılacak etkinlikleri kontrol edecek, bu etkinliklerin yapıya zarar vermemesi için uygun ortam hazırlanmasını ve yapıdaki koruma sorunları ile ilgili gerekli işlemlerin yapılmasını sağlayacaktır.
- Genel Sekreterlik Binası; yetişkin ve çocuklar için eğitimler, atölyeler, yaz okulları gibi sosyal aktivitelerin düzenleneceği bir bina olarak güncellenecektir. Bu binada esnek mekanlar oluşturulacak ve etkinliklerin niteliğine göre çalışmalar rahatlıkla yapılabilecektir.
- Genel Sekreterlik ve Yaverlik binaları arasında yer alan sosyal tesis, müzenin servis alanları için kullanılacaktır. Islak hacimler, satış birimleri ve kafeterya bu yapı içerisinde yer alacaktır.

Günümüzde ziyaretçilere kapalı olan kuzeydoğu aksındaki yarı açık terastan ulaşılan sıra odalar köşkün tarihine dair belgelerin sunulacağı daimi sergi alanları olacaktır. Esnek yerleşim düzeni ve mobilyalar sayesinde burada farklı sergiler/etkinlikler de yapılabilecektir (Şekil 5.94):

- Bu odaların bazılarında restorasyonlar sırasında değişiklikler yapılmıştır. Günümüzde görevli odası olarak düzenlenen oda özgün plan şemalarında iki küçük oda halinde (K.37, K.39), günümüzde elektrik odası olarak kullanılan oda ile bağlantılı olarak çizilmiştir (K.38). Rölövelerde elektrik odasının kazan dairesi ile bağlantılı olduğu görülmüştür (K.40). Günümüzde bağımsız birer oda olarak kullanılan mekanlar özgün haline döndürülecek, elektrik odası bitişiğindeki kazan

dairesine taşınacak ve elektrik odası olarak kullanılan oda Danışma/Bilgi Ofisi olarak işlevlendirilecektir (K. 38).

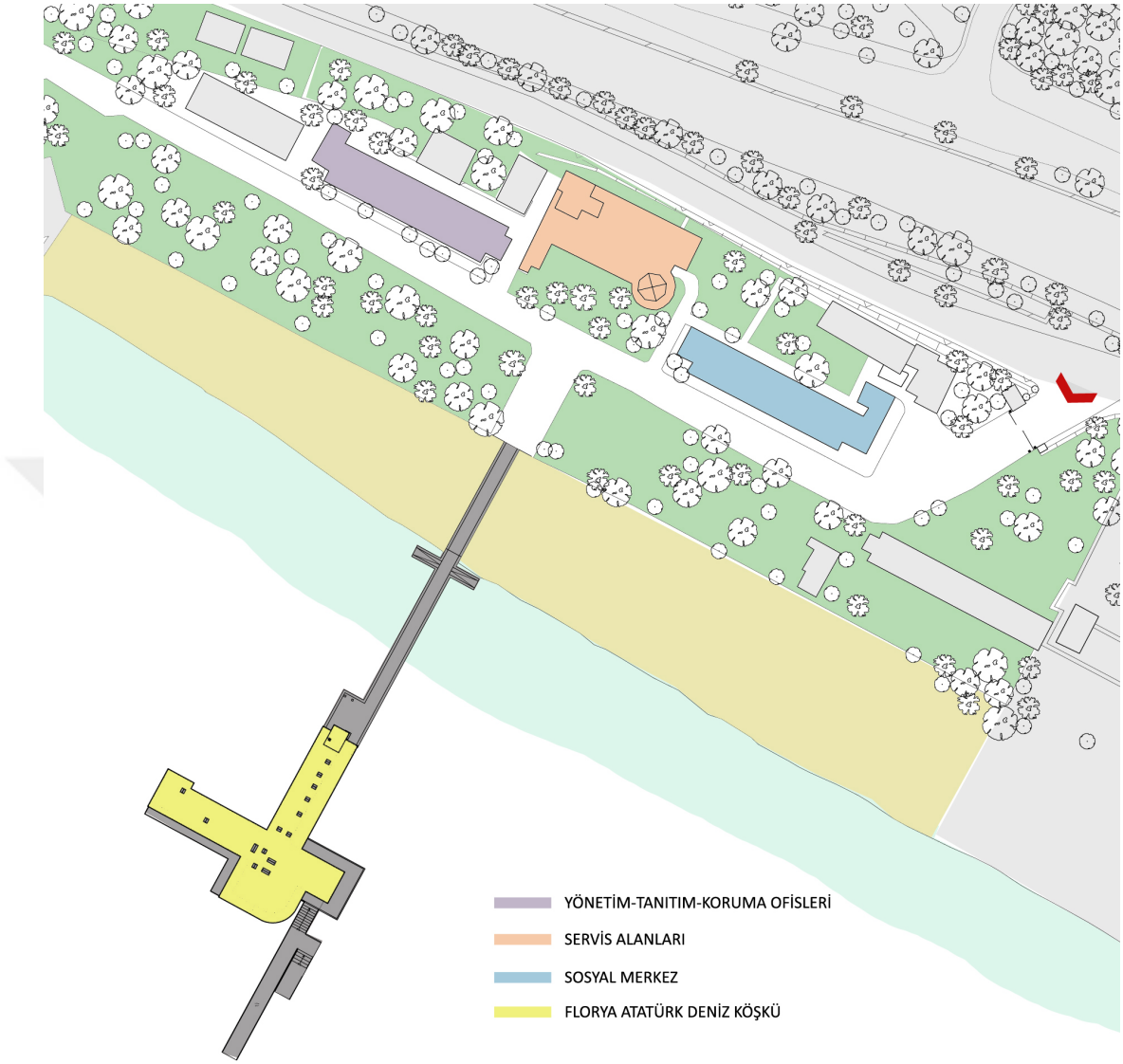

Şekil 5.93 Yeni kullanım şeması: Yerleşim

- Yarı açık terastan ulaşılan ve iki odanın birleştirilmesi ile oluşturulmuş Milli Saraylar'ın depo olarak kullandığı oda özgün haline döndürülecektir (K. 29). Deponun yanında, yarı açık terastan ulaşılan tüm idari birimler, günümüzde Yaverlik Binası'na taşınacaktır. Böylece giriş aksında yer alan ancak kapalı olduğu için ziyaretçi tarafından görülemeyen ve köşkün tümünün algılanmasında problem oluşturan odalar açılarak köşk girişten itibaren ziyaret edilebilecektir.

Köşkün kuzeybatı-güneydoğu aksında yer alan çalışma odası, salon ve yatak odaları kısmen de olsa mobilyaları ile korunabilmiştir. Bu mekanlarda;

- Köşkün içerisinde yer alan ve buradaki yaşama dair izler sunan özgün mobilyalar korunarak sergilenecektir.
- Günümüzde yatak odası koridorunda yer alan sergiler yapının ve çevresinin algılanmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle buradaki sergiler kaldırılacaktır.
- Köşkü çevreleyen yarı açık ve açık mekanların tümü ziyaretçilere açılacak, böylece köşkün tüm cephelerden algılanması sağlanmış olacaktır. (Şekil 5.94)

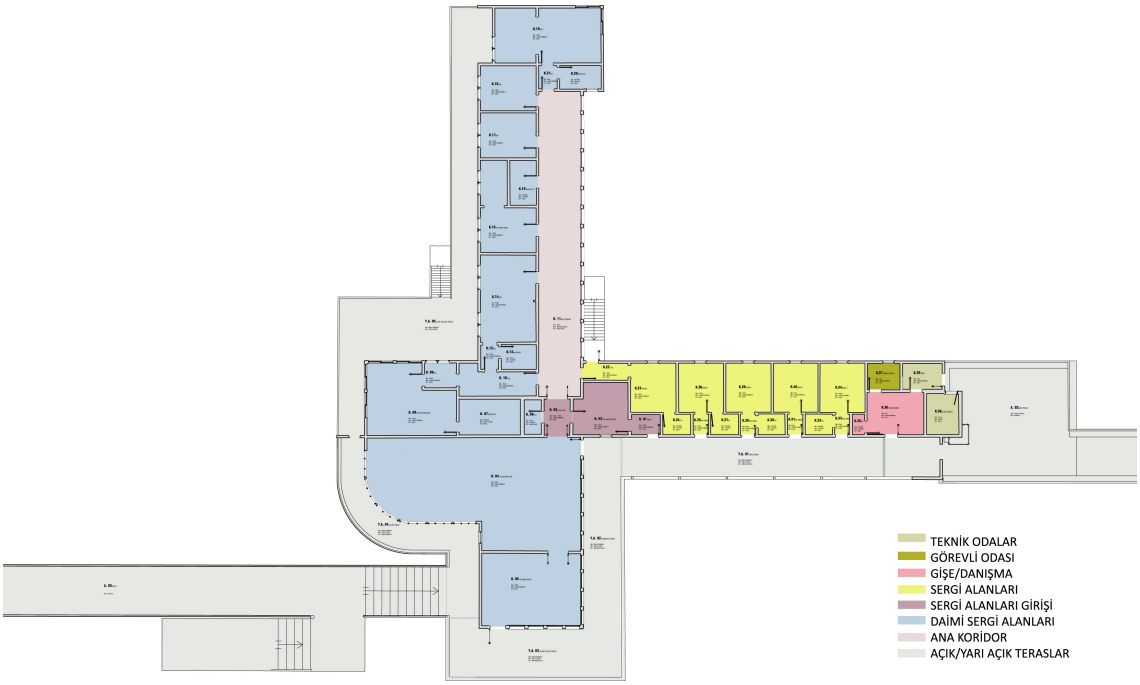

Şekil 5.94 Yeni kullanım şeması: Giriş kat

5.5.2.2 Malzeme Müdahaleleri

Köşk'te yapılan incelemelerde malzemeler ayrıntılı olarak ele alınmış, sorunları belirlenmiş ve bu doğrultuda müdahale kararları verilmiştir:

- Ahşap kaplama üzeri boyalarda dökülmelere, metal malzemelerdeki korozyona, ahşap doğramalarda bozulmalara çağdaş koruma yöntemleri ile müdahale edilecektir.
- Ahşap strüktür, kaplama ve doğramaların bir kısmı restorasyonlar sırasında değiştirilmiş olsa da, özgün yapı elemanları belirlenip raspa ile özgün özelliklere ulaştırılacaktır. Uygun malzemelerle dış cephe boyaları kazınarak uygun

koruyucu maddeler sürülecek, raspa sonucu ulaşılan özgün renkte koruyucu boya ile onarım tamamlanacaktır.

Kapı ve pencere doğramalarında büyük kayıplar yoktur. Sabitlenen kapı ve pencerelerin uygun yöntemlerle açılmasından sonra belirlenen hasara göre özgün kapı ve pencere detaylarına uygun olarak emprenye edilmiş ahşaptan üretimler yapılacaktır.

- Paslanma görülen demir korkuluklarda, alüminyumlarda malzemenin hassasiyetine göre pasın temizlenmesini sağlayacak yöntemler kullanılacak, temizleme işleminden sonra pas önleyici uygulanacaktır. Sonrasında özgün tasarım özelliklerine göre boyanması gereken kısımlar boyanacaktır.
- Islak hacimlerde restorasyonlar sırasında değiştirilen seramikler, özgün seramiklerin temini sağlanarak ya da yeniden üretilerek özgün özelliklerine dönüştürülecektir.
- İç mekan zemin kaplamaları kaldırılarak özgün döşemeye ulaşılmaya çalışılacaktır. Özgün malzemeye ulaşılamaması durumunda restitüsyon verileri kullanılarak döşeme yenilenecektir.

5.5.2.3 Mimari Eleman Müdahaleleri

Köşkün malzeme sorunlarının belirlenmesi sürecinde öncelikle yerinde yapılan tespitlerle fiziksel problemler belirlenmiş, bu tespitler sonrasında bütün problemler malzeme, boyut, biçim ve konum bakımından detaylı olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda özgün elemanların bakımlarının yapılıp korunmasına; değiştirilen ya da zarar gören tüm elemanların özgün boyut, renk ve malzemelerine göre yeniden imal/tedarik edilerek özgün konumuna yerinde uygulanmasına ve özgün tasarımda yer almayıp sonradan eklenen tüm niteliksiz elemanların kaldırılmasına karar verilmiştir:

- Cephelerde duvarların özgün rengi korunacak, ahşap ve boyanın durumuna göre gerekli müdahaleler yapılacaktır. Pencereler restitüsyon doğrultusunda ele alınacaktır. Muhdes ahşap gölgelikler kaldırılacak, pencereler yeniden açılabilir hale getirilecek ve bakım ve onarımları yapılacaktır.
- Yapı askıya alınarak muhdes betonarme ayaklar kaldırılacak, yerine özgün demir ayaklar uygulanacaktır. Ancak köşkün deniz ile temas halinde olan betonarme

döşemesinde de kopmalar ve etriyelerinde paslanmalar gözlenmektedir. Dış etkilere açık olan etriyeler uygun malzemelerle temizlenecek ve koruyucu bakımı yapılacaktır. Betonarme zeminden kopan parçalar onarılacak, deniz etkilerinin azaltılması için koruyucu maddeler uygulanacaktır.

- Teraslarda zarar gören malzemeler kaldırılacak ve bu bölümler özgün ölçü ve oranlarda imal/tedarik edilen malzemeler ile restore edilecektir. Denizle bağlantılı noktalarda malzemenin yıpranmasını önleyici gerekli önlemler alınacaktır.
- Demir korkulukların bakımları yapılacak, paslanmayı önleyici maddeler ile gerekli önlemler alınacaktır.
- Alüminyum camekan kaldırılacak, özgün tasarım özelliklerine göre yeniden üretilecektir.
- Çatı, özgün hali olan teras çatı olarak restore edilecektir.
- İç mekanlarda özgün kapı, pencere, boya, klozet, küvet, lavabo gibi elemanlar gerekli bakım ve onarım yapıldıktan sonra korunacak, özgün olmayanlar kaldırılarak özgün özellikleri ile yeniden üretilecek ve özgün konumlarına yerleştirilecektir.
- Zemin döşemeleri özgün özellikteki döşemeye dönüştürülecek; muhdes halıfleks ve ahşap döşeme kaldırılacaktır.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Endüstrileşme ile değişen sosyal yaşam ve gelişen teknolojiler, kentleri ve yapılı çevreyi etkilemiştir. Kentlerde oluşan yoğunluk, yeni sosyal yaşam ve bu doğrultuda oluşan yeni ihtiyaçlar nedeniyle bu ihtiyaçları karşılayacak yeni bir mimarlık ve şehircilik hareketi ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda yapılar işlevsel, sade ve rasyonel bir tasarım anlayışı ile yeni malzeme ve teknolojiler kullanılarak tasarlanmaya başlanmıştır. Bu noktada modern hayatın gereklerine uygun olarak yeni yapım teknikleri ve malzemeler kullanılarak inşa edilen konutlara değinmek gerekir. Konutlar, toplumların barınma kültürlerini ve modern kentin gelişimini en iyi yansıtan mimari ürünlerdendir.

Modern konutlar yapıldıkları dönemin tasarım ve uygulama tekniklerinin yanı sıra barınma kültürlerini de yansıtmaktadır. İşlevini yitirmiş ve kullanım olanağı kalmayan ya da işlevini sürdüren ancak mekansal açıdan yetersiz kalan modern konutların yeni bir kullanım önerisi ile yaşatılması gerekmektedir. Burada amaç yapıyı korumak, gelecek kuşaklara aktarmak ve modern mimarlık mirasının sürekliliğini sağlamaktır. Modern konut, kendine özgü nitelikleri ile bulunduğu çevrenin ve kentsel belleğin bir parçasıdır ve yapıldığı dönemin mimari anlayışını yansıtır. Bu nedenle araştırılmalı, belgelenmeli ve korunmalıdır.

1970'lerin başlarında bakımsızlık nedeniyle yıkılma tehlikesi yaşayan modern mimarlık mirası ürünleri ile modern mimarlığın korunması konusunda tartışmalar başlamıştır. 1970'lerin sonunda yaşanan kuramsal gelişmeler, 1990'larda pratikte ve yasalarda da yer bulmaya başlamıştır. Bu dönemde mevcut koruma ölçütlerinin modern mimarlık için yeterli ya da geçerli olup olmadığı DOCOMOMO, UNESCO, ICOMOS, Avrupa

Konseyi gibi birçok kuruluş tarafından tartışılarak modern mimarlık mirasının koruma ölçütleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Türkiye'de Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan modernleşme hareketi ile yönetim, eğitim, sağlık, ulaşım ve kültür alanlarında birçok yapı inşa edilmiştir. Bu işlevsel çeşitlilik nedeniyle, modern mimarlık ürünleri için işlevlerine göre koruma değerleri belirlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

1935 yılında Seyfi Arkan tarafından Mustafa Kemal Atatürk'ün yazlık konutu olarak tasarlanan Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Maiyetleri, 1988 yılında TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na devredilmeden önce Cumhurbaşkanları tarafından yazlık konut olarak kullanılmaya devam etmiştir. 1988-1993 yılları arasında yapılan restorasyon çalışmalarından sonra yapının müze olarak kullanımı işlevsel açıdan uygun görülmüştür. Ancak günümüzde yapının yeni kullanıma uyarlanmasında strüktürel ve mekansal problemler görülmektedir.

Köşk ve maiyetleri, yapıldığı dönemde Atatürk'ün çağdaş yaşamını yansıtan bir yaşam alanı olarak kullanılmıştır. Seyfi Arkan'ın tasarımının bir parçası olan halk plajı köşkün çevresinin kamusal kullanıma açılmasını, Atatürk'ün halkla bir arada olabilmesini sağlamıştır. Ancak günümüzde yapı grubunun kamusal kullanımı sınırlıdır:

- Genel Sekreterlik ve Yaverlik binaları fiziksel özellikleri restorasyonlar sırasında değiştirilmiştir ve günümüzde TBMM misafirhanesi olarak kullanılmaktadır.
- Genel Sekreterlik ve Yaverlik binaları arasına yerleşimin mimari özellikleri ile uyumlu olmayan bir sosyal tesis inşa edilmiştir. Günümüzde yalnızca TBMM misafirlerinin kullanımına açıktır.
- Sahilde yer alan halk plajı kaldırılmıştır. Bu alan yalnızca TBMM misafirhanesinde konaklayanların kullanabileceği bir plaj olarak kullanılmaktadır.
- Köşkün giriş aksında yer alan sıra odalar ve giriş terası dışındaki açık/yarı açık alanları ziyarete kapalıdır.

Modern konutta tasarım ve tasarımcının özgünlüğünün nitelikli bir temsilcisi olan Florya Atatürk Deniz Köşkü; tasarım, işçilik, malzeme ve yerleşim özellikleri ile yaşayan bir belge niteliğindedir. Ancak;

- Özgün demir ayakların betonarme kolonlara dönüştürülmesi,
- Pencere ve kapılara ahşap profilli gölgeliklerin eklenmesi,
- Salon ve çalışma odası terasında yer alan camekanın fiziksel özelliklerinin değişmesi,
- İç mekan özelliklerinin değiştirilmesi gibi köklü fiziksel değişiklikler nedeniyle köşk günümüzde modern mimarlığın bir temsilcisi olarak algılanamamaktadır.

Yeni kullanım yöntemlerinde tasarım özgünlüğü ve tasarım bütünlüğünün korunmasına önem verilmelidir. Bu bağlamda köşkün özgün tasarım özelliklerine geri dönülmesi hedeflenmiştir:

- Betonarme kolonların özgün demir ayaklara dönüştürülmesi,
- Kaldırılan/eklenen duvarların özgün plan şemasına uygun olarak düzenlenmesi,
- Kapatılan özgün kapı/pencere boşluklarının açılması;
- Pencere ve kapılardaki ahşap profilli gölgeliklerin kaldırılması,
- Yok olan/kaldırılan özgün elemanların aslına uygun olarak yeniden üretilmesi,
- Terasta yer alan camekanın özgün haline getirilmesi

Günümüzde kamusal kullanıma kapalı olan Genel Sekreterlik ve Yaverlik Köşkleri'nin özgün fiziksel nitelikleri ile yeniden kullanıma açılması, bu mekanlarda köşkün bir müze olarak kullanımını destekleyecek etkinlikler yapılması hedeflenmiştir:

- Yaverlik Köşkü; müze yönetim, tanıtım ve koruma çalışmaları için,
- Genel Sekreterlik Köşkü; eğitimler, çocuk atölyeleri, yaz okulları gibi sosyal aktiviteler için,
- Genel Sekreterlik ve Yaverlik binaları arasında yer alan sosyal tesis, müzenin servis alanları için kullanılacaktır.

Florya Atatürk Deniz Köşkü ile Genel Sekreterlik-Yaverlik binaları arasında kalan açık alan, özgün tasarımın temel kriterlerinden biri olan halka açık olma düşüncesi ile yeniden değerlendirilmiştir. Etkin bir kullanım sağlamak için aylık programlar hazırlanacak ve bu alan eğitim, workshop, konser, film gösterimi gibi amaçlarla kullanılabilecektir.

Köşk binasında kapalı olan mekanların yeni kullanım doğrultusunda yeniden ele alınarak ziyarete açılması hedeflenmiştir:

- Kuzeydoğu aksındaki yarı açık terastan ulaşılan sıra odalar ziyarete açılarak köşkün tarihine dair belgelerin sunulacağı sergi alanları olarak ziyarete açık hale getirilecektir. Bu odalar, gerektiğinde farklı sergiler de düzenlenebilecek, esnek mekanlar haline getirilecektir.
- Güneybatı aksında yer alan odalar özgün mobilyalar belirlenerek yeniden düzenlenecektir. Bu bölüm interaktif müze ekipmanları ile desteklenerek köşkün özgün kullanımına dair bilgiler sunan bir daimi sergi alanı olacaktır.

Florya Atatürk Deniz Köşkü bir müze konut olarak aktif kullanım sağlayan sergi alanları, özgün mimari elemanları ve mobilyaları, iç ve dış mekanlara uygun etkinlik alanları ile Seyfi Arkan'ın iç mekan-ara kesit ve dış mekan arasında kurduğu bağı destekler nitelikte güncellenecektir. Yapılacak müdahalelerde temel koruma konseptinin gerektirdiği şekilde, yapının kendisinin de bir müze gibi sergilenmesi sağlanmalıdır. Müdahaleler değiştirilebilir olmalıdır ve yapıya zarar vermemelidir. Bu bağlamda yeni kullanımın gerektirdiği değişiklikler tasarımın özgünlüğü dikkate alınarak değerlendirilmelidir ve köşkün özgün özelliklerini kaybetmeden nitelikli bir müze olarak kullanılabilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

[1] Omay Polat, E.E., (2003). Türkiye'nin Modern Mimarlık Mirası'nın Korunması: Kuram ve Yöntem Bağlamında Bir Değerlendirme, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[2] Modern Mimarlığın Öldüğü Gün, www.arkitera.com, 5 Mayıs 2017.

[3] Hellerhof Siedlung, http://www.artandarchitecture.org.uk, 5 Mayıs 2017.

[4] commons.wikimedia.org "Hellerhofsiedlung", 17 Temmuz 2017.

[5] Omay Polat, E. E. ve Can, C., (2008). "Modern Mimarlık Mirası Kavramı: Tanım Ve Kapsam", Megaron, 3 (2):177-186

[6] How to evaluate modern, www.docomomo-us.org, 5 Mayıs 2017.

[7] Dünya Miras Listesi'ne Alınma Kriterleri, www.kulturvarliklari.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[8] Modern heritage properties on the World Heritage List, whc.unesco.org, 5 Mayıs 2017.

[9] Recommendation No. R (91) 13, www.culturanorte.pt, 5 Mayıs 2017.

[10] Nara Özgünlük Belgesi, http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[11] Binan, C., (1999). Mimari Koruma Alanında Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Düşünsel Gelişmenin Uluslararası Evrim Süreci, YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul.

[12] Madrid Document, www.icomos-isc20c.org, 5 Mayıs 2017.

[13] http://dictionary.cambridge.org/, 5 Mayıs 2017.

[14] Carta del Restauro (1931), http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[15] Venedik Tüzüğü (1964), http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[16] Symposium B, http://www.coe.int, 5 Mayıs 2017.

[17] Symposium C, http://www.coe.int, 5 Mayıs 2017.

[18] Resolutions of the Symposium on the Introduction of Contemporary Architecture into Ancient Groups of Buildings, http://www.icomos.org, 5 Mayıs 2017.

[19] Amsterdam Bildirgesi (1975), http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[20] Tarihi Veya Geleneksel Alanların Korunması Ve Çağdaş Yaşamdaki Rolleri Konusunda Tavsiye Kararı, www.unesco.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[21] Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, http://teftis.kulturturizm.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[22] Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü, http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[23] Icomos Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[24] The Burra Charter, http://australia.icomos.org, 5 Mayıs 2017.

[25] The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas, http://www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[26] Madran, E., (2002). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Tutumlar ve Düzenlemeler:1800-1950, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, Ankara.

[27] Altınoluk, Ü., (1990). "Eski Yapıların Yeni Kullanımları", Arredamento Dekorasyon, 12: 110-112.

[28] Dinçer, İ. ve Akın, O., (1994). KTVK Kanunu Kapsamında Koruma Planı ve İdari Yapısı, 2. Kentsel Koruma ve Yenileme Uygulamaları Kolokyumu, İstanbul, 15 Nisan, 117-137.

[29] Genel Bilgiler, www.korumakurulları.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[30] Katipoğlu, H., (1994). "Resim ve Heykel Müzesi", Dünden Bugüne İstanbul

[31] Eski Eserler Kanunu, www.tbmm.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[32] Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, www.mevzuat.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[33] Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, www.tbmm.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[34] Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, http://teftis.kulturturizm.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[35] Icomos Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi "2013", www.icomos.org.tr, 5 Mayıs 2017.

[36] Uğursal, S., (2011). Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

[37] Kuban, D., (2000). Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama, YEM Yayın, İstanbul.

[38] 660 Nolu İlke Kararı, http://teftis.kulturturizm.gov.tr, 5 Mayıs 2017.

[39] Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun, http://www.mevzuat.gov.tr, 7 Mayıs 2017.

[40] Prudon, T., Preservation of Modern Architecture, John Wiley&Sons Inc.,Hoboken.

[41] History of The Monument, http://www.villa-savoye.fr, 5 Mayıs 2017.

[42] Mies van der Rohe Society, www.miessociety.org, 12 Haziran 2017.

[43] Foundation Le Corbusier, http://www.fondationlecorbusier.fr, 12 Haziran 2017.

[44] Casa Luıs Barragán, http://www.casaluisbarragan.org/, 12 Haziran 2017.

[45] Hufeisensiedlung - a Bruno Taut Berlin Horseshoe Estate, http://andberlin.com, 20 Temmuz 2017.

[46] Taut´s Home (Tautes Heim) - Rentable museum of design and architecture of the 1920s, https://www.dwell.com, 20 Temmuz 2017.

[47] Lupfer, G. ve Sigel, P., (2004). Gropius, Taschen, Köln.

[48] Walter Gropius Haus Auerbach, https://divisare.com, 20 Temmuz 2017.

[49] Villa Tugendhat, http://www.tugendhat.eu, 5 Mayıs 2017.

[50] Tugendhat Villa in Brno, http://whc.unesco.org/en/list/1052/, 5 Mayıs 2017.

[51] Sonneveld House, www.sonneveldhouse.com, 20 Temmuz 2017.

[52] Omay Polat, E.E.,(2004). Korumada Sivil Mimarlık Çalıştay Notları, Vekam, Ankara.

[53] Pinna, G. (2001). “Historic House Museums”, Museum International, No.210, 53(2), 4-9.

[54] Pavoni, R. (2001). “Towards a Definition and Typology of Historic House-Museums”, Museum International, No.210, 53(2), 16-21.

[55] International Council of Museums, www.icom.museum, 19 Temmuz 2017.

[56] International Council of Museums Turkey, http://icomturkey.org/tr, 19 Temmuz 2017.

[57] Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM) Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği, http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14441/milletlerarasi-muzeler-konseyi-icom-turkiye-milli-komit-.html, 10 Haziran 2017.

[58] Özel Müzeler, http://icomturkey.org/tr/%C3%B6zel-m%C3%BCzeler, 1 Ağustos 2017.

[59] Özel Müzeler, http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43980/ozel-muzeler.html, 1 Ağustos 2017.

[60] Artan, E. Ç., (2014). “Müze Evler: ‘Saklama’ İle ‘Sunma’ Arasında Bir Zihniyet Problemi”, Genç Sanat, Nisan 2014.

[61] International Committee For Historic House Museums, http://demhist.icom.museum, 19 Temmuz 2017.

[62] Özgönül, N., (2011). "Evrensel ve Ulusal Değerler Bağlamında Cumhuriyet'in Mimari Mirasını Koruma Nedenleri", Cumhuriyet'in Mimarlık Mirası, 2009, Ankara.

[63] Kayın, E., (2011). Cumhuriyet'in Mirasının Korunması: Kuram/Uygulama Arakesitinde Tartışmalar, Cumhuriyet'in Mimarlık Mirası, 2009, Ankara.

[64] Özkaban, F. F., (2014). Modern Mimarlık Mirasının Korunması Sorunsalı: İzmir Konut Mimarlığı Örneği, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[65] Başdoğan, S., (2015). "Mühendis Ragıp Devres Villası, Ernst A. Egli, 1932/33", Mimarlık, 384.

[66] Aşık, M.A.,(2012). 1.Levent Mahallesi Fotoğraf Arşivi.

[67] Suna Kıraç Yalısı, http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/anit/index/detay/49603, 2 Ağustos 2017.

[68] Rıza Derviş Köşkü, http://v2.arkiv.com.tr/p2768-riza-dervis-kosku.html, 2 Ağustos 2017.

[69] Taut Evi, http://www.mimarlikmuzesi.org/Gallery/DisplayPhoto.aspx?ID=20&DetailID=3&ExhibitionID=6, 2 Ağustos 2017.

[70] Pleasure Island, https://monocle.com, 2 Ağustos 2017.

[71] Emin Onat Evi/Villa Maral, http://v2.arkiv.com.tr/p5352-emin-onat-evi---villa-maral.html, 2 Ağustos 2017.

[72] Bağdat Caddesi'nde Bir Vaha: Villa Maral, http://narcekirdekleri.blogspot.com.tr/2012/05/bagdat-caddesinde-bir-vaha-villa-maral.html, 2 Ağustos 2017.

[73] Üçler Apartmanı / Fescizade İ.Galip Bey Apartmanı'na Ek, http://v2.arkiv.com.tr/p5346-ucler-apartmani---fescizade-igalip-bey-apartmanina-ek.html, 2 Ağustos 2017.

[74] Seyfi Arkan, http://www.mimdap.org/?p=198419, 2 Ağustos 2017.

[75] Rahmi Koç Köşkü, http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr/anit/index/detay/41982, 2 Ağustos 2017.

[76] Rahmi Koç Evi, http://v2.arkiv.com.tr/p2777-rahmi-koc-evi.html, 2 Ağustos 2017.

[77] Yavuz, D., (2008). Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Mimarlık-Sanat Birlikteliğinde 1950-70 Aralığı, Mimarlık, 344.

[78] İki Cezve Su, Bir Okyanus, http://www.bariskanyonetim.com/bedri-rahmi-eyuboglu.html#.WZAC0VGrRPY, 2 Ağustos 2017.

[79] İstanbul'da Eyüboğlu Zamanı, http://besiktaskultursanat.com/haberler/istanbulda-eyuboglu-zamani/, 2 Ağustos 2017.

[80] Sadberk Hanım Müzesi, http://www.muze.gov.tr/yayin/10/muzedergi09_10_3549832.pdf#page=60, 12 Temmuz 2017.

[81] Sadberk Hanım Müzesi, http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/, 12 Temmuz 2017.

[82] Sadberk Hanım Müzesi, http://www.vkv.org.tr, 12 Temmuz 2017.

[83] Kömürcüyan, E.Ç., (1988). İstanbul Tarihi 17. Asırda İstanbul, Eren Yayıncılık, İstanbul.

[84] İnciciyan, P.G., (1976). 18. Asırda İstanbul, Fetih Cemiyeti İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

[85] Evren, B., (2000). İstanbul'un Deniz Hamamları ve Plajları, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

[86] Sperco, W., (1989). Yüzyılın Başında İstanbul, İstanbul Kütüphanesi, İstanbul.

[87] Kandemir, F. (1949). "Florya'da Bir Gün", Hafta, İstanbul.

[88] Yazarı yok, (1931). "Florya Plajı", Cumhuriyet Gazetesi, 14.04.1931:2.

[89] Yazarı yok, (1932). "Florya Plajı Alınıyor", Cumhuriyet Gazetesi, 01.03.1932:1.

[90] Akçura, G. (1999). "İstanbul Plajlar Tarihinden Bir Sayfa Florya", Skylife, 7/99:121-129.

[91] Baytar, İ. (Ed.), (2008). Florya Atatürk Deniz Köşkü, TBMM Basımevi, Ankara.

[92] Kandemir, F. (1952). "Florya Deniz Köşkü", Aydabir, İstanbul.

[93] Florya, http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr, 7 Ağustos 2017.

[94] Yazarı yok, (1944). Güzelleşen İstanbul, İstanbul Maarif Matbaası, İstanbul.

[95] Florya Tesisleri 1955-1959, http://saltresearch.org, 5 Ağustos 2017.

[96] Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, (2007). Anıt Fişi, İstanbul.

[97] Akcan, E., (2009). Çeviride Modern Olan, 1. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

[98] Yazarı yok, (2012). "Florya Atatürk Deniz Köşkü ve Köşk Amirliği", Milli Saraylar Bülteni, 41: 6-7

[99] Yazarı yok, (2008). "Florya Atatürk Deniz Köşkü", Milli Saraylar.

[100] Arkan, S., (tarih yok). Seyfi Arkan ve Eserleri:1933-1956, Türk Himark Plan Yapı Müessesesi, İstanbul.

[101] Yazarı yok, (2012). "Florya Cumhurbaşkanlığı Deniz Köşkü", Modernist Açılımda Bir Öncü: Seyfi Arkan, Birinci Baskı, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, 392-398.

[102] Yazarı yok, (1936). "Floryayı İmar için Hummalı Faaliyetler", Cumhuriyet Gazetesi, 11.06.1935:1

[103] Yazarı yok, (1936). "Florya Plajının Planları", Cumhuriyet Gazetesi, 24.06.1935:2

[104] Nicolai, B., (2011). Modern ve Sürgün, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.

[105] Geschichte Großer Wannsee GWS, http://www.wsa-b.de, 1 Ağustos 2017.

[106] Strandbad Wannsee https://divisare.com, 1 Ağustos 2017.

[107] Bozdoğan, S., (2012). Modernizm ve Ulusun İnşası, 3. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul.

[108] Yazarı yok, (1932). "Keşki Doğru Olsa", Cumhuriyet Gazetesi, 17.01.1932:2

[109] Bakırköy ve Yeşilköy'ün Deniz Hamamları, www.eskidenbakirkoy.blogcu.com, 5 Mayıs 2017.

[110] Varna Tatil Beldesi, http://ref.blog.libvar.bg, 5 Mayıs 2017.

[111] Ribersborgs Kallbadhus, http://en.ribersborgskallbadhus.sk-3.se, 5 Mayıs 2017.

[112] Yazarı yok, (2012). "Florya Halk Plaj Evleri Sitesi, Otel, Çarşı ve Soyunma Kabinleri Tesisleri", Modernist Açılımda Bir Öncü: Seyfi Arkan, Birinci Baskı, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, 402-403.

[113] Yazarı yok, (1936). "Floryanın imarı", Cumhuriyet Gazetesi, 13.02.1936:2.

[114] Yazarı yok, (1936). "Floryanın imarı", Cumhuriyet Gazetesi, 24.02.1936:2.

[115] Fotoğraf Arşivi, Milli Saraylar Daire Başkanlığı, İstanbul.

[116] Cumhuriyet Dönemi Evrakları, Hazine-i Hassa Arşivi, Milli Saraylar Daire Başkanlığı, İstanbul.

[117] Vaziyet Planı, Hrt_005704, Atatürk Kitaplığı, İstanbul.

[118] Aşık, M.A.,(2013) Florya Atatürk Deniz Köşkü Fotoğraf Arşivi.

[119] Utlav, Z. T., Hasırcı D., Borvalı, S. Ve Atmaca, H., (2016). DATUMM Dokümantasyon ve Arşivleme Türkiye'de Modern Mobilya, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.

[120] Madran, E., (2001). "Tarihi Miras Niteliğindeki Yapılara Müze İşlevinin Verilmesinde Kullanılacak Değerlendirme Ölçütleri", Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

EK-A

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ RÖLÖVESİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

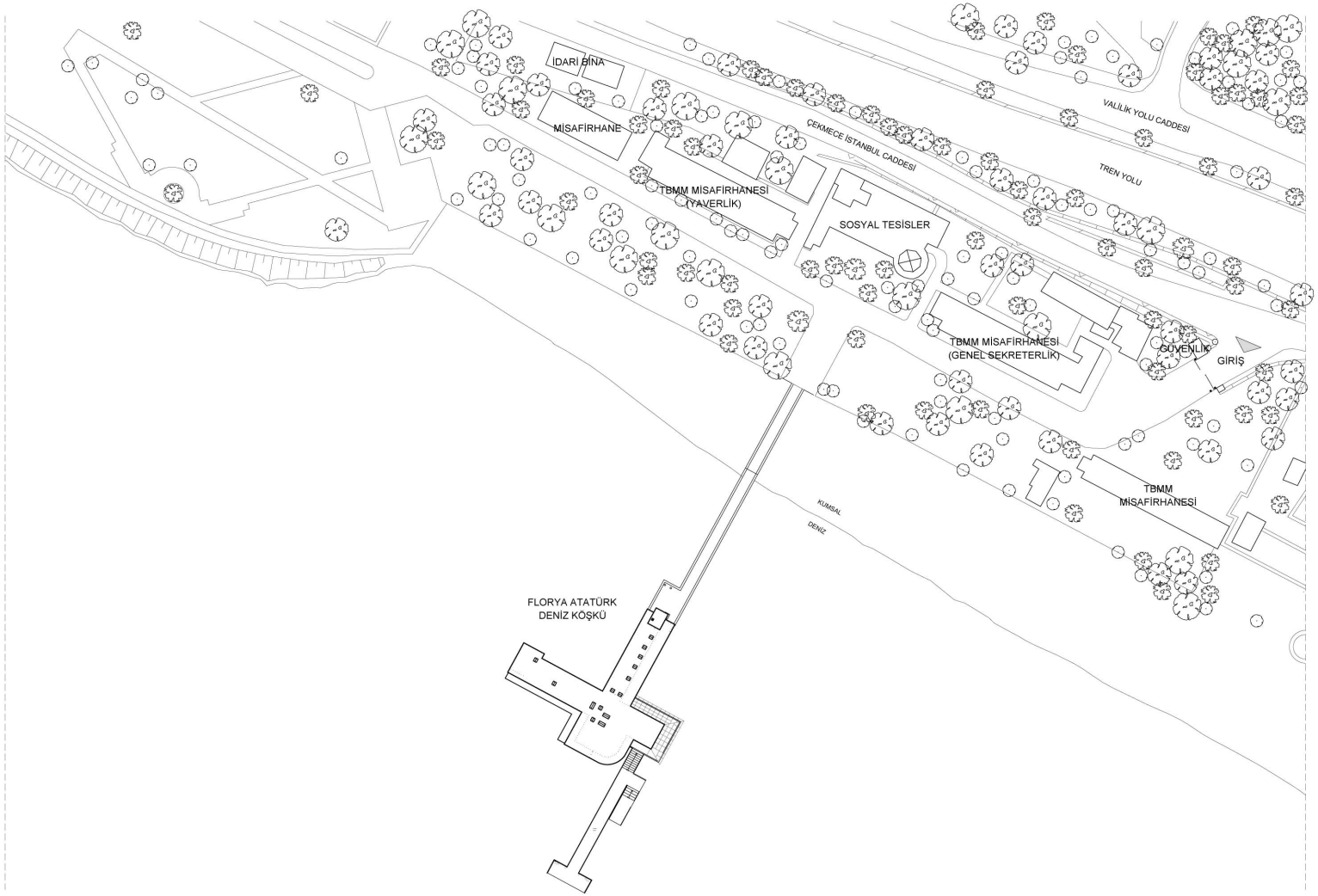

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 500	0 500 1000 1500 2000 cm	ANALİTİK RÖLÖVE	VAZİYET PLANI	1/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

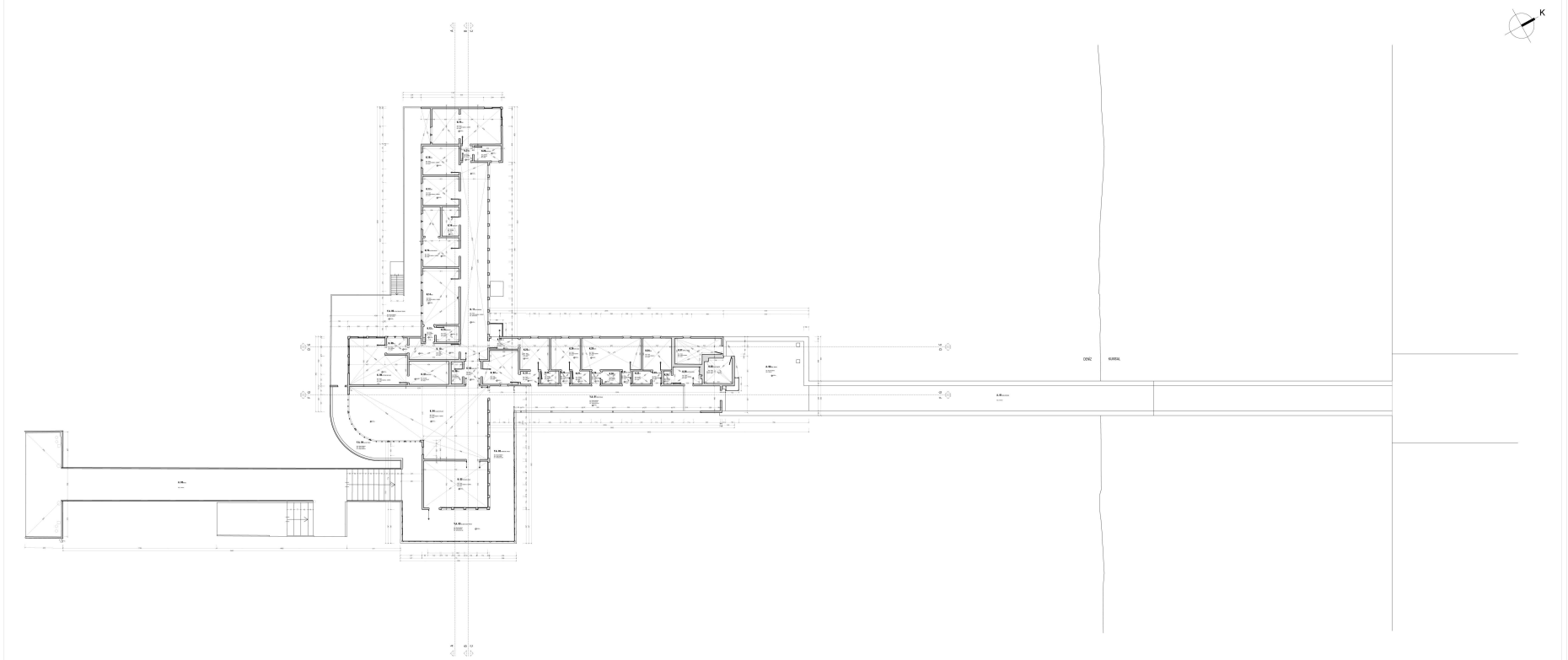

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ

Ölçek : 1 / 100

ANALİTİK RÖLÖVE

ZEMİN KAT PLANI

2/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

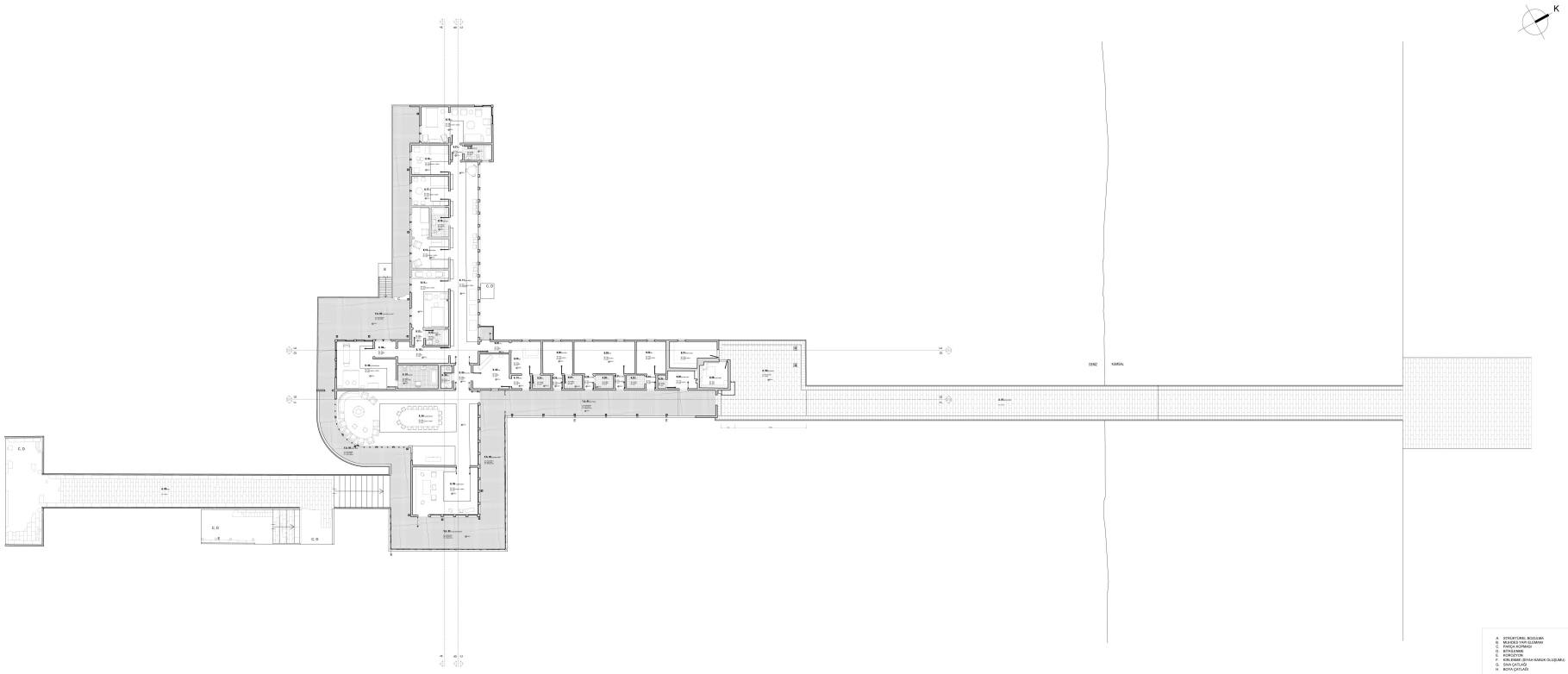

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	1 100 200 300 400 cm	ANALİTİK RÖLÖVE	TEFRİŞLİ ZEMİN KAT PLANI	3/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

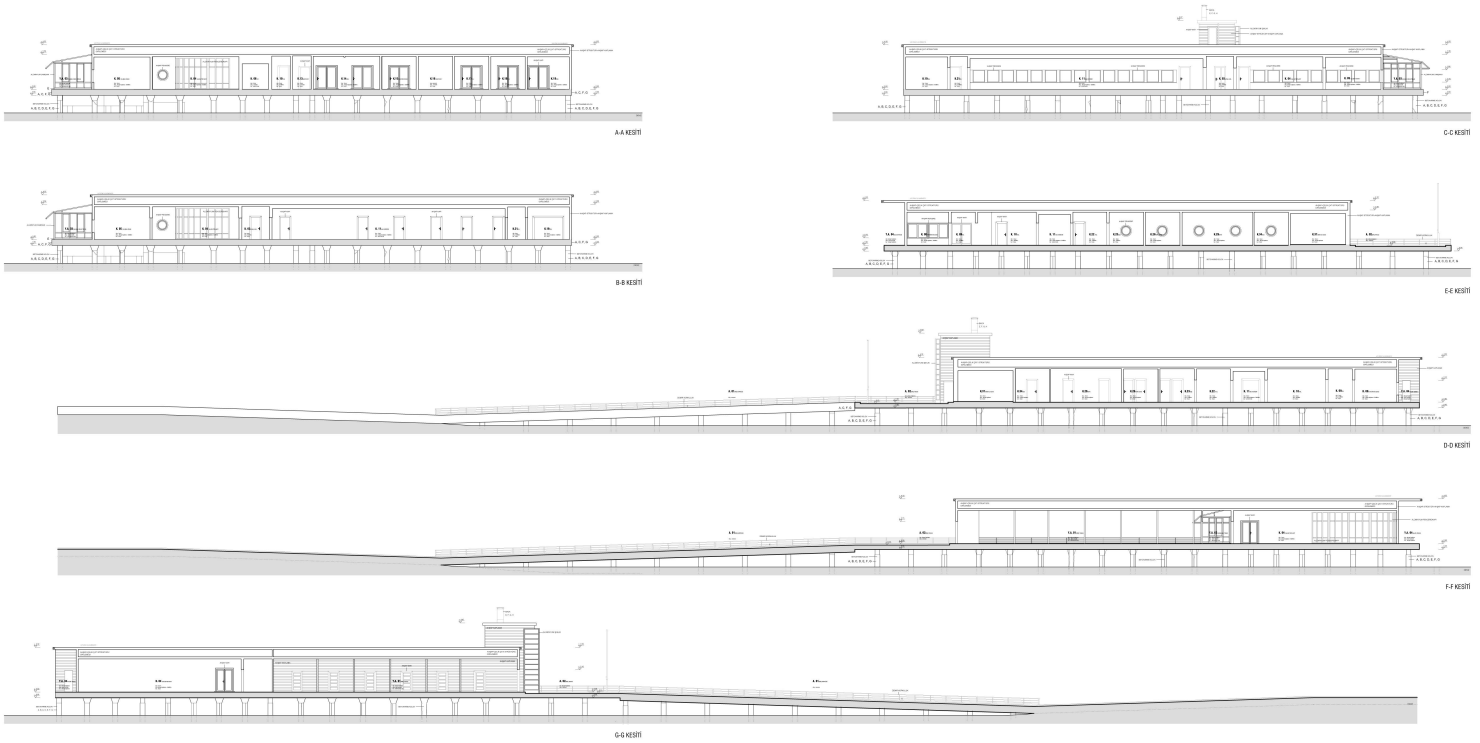

A. STROKTÜREL BOZULMA
B. MEVCUT TAVİ İŞLEMESİ
C. MEVCUT ZEMİNİ
D. BİTKİLENME
E. KİREÇSÜTÜN
F. ÇİMENTO ESASLI SIVAYA KARŞILIK OLUŞMUŞ)
G. SIVA ÇATLAĞI
H. BOYA ÇATLAĞI

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ | Ölçek : 1 / 100 | 0 100 200 300 400 cm | ANALİTİK RÖLÖVE | KESİTLER | 4/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

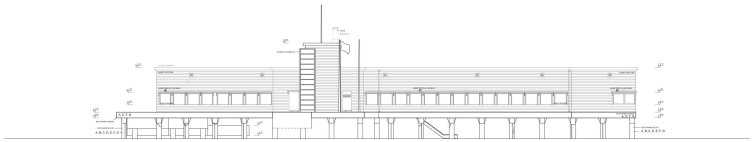

KUZEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

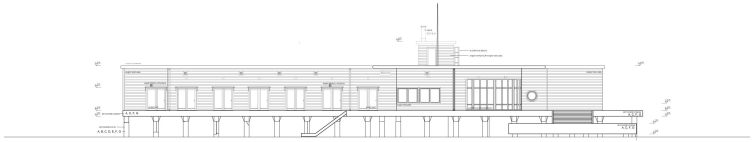

GÜNEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

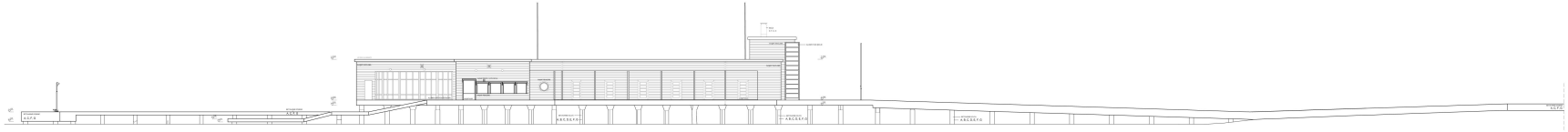

GÜNEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

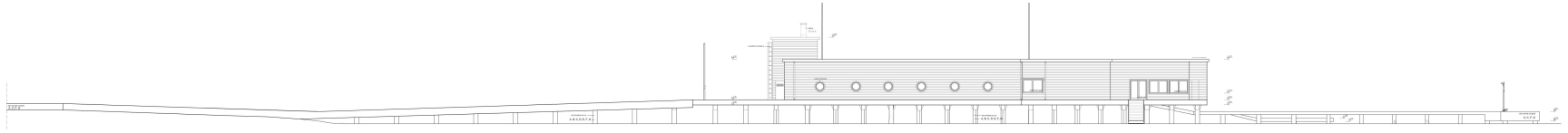

KUZEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

A. SIVAKTÜREL BOZULMA
B. MEVCUT TAVA SUVAMARI
C. BANDAJLI ÇATLAK
D. BÜYÜLEMME
E. KÖKSÜZLÜK
F. KOPMA (SIVANIN SIVAYI KARŞILIK OLUŞUMU)
G. SIVA ÇATLAĞI
H. BOYA ÇATLAĞI

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ

Ölçek : 1 / 100

0 100 200 300 400 cm

ANALİTİK RÖLÖVE

GÖRÜNÜŞLER

5/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

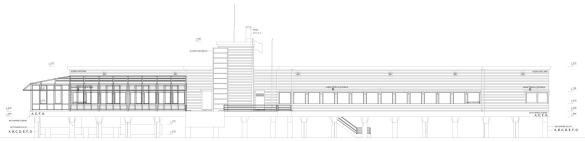

KUZEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

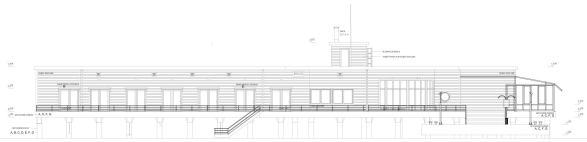

GÜNEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

GÜNEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

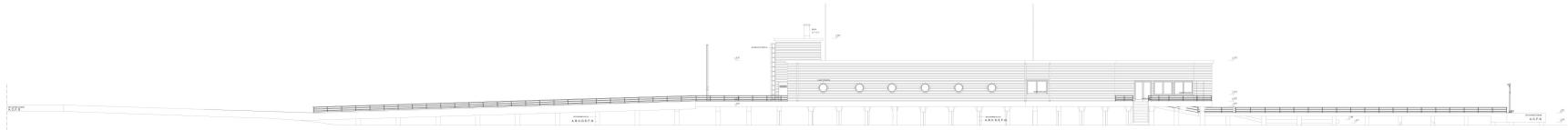

KUZEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ

Ölçek : 1 / 100

0 100 200 300 400 cm

ANALİTİK RÖLÖVE

GÖRÜNÜŞLER
(CAMEKANLAR VE KORKULUKLAR İLE)

6/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

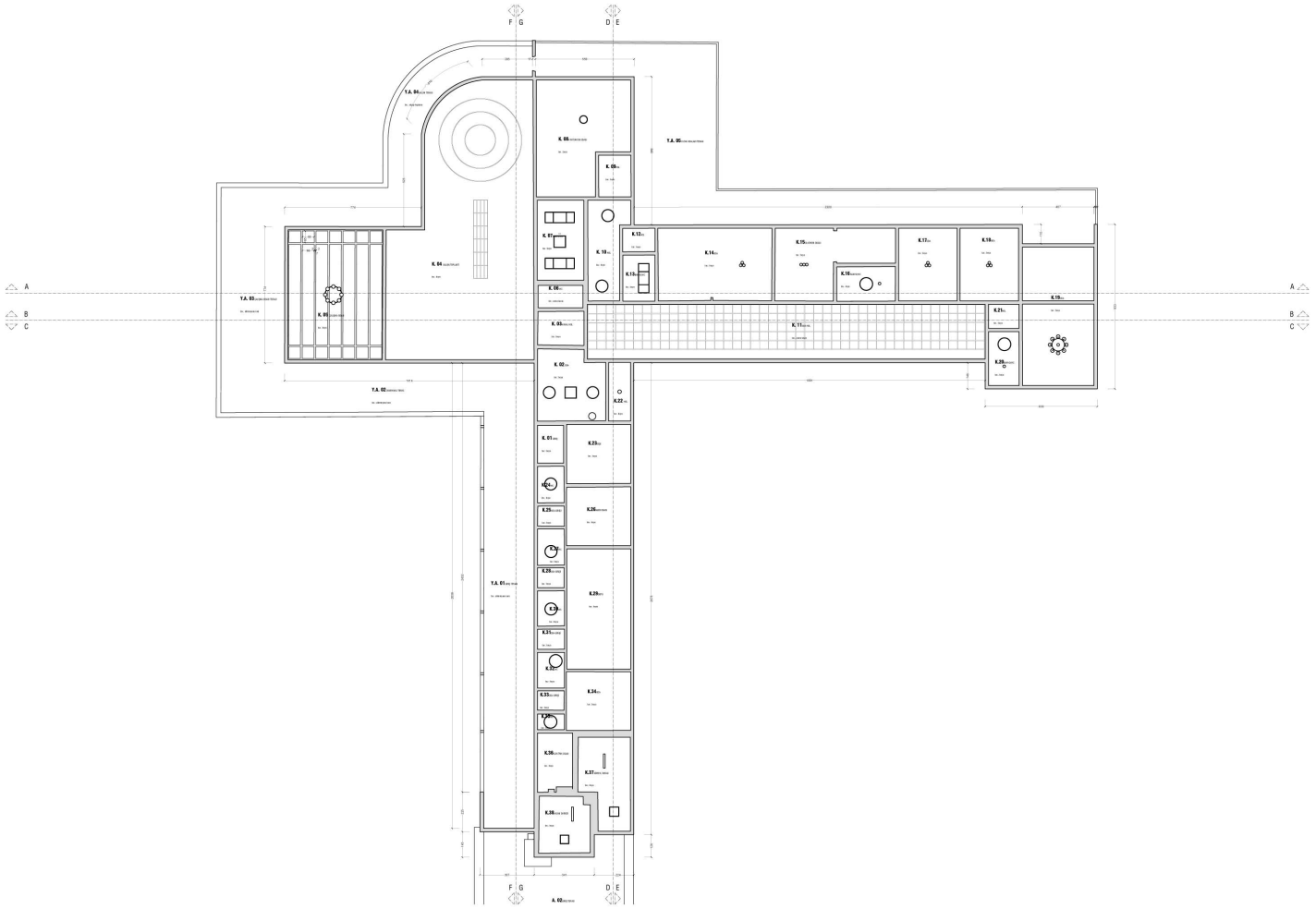

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	ANALİTİK RÖLÖVE	TAVAN PLANI	7/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

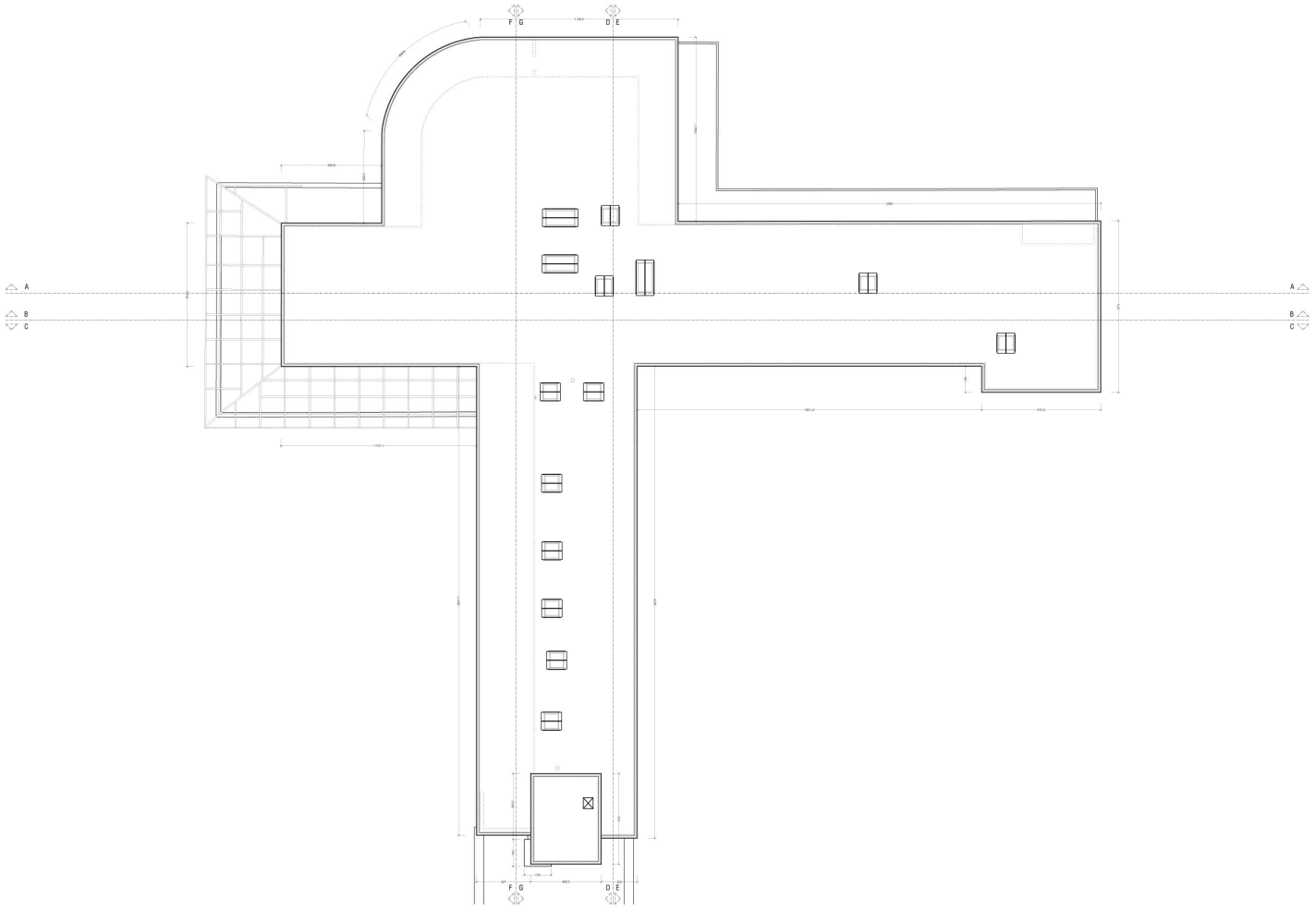

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	ANALİTİK RÖLÖVE	ÇATI PLANI	8/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

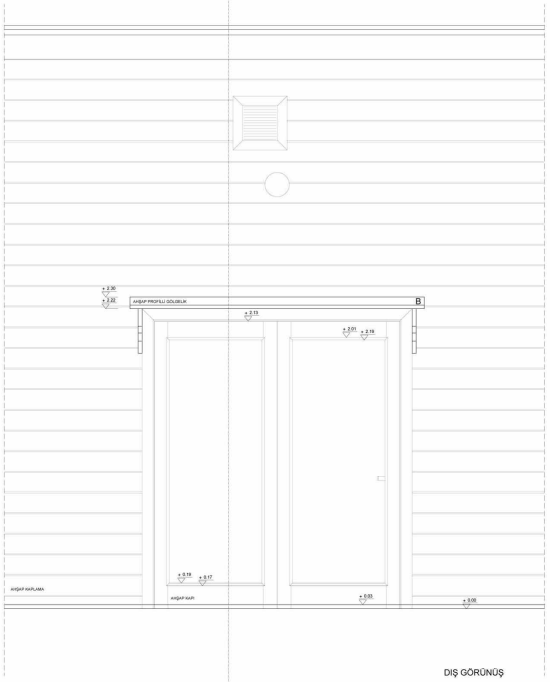

DIŞ GÖRÜNÜŞ

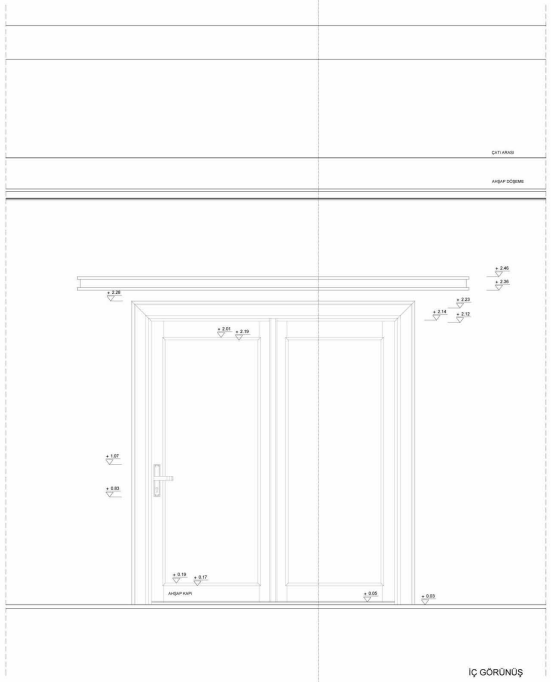

İÇ GÖRÜNÜŞ

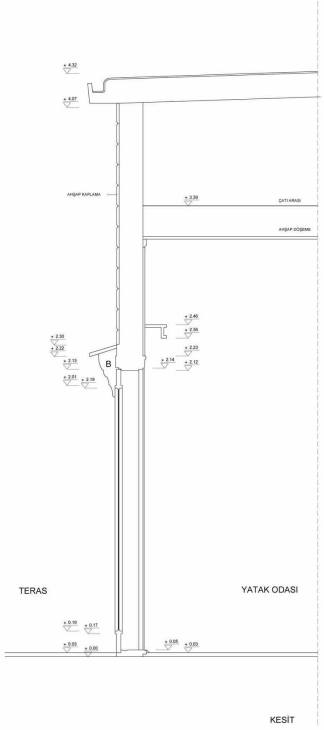

KESİT

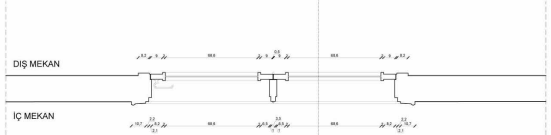

PLAN

A. STRÜKTÜREL BOZULMA
B. MUHDES YAPI ELEMANI
C. PARÇA KOPMASI
D. BİTKİLENME
E. KİRLENME
F. KÜRLEMİŞ (SİYAH KABUK OLUŞUMU)
G. SIVA ÇATLAĞI
H. BOYA ÇATLAĞI

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 10	0 10 20 30 40 cm	ANALİTİK RÖLÖVE	SİSTEM DETAYI	9/10

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

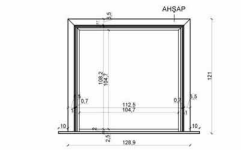

DIŞ GÖRÜNÜŞ

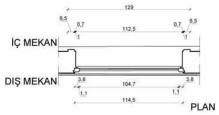

PLAN

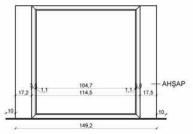

İÇ GÖRÜNÜŞ

ANA KORİDOR
PENCERE DETAYI

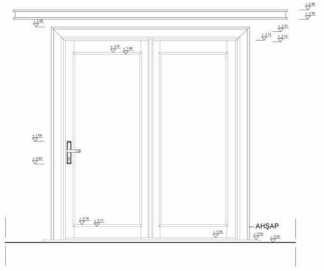

İÇ GÖRÜNÜŞ

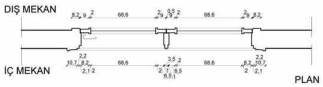

PLAN

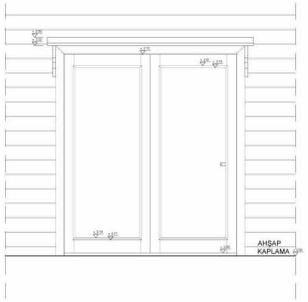

DIŞ GÖRÜNÜŞ

YATAK ODALARI
TERAS KAPISI DETAYI

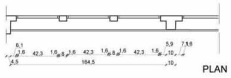

PLAN

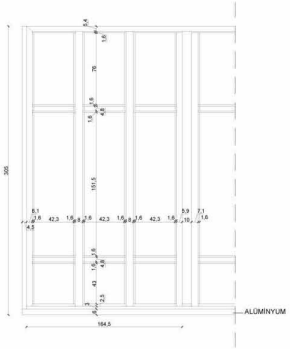

GÖRÜNÜŞ

SALON
ALÜMİNYUM PENCERE DETAYI

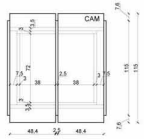

IŞIKLIK - ÇATI ÜSTÜ
GÖRÜNÜŞ

GÖRÜNÜŞ

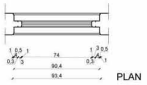

PLAN

PENCERE
DETAY

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 20	0 20 40 60 80 cm	ANALİTİK RÖLÖVE	DETAYLAR	10/10

EK-B

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ RESTİTÜSYONU

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

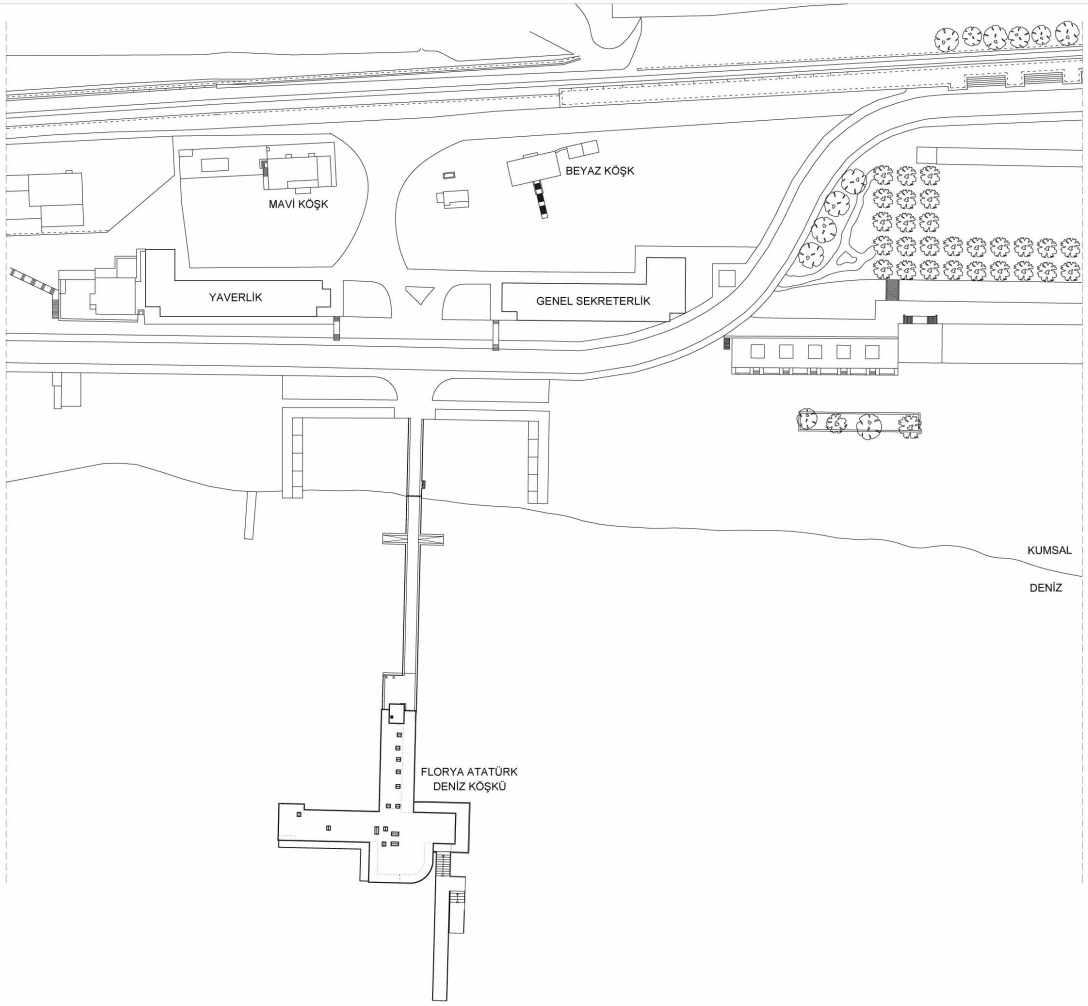

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 500	0 500 1000 1500 2000 cm	RESTİTÜSYON	VAZİYET PLANI	1/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

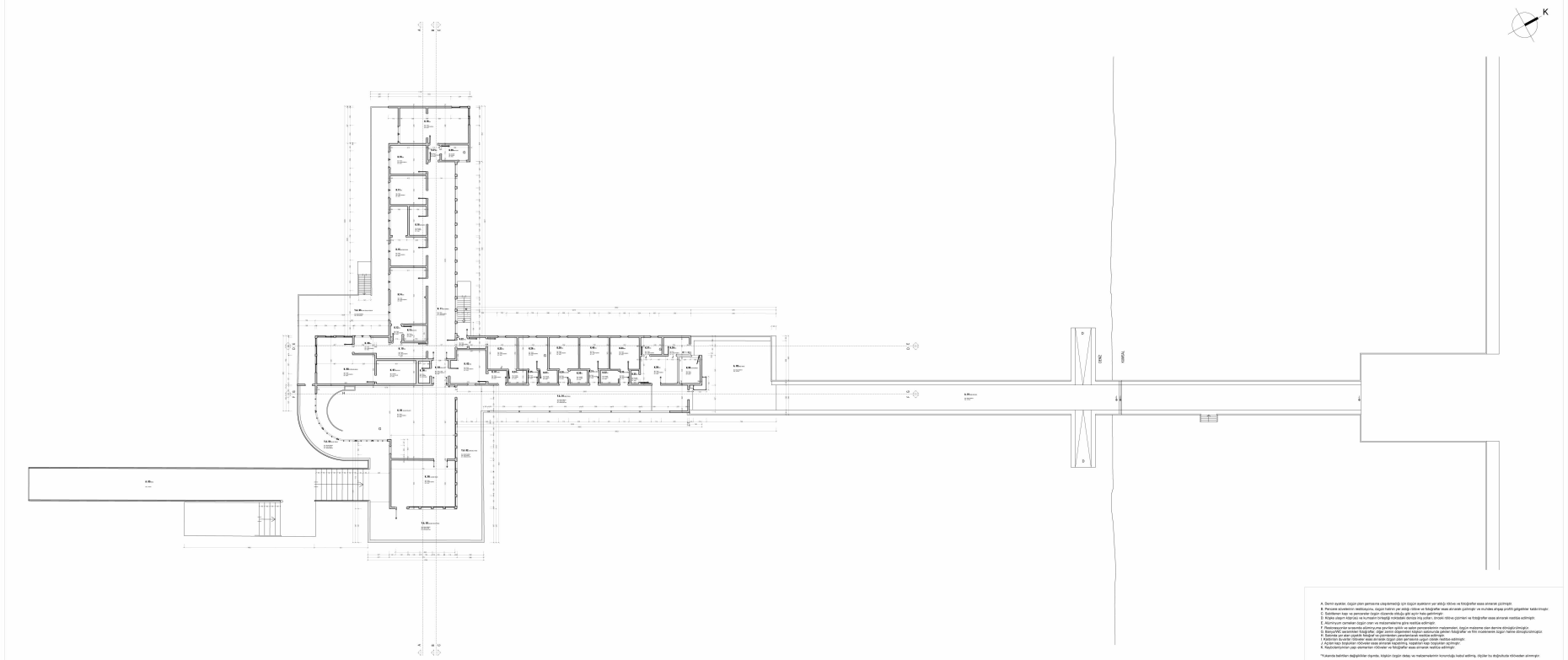

A. Demir aksesuar, özgün plan şemasına uyulmamakla için özgün aksesuarın yer aldığı röleve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir.
B. Pencere söveleriniri restitüsyonu, özgün hatırın yer aldığı röleve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir. ve mümkün ahşap profili gösterilmiştir.
C. Sarkıtmanı kapı ve pencereler özgün düzenle olduğu gibi açık hatla gösterilmiştir.
D. Kilçeş ulaşım köprüsü ve kumsalın cıkışığı korkuları tamiza mış yollar, örnek röleve çizimleri ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.
E. Kapı ve pencere kanatlarının açılma yönleri ok işaretleri ile gösterilmiştir.
F. Restorasyonda ortamda eklenmiş ama yapıdan ayrılık ve sabit parçalarından malzemeleri, özgün malzeme olan demire dönüştürülmüştür.
G. Bakır/PVC saçaklıkları küçültülmüş. (diğer zemin döşemeleri kılçalı sabunuzda çekilen fotoğraflar ve film incelenerek özgün hatıra dönüştürülmüştür.
H. Kalorifer ve havalandırma boruları ve cihazları gösterilmemiştir.
I. Kalorifer ile elektrik bölmeleri esas alınarak özgün plan şemasına uygun olarak hatlara edilmiştir.
J. Açılan kapı boşlukları röleveler esas alınarak kapatılmış, kapatılan kapı boşlukları açılmıştır.
K. Kaybolanlarının yapı elemanları röleveler ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.

*Yukarıda belirtilen değişiklikler dışında, kılçalın özgün detayı ve malzemelerinin korunduğu kabul edilmiş, ölçüler bu doğrultuda röleveden alınmıştır.

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	RESTİTÜSYON	ZEMİN KAT PLANI	2/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

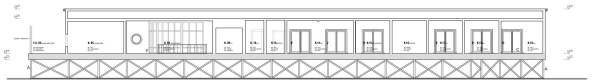

A-A KESİTİ

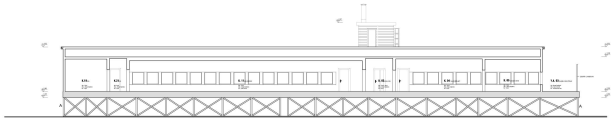

C-C KESİTİ

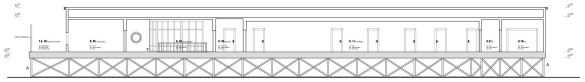

B-B KESİTİ

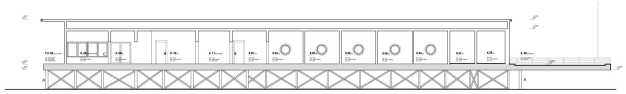

E-E KESİTİ

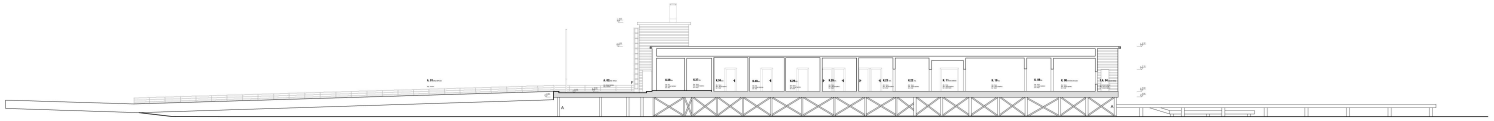

D-D KESİTİ

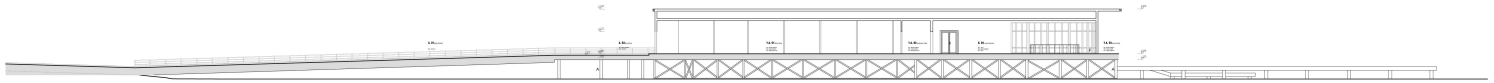

F-F KESİTİ

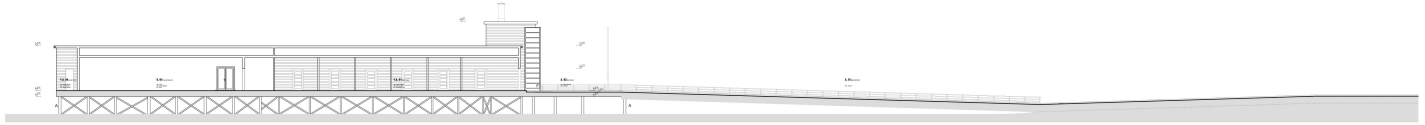

G-G KESİTİ

A. Demir eşyalar, özgün plan şemasına ulaşılabildiği için özgün eşyaların yer aldığı röleve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir.
B. Perçone sövelerinin tekilleşmiş, özgün hatlının yer aldığı röleve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir ve mutfak ahşap profili gölgelerinin katılmıştır.
C. Sıyahlanan kapı ve pencereler özgün düzende olduğu gibi açık hale getirilmiştir.
D. Kişiye ulaşım kapısı ve kırmızı tuğlalığı nedeniyle tamiza ing yıkılan, tirizeli röleve çizimleri ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.
E. Kapı ve pencere kanatlarının tamamı yeni olarak üretilmiştir.
F. Restorasyonlar esasında alüminyuma pvc pencere çıkılı ve saten pencerelerinin malzemeleri, özgün malzeme olan ikame dönüşümlüdür.
G. Sanuvar, seramikler fotoğraflar, diğer sanlar döşemeleri kişiyin salonunda yeniden fotoğraflar ve film incelenerek özgün hatlına dönüştürülmüştür.
H. Kalorifer radyatörleri ve boruları kaldırılmış, yerine yeni radyatörler yerleştirilmiştir.
I. Kalorifer ihtiyaçlı röleve esas alınarak özgün plan şemasına uygun olarak restitüe edilmiştir.
J. Ayaklı kapı boşlukları röleve esas alınarak kapatılmıştır.
K. Restorasyonlan yapı elemanları röleve ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.

*Yukarıda belirtilen değişiklikler dışında, kişiyin özgün dokusu ve malzemelerini korunduğu kabul edilmiş, diğerler bu doğrultuda röleveler alınmıştır.

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ

Ölçek : 1 / 100

0 100 200 300 400 cm

RESTİTÜSYON

KESİTLER

3/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

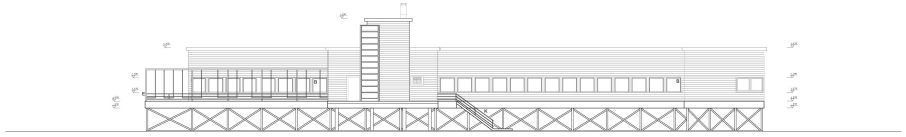

KUZEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

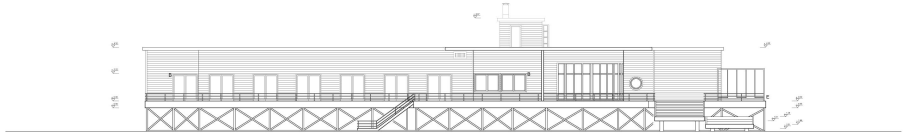

GÜNEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

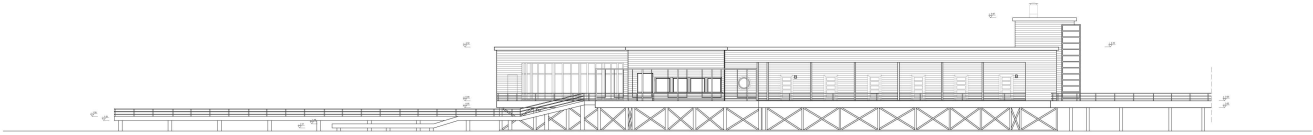

GÜNEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

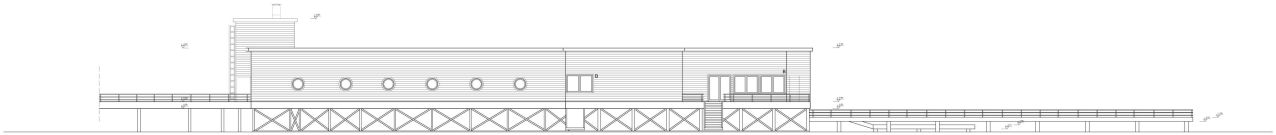

KUZEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

A. Demir aşıklar, özgün plan şemasına ulaşılamadığı için özgün aşıkların yer aldığı röleve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir.
B. Pencere sövelerinin restitüsyonu, özgün hatının yer aldığı röleve ve fotoğraflar esas alınarak çizilmiştir ve mahdes ahşap profili gölgelikler kaldırılmıştır.
C. Sebillerinin kapı ve pencereler özgün ölçüsünde olduğu göz açıkı hale getirilmiştir.
D. Köşke ulaşım köprüsü ve kursaların birleştiği noktadaki denize inş yolları, önceki röleve çizimleri ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.
E. Alüminyum camekan özgün oranı ve malzemelerine göre restitüe edilmiştir.
F. Restorasyonlar sırasında alüminyumla çevrilen ışıklık ve sakın pencerelerinin malzemeleri, özgün malzeme alan denize dönüştürülmüştür.
G. Sahanlık ve alan çışaklık fotoğraf ve çizimlerden yararlanılarak restitüe edilmiştir. Sahanlıkların fotoğraflar ve film incelemesiyle özgün haline dönüştürülmüştür.
H. Sahanlık ve alan çışaklık fotoğraf ve çizimlerden yararlanılarak restitüe edilmiştir.
I. Kalkınlan duvarlar röleveler esas alınarak özgün plan şemasına uygun olarak restitüe edilmiştir.
J. Açılan kapı boşlukları röleveler esas alınarak kapatılmıştır.
K. Kaybolan/yıkılan yapı elemanları röleveler ve fotoğraflar esas alınarak restitüe edilmiştir.

**Yukarıda belirtilen değişiklikler dışında, köşkün özgün detay ve malzemelerinin korunduğu kabul edilmiş, ölçüler bu doğrultuda röleveden alınmıştır.

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	RESTİTÜSYON	GÖRÜNÜŞLER	4/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

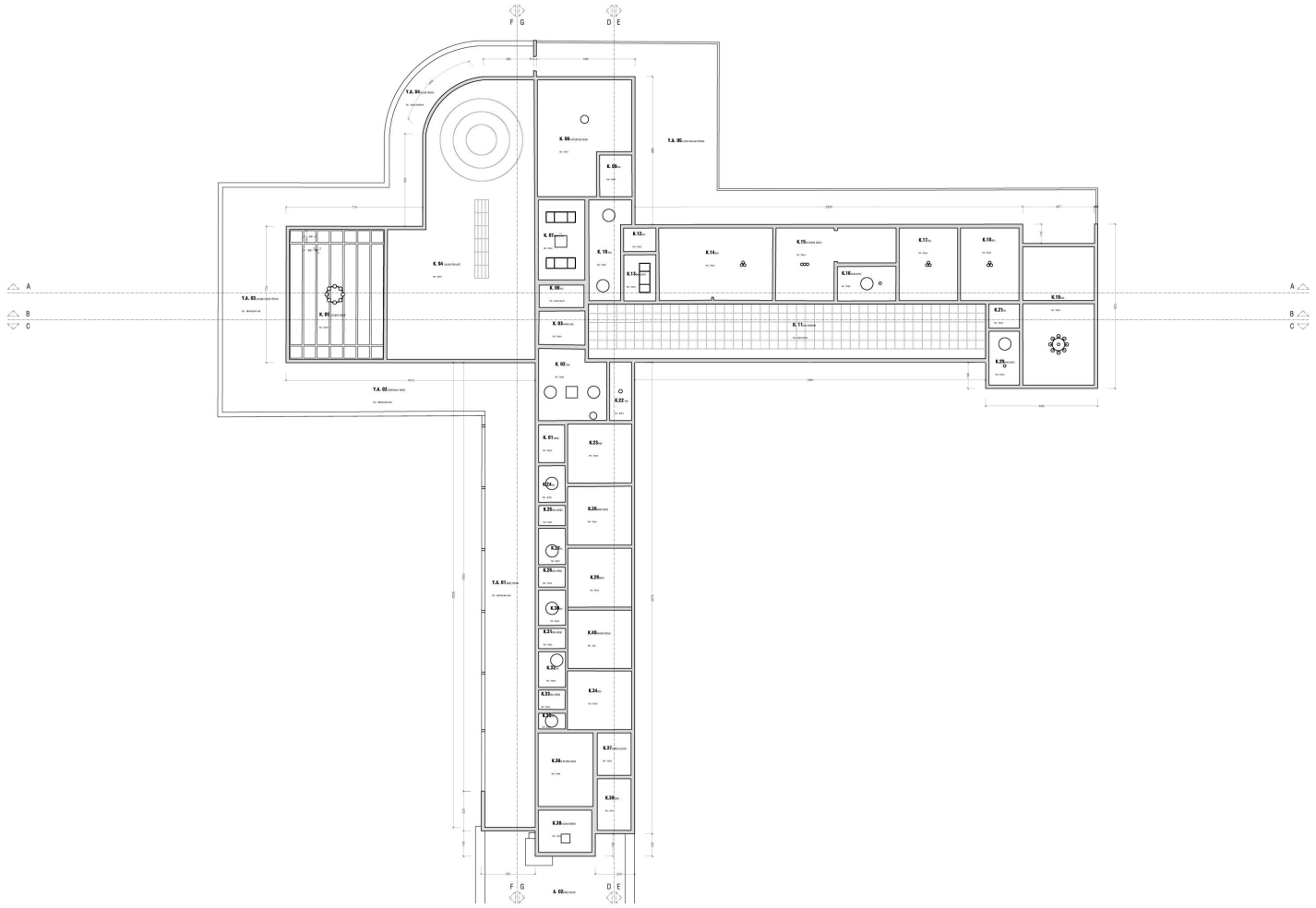

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	RESTİTÜSYON	TAVAN PLANI	5/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

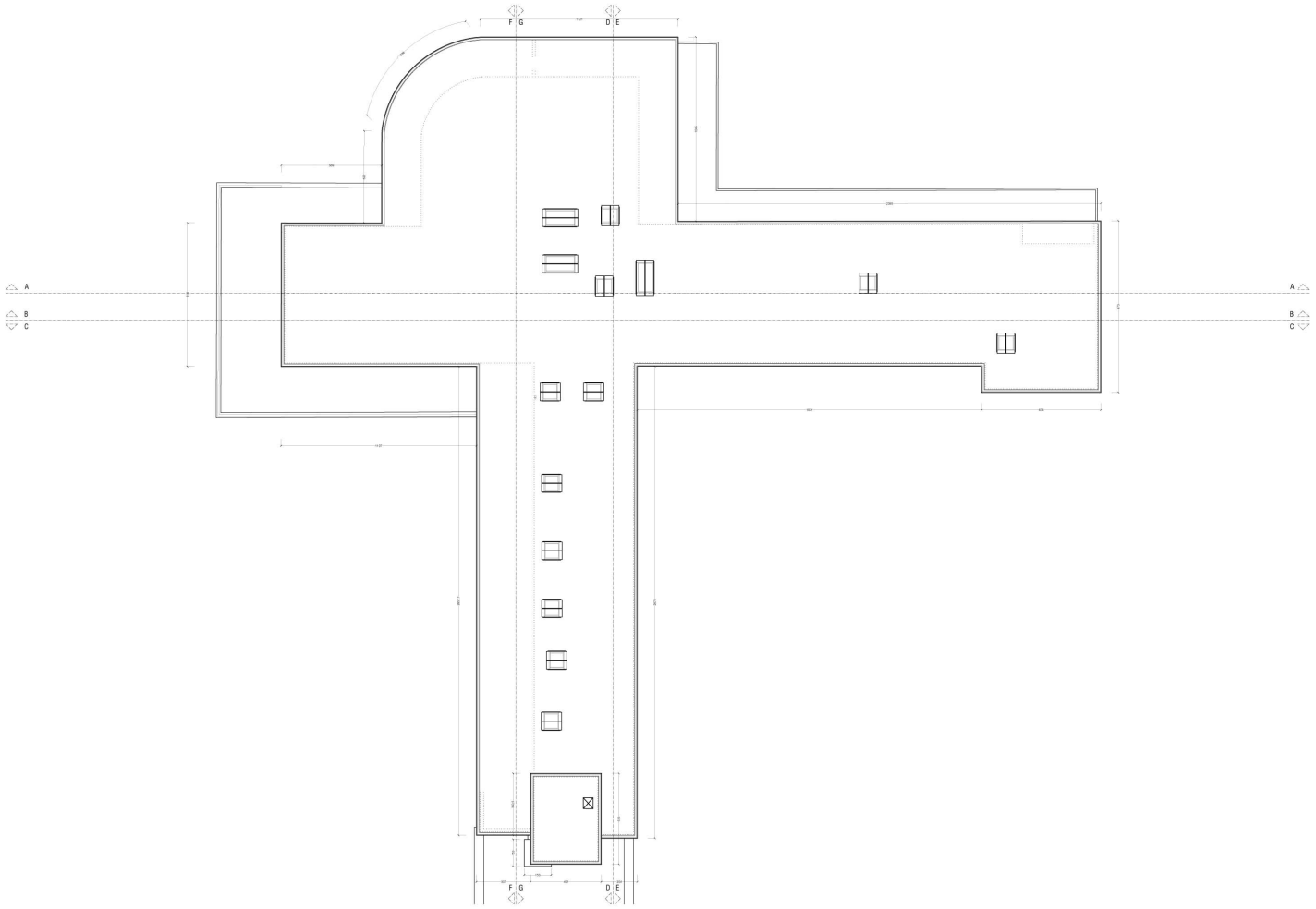

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	RESTİTÜSYON	ÇATI PLANI	6/6

EK-C

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ KORUMA VE YENİDEN KULLANIM ÖNERİSİ

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

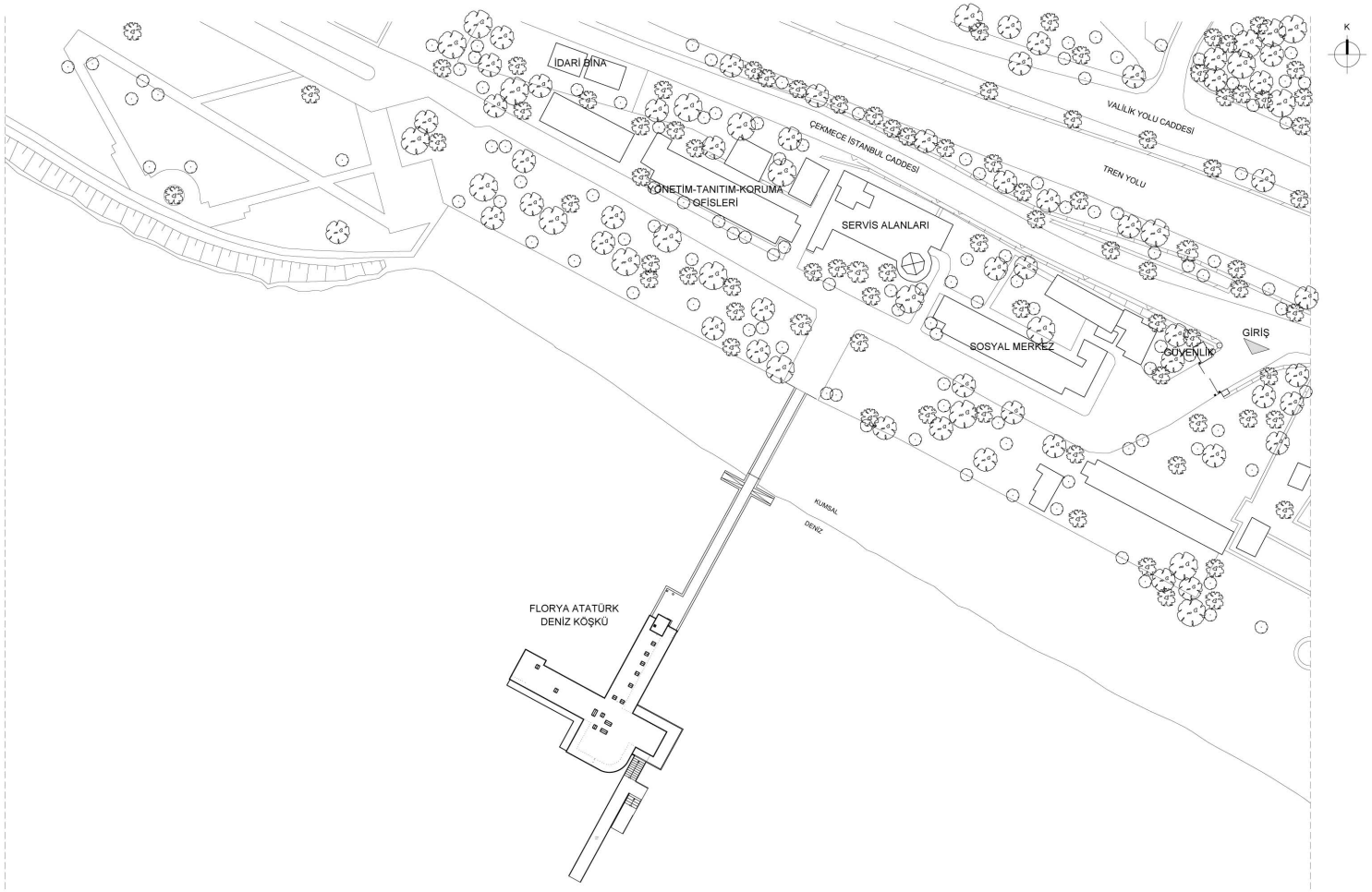

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 500	0 500 1000 1500 2000 cm	YENİ KULLANIM PROJESİ	VAZİYET PLANI	1/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

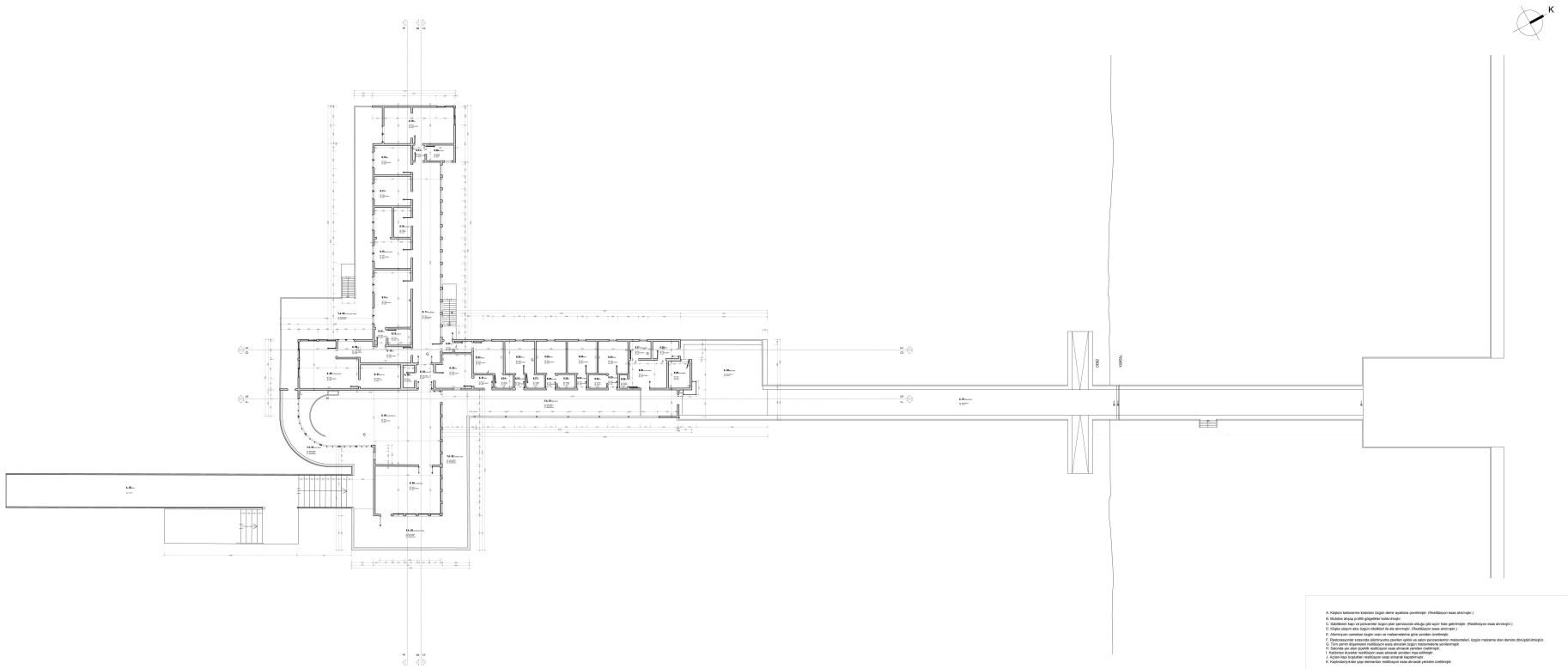

A. Kirişsiz betonarme kolanları özgün denir ayaklara çevrilmiştir. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
B. Mutfağa ahşap profilli gölgelikler kaldırılmıştır.
C. Saldırıların hışı ve yenilenirler özgün plan şemasında olduğu gibi açılır hale getirilmiştir. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
D. Kirişsiz ahşaplı aksı özgün ritsellikleri ile ele alınmıştır. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
E. Alüminyum camekan özgün oran ve malzemelerine göre yeniden üretilmiştir.
F. Restorasyonlar sırasında söz/mevcuma çevrilen şöhlük ve zaten porcelenlerinin malzemeleri, özgün malzeme olan demire dönüştürülmüştür.
G. Yeni yapılan kısımlarda ahşap malzeme kullanılmıştır. Ahşap malzeme olarak meşe tercih edilmiştir.
H. Zeminde yer alan çiçeklik restitüsyon esas alınarak yeniden üretilmiştir.
I. Kalorifer ihtiyaçlar restitüsyon esas alınarak yeniden inşa edilmiştir.
J. Açılan kasa boşlukları restitüsyon esas alınarak kapatılmıştır.
K. Kaybolanlık'ı'den yapı elemanları restitüsyon esas alınarak yeniden üretilmiştir.

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	YENİ KULLANIM PROJESİ	ZEMİN KAT PLANI	2/6

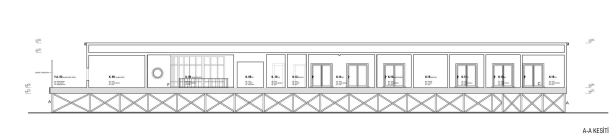

A-A KESİTİ

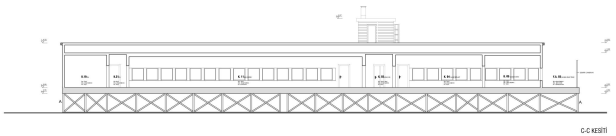

C-C KESİTİ

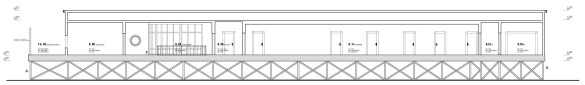

B-B KESİTİ

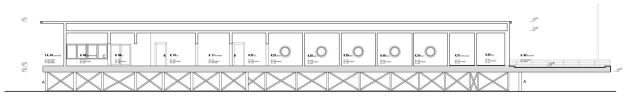

E-E KESİTİ

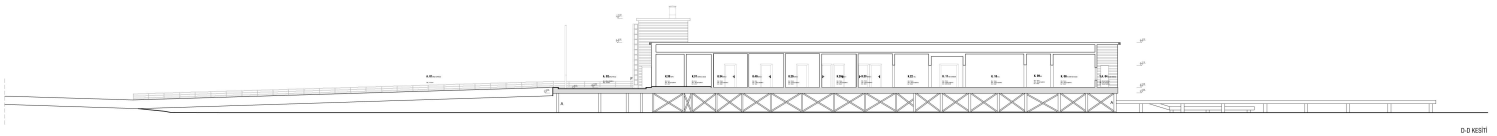

D-D KESİTİ

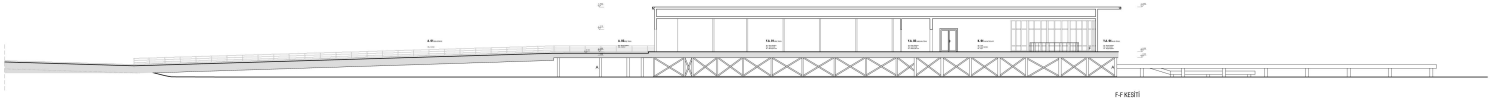

F-F KESİTİ

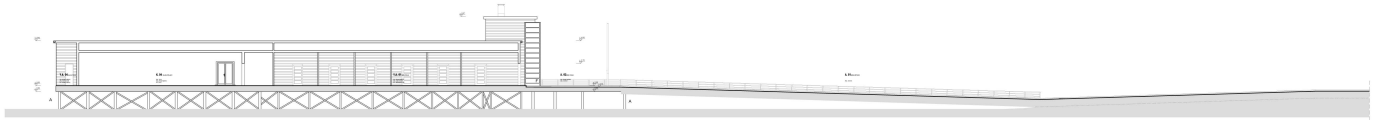

G-G KESİTİ

A. Kitabın betonarme kalıtsın özgün demir aşaklara çevrilmiştir. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
B. Mutfakta ahşap profilli göçekler kaldırılmıştır.
C. Saldırıların hışı ve pencerelter özgün plan şemasında olduğu gibi açılır hale getirilmiştir. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
D. Kitaba ulaşım aksı özgün niteliksiz ile ele alınmıştır. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
E. Alüminyum camekan özgün oran ve malzemelerine göre yeniden üretilmiştir.
F. Restorasyonlar sırasında döşeme/yıkma pavilion şeklik ve zaton porcelenlerinin malzemeleri, özgün malzeme olan demire dönüştürülmüştür.
G. Kitabın kuzey cephesine ek olarak yeni bir giriş sağlanmıştır. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
H. Sahanda yer alan çiçeklik restitüsyon esas alınarak yeniden üretilmiştir.
I. Kaldırılan duvarlar restitüsyon esas alınarak yeniden inşa edilmiştir.
J. Açılan kasa boşlukları restitüsyon esas alınarak kapatılmıştır.
K. Kaybolanlık'ı'ı'ı yapı elemanları restitüsyon esas alınarak yeniden üretilmiştir.

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ

Ölçek : 1 / 100

0 100 200 300 400 cm

YENİ KULLANIM PROJESİ

KESİTLER

3/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI
RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT

HAZIRLAYAN
Mimar Münevver Aygün AŞIK

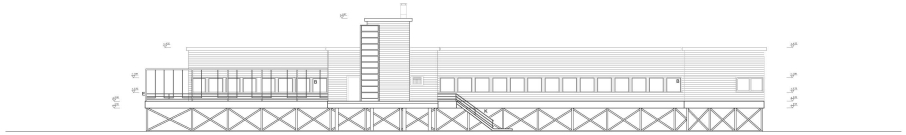

KUZEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

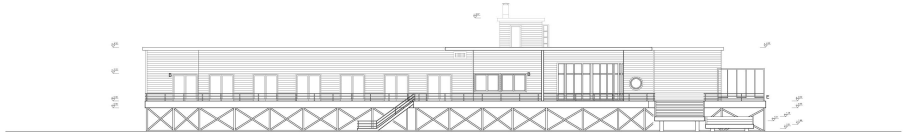

GÜNEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

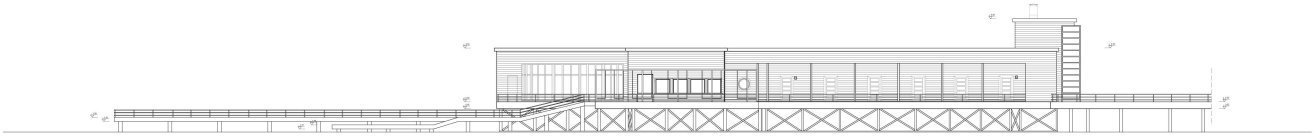

GÜNEYDOĞU CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

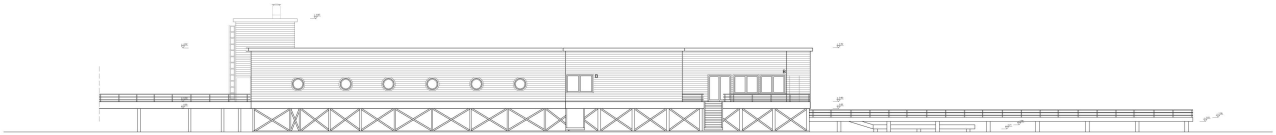

KUZEYBATI CEPHESİ GÖRÜNÜŞÜ

A. Köşkün betonarme kolonları özgün demir ayaklara çevrilmiştir. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
B. Mutfaklara ahşap profilli gölgelikler kaldırılmıştır.
C. Sahillerken kapı ve pencereler özgün plan şemasında olduğu gibi açık hale getirilmiştir. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
D. Köşkün ulaşım aksı özgün nitelikleri ile ele alınmıştır. (Restitüsyon esas alınmıştır.)
E. Alınmayan camekan özgün oran ve malzemelerine göre yeniden üretilmiştir.
F. Restorasyonlar sırasında alüminyumla çevrilen ışıklık ve sabit pencerelerinin malzemeleri, özgün malzeme olan demire dönüştürülmüştür.
G. Türk zemin döşemeleri restitüsyon esas alınarak özgün malzemelerle yenilenmiştir.
H. Salonda yer alan çıpalık restitüsyon esas alınarak yeniden üretilmiştir.
I. Kalorifer duvarlar restitüsyon esas alınarak yeniden inşa edilmiştir.
J. Açılan kapı boşlukları restitüsyon esas alınarak kapatılmıştır.
K. Kaybolan/yıkılan yapı elemanları restitüsyon esas alınarak yeniden üretilmiştir.

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ

Ölçek : 1 / 100

0 100 200 300 400 cm

YENİ KULLANIM PROJESİ

GÖRÜNÜŞLER

4/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

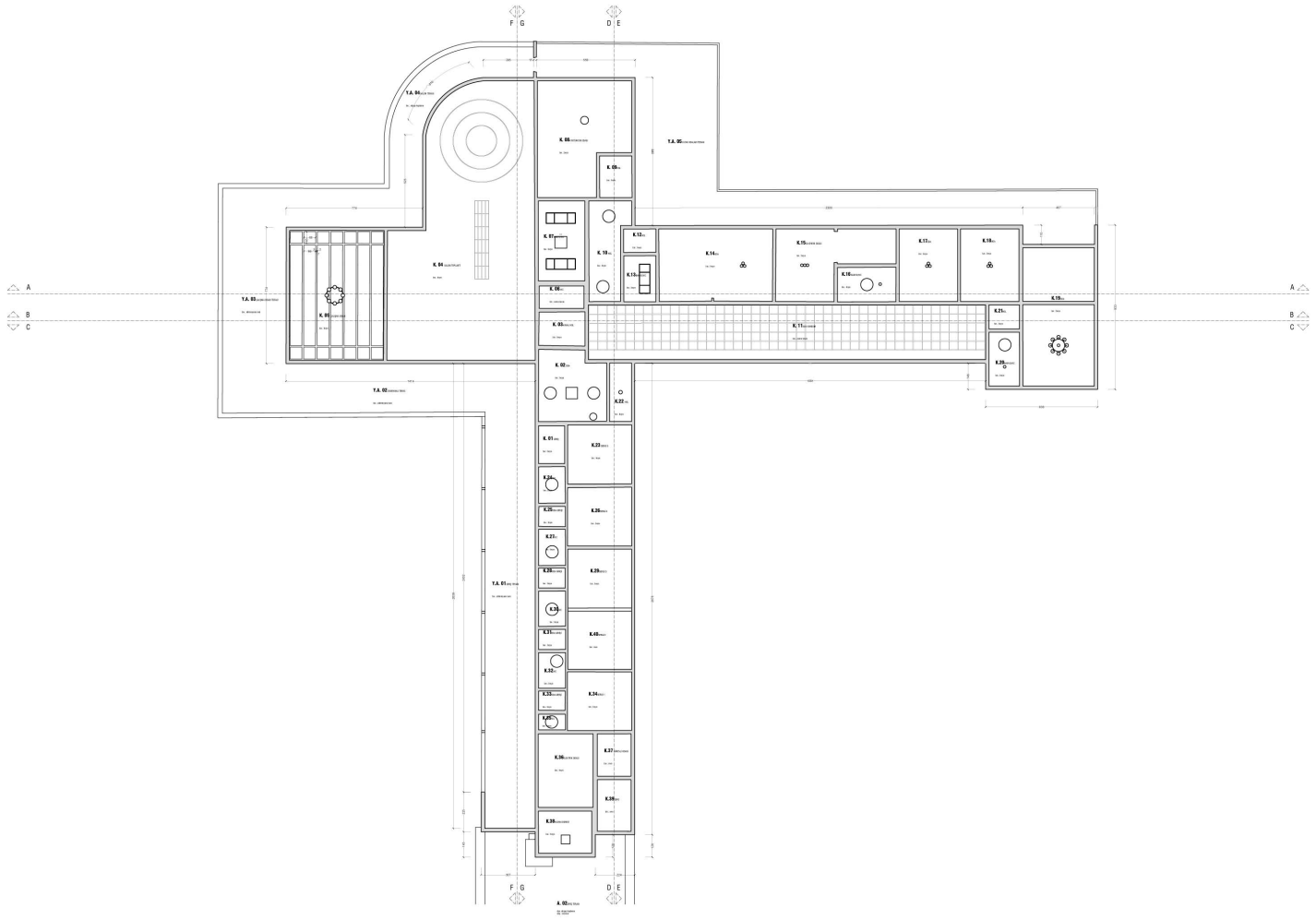

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	YENİ KULLANIM PROJESİ	TAVAN PLANI	5/6

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ	MİMARLIK ANABİLİM DALI RÖLÖVE RESTORASYON LİSANSÜSTÜ PROGRAMI	YÜKSEK LİSANS TEZİ	TEZ DANIŞMANI Yrd. Doç. Dr. Elvan Ebru OMAY POLAT	HAZIRLAYAN Mimar Münevver Aygün AŞIK

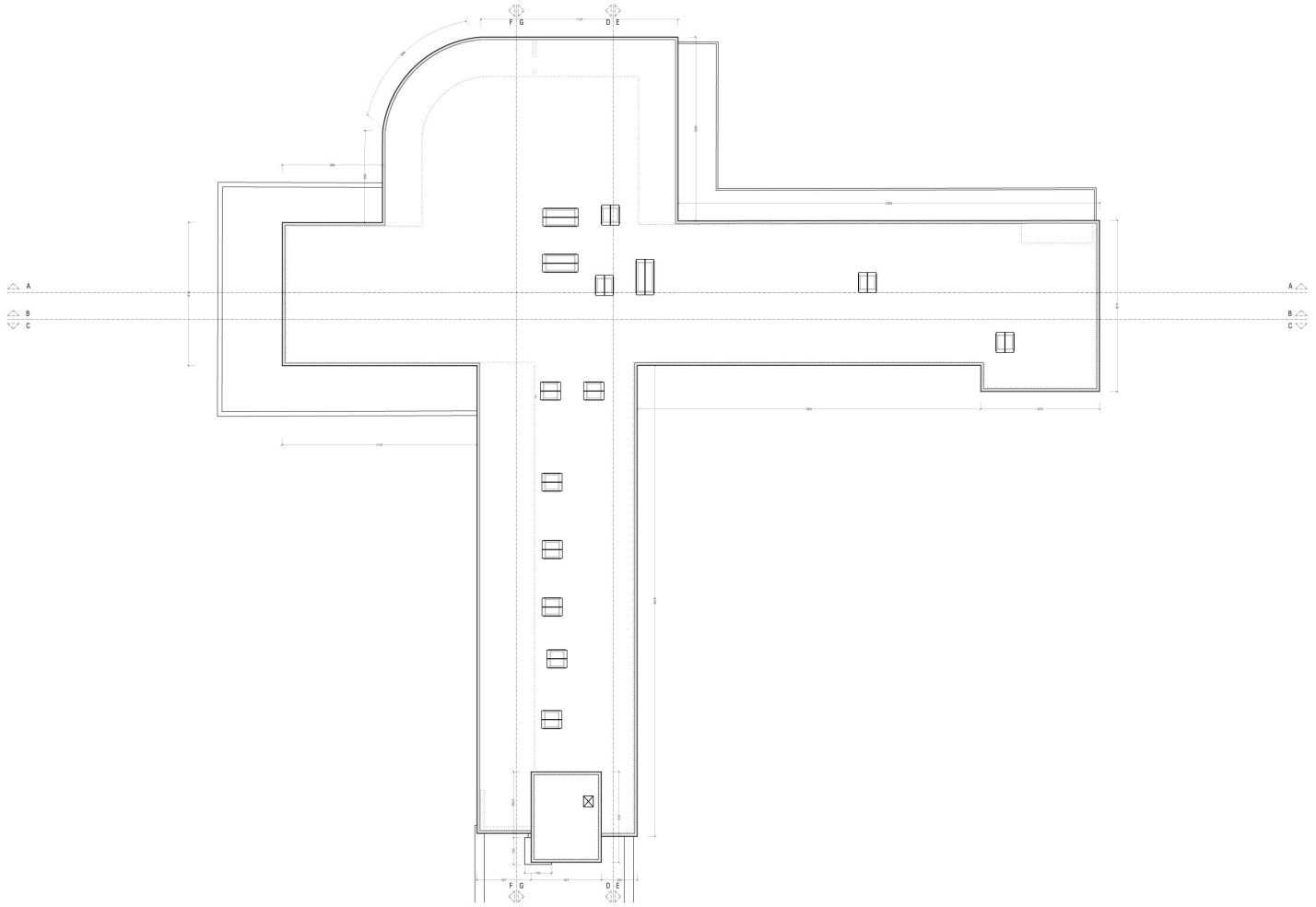

FLORYA ATATÜRK DENİZ KÖŞKÜ'NE AİT RÖLÖVE, RESTİTÜSYON VE YENİ KULLANIM PROJESİ	Ölçek : 1 / 100	0 100 200 300 400 cm	YENİ KULLANIM PROJESİ	ÇATI PLANI	6/6

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Münevver Aygün AŞIK

Doğum Tarihi ve Yeri : 05.09.1987 RİZE

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : aygunasik@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	**Alan**	**Okul/Üniversite**	**Mezuniyet Yılı**
Lisans	Mimarlık	Anadolu Üniversitesi	2011
Lise	Fen Bilimleri	Rize Fen Lisesi	2006

İŞ TECRÜBESİ

Yıl	**Firma/Kurum**	**Görevi**
2015	Altınbaş Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Mimarlık Bölümü	Araştırma Görevlisi

YAYINLAR

Bildiri

1. Aşık, M.A., (2013). “Florya Atatürk Deniz Köşkü’nde Mahremiyet ve Kamusallık Üzerine Bir Değerlendirme”, Spaces/Times/People: Domesticity, Dwelling and Architectural History METU Architectural History Graduate Researches Symposium VIII, 12-13 December 2013, Ankara.